

การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
วิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย โดยใช้วิธีสอน
แบบอุปมาและแบบอนุมาน

ปริญญานิพนธ์

ของ

สมนึก ชูเลิศ

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตลุมพุก 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921 575, 391 5058

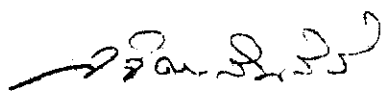
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2524

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำวันสี่และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญาโทฉบับนี้ได้
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย-
ศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

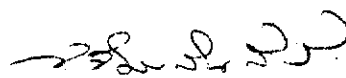

ประธาน

กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

ประธาน

กรรมการ

(๒๖๖) (๒๖๖)
)

กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

การทำปฏิญานพนธ์ฉบับนี้ ได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร สิ้นสิริ และ อาจารย์ครูเนตร อัครสวัสดิ์ ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณคณะครู และนักเรียนโรงเรียนพนัสพิทยาคาร ที่ให้ความร่วมมือในการทดลอง
และรวบรวมข้อมูล เป็นอย่างดี และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่มีส่วนช่วยให้ปฏิญานพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ
ด้วยดี.

ณีนก ชูเลิศ

สารบัญ

บทที่

/-๓๖ 5

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษาคนควา	4
	ความสำคัญของการศึกษาคนควา	4
	ขอบ เขตในการศึกษาคนควา	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	8
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบอุปมาน	8
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบอนุมาน	11
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความคิดรวบยอด	14
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบอุปมานและแบบอนุมาน	21
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความคิดรวบยอด	24
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาสังคมศึกษา	27
	สมมุติฐานในการศึกษาคนควา	28
3	วิธีดำเนินการศึกษาคนควา	29
	กลุ่มตัวอย่าง	29
	วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	29
	เครื่องมือที่ใช้และวิธีสร้าง	29
	การดำเนินการทดลอง	32
	แบบแผนการวิจัย	33
	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	34

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	34
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	37
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
การเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด	
ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	38
การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง	
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	39
5 สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	40
✓ ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้	40
✓ สมมุติฐานในการศึกษาครั้งนี้	40
วิธีดำเนินการศึกษาครั้งนี้	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	42
สรุปผลการทดลอง	42
\ อภิปรายผล	42
✓ ขอเสนอแนะ	44
บรรณานุกรม	45
ภาคผนวก	53
ก การวิเคราะห์ข้อมูล	54
ข แบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด	
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา	62
ค แผนการสอนแบบอุปมาน	80
ง แผนการสอนแบบอนุมาน	117

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการวิจัย	33
2 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	38
3 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	39
4 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความสามารถในการ สร้างความคิดรวบยอด	55
5 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความ ยากง่ายมาตรฐานของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา	56
6 แสดงคะแนนความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดระหว่าง การสอบก่อนการ เรียนและหลังการ เรียนของกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม	58
7 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาระหว่าง การสอบก่อนการ เรียน และหลังการ เรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	60

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ประชากร 26 ล้านคน เมื่อสิบปีที่ผ่านมา จนกระทั่งในปัจจุบันนี้เกือบ 50 ล้านคน การที่มีประชากรมากแต่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ยังน้อยอยู่ เช่น ด้านการศึกษา อนามัย เศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลทำให้ต้องประสบกับปัญหาหลายอย่าง เช่น การขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค การว่างงาน ความยากจน อาชญากรรม และสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาเหล่านี้ล้วนยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น (นิพนธ์ ทศวัฒน์ 2522 : 2) การปรับปรุงคุณภาพของประชากรจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจะต้องกระทำ โดยเร่งด่วนเพื่อขจัดปัญหาทั้งหลาย การปรับปรุงคุณภาพของประชากรทำได้ด้วยวิธีให้การศึกษา แต่เท่าที่ผ่านมาหลักสูตรของไทย เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณภาพของพลเมืองไม่เพียงพอ การสอนมุ่งให้นักเรียนท่องจำเพียงอย่างเดียว (โก สวัสดิ์พานิชย์ 2514 : 36) ในปัจจุบันนี้ความรู้เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนออกไปอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ผู้เรียนจำเป็นจะต้องเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ มีทักษะในการตัดสินใจเป็น และจะต้องมีความกล้าที่จะตัดสินใจในทางที่ไม่ขัดกับหลักการและเหตุผล และเอื้ออำนวยต่อประโยชน์ส่วนรวม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นหัวใจของการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา (บุญใหญ่ บัวทอง 2518 : 100) เนื่องจากวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ครูต้องสอนทั้งเนื้อหาวิชา แนวคิด เจตคติและค่านิยมที่ถูกต้องให้กับนักเรียน ดังนั้นการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์จึงไม่ใช่สิ่งง่าย (ฉันทนา ภาคมณฑล 2518 : 6) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรเน้นความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองดีหรือพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีความรู้ เจตคติ และทักษะอันจำเป็นเหมาะสมกับการดำรงชีวิตอยู่ใน

สังคมร่วมกันได้อย่างเป็นสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ลาวัลย์ วิทยายุทธ 2523 : 1)

ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาวิธีสอนแต่ละวิธีย่อมจะทำให้เกิดผลการเรียนรู้ เจตคติ ทักษะ ความประทับใจ และความคงทนในการจำแตกต่างกัน ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรที่จะเลือกหาวิธีสอนที่จะทำให้นักเรียนได้พัฒนาทุก ๆ ด้าน แต่ที่ผ่านมามีครูให้ความสนใจวิธีสอนที่จะช่วยพัฒนานักเรียนทุก ๆ ด้านไม่เพียงพอ ครูส่วนมากถือเอาความสะดวกของตนเอง โดยการบรรยายตามเนื้อหาในแบบเรียน กังที่ ประสิทธิ์ ทาคินิจ (ประสิทธิ์ ทาคินิจ 2517 : 131) ได้ศึกษาสภาพและบทบาทของครูสังคมศึกษาพบว่า วิธีสอนที่ครูสังคมศึกษาใช้โดยทั่วไปยังใช้การอธิบายเนื้อหาในแบบเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ระพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์ (ระพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์ 2518 : 94) และ ปิยานุช ลากเจริญ (ปิยานุช ลากเจริญ 2517 : 109) ซึ่งได้ศึกษาการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า วิธีสอนที่ครูใช้บ่อยที่สุดคือการบรรยาย ซึ่งวิธีสอนแบบนี้ทำให้นักเรียนมักพร่องด้านความคิดริเริ่มและความสามารถในการคิดค้นหาเหตุผลด้วยตนเอง และจากการสำรวจปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า วิธีสอนของครูยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (จิตรบุญรวม เนาว์ทนา 2508 : 226)

ปัจจุบันได้มีการนำเอาแนวคิดต่าง ๆ มาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน มีการนำเอาเทคนิคและวิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อช่วยในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำเริง บุญเรืองรัตน์ 2520 : 8) เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าการสอนให้นักเรียนมีความรู้เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ครูต้องสอนให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด (Concept) ซึ่งเป็นแก่นของความคิดที่มุ่งให้นักเรียนได้รับเป็นนามธรรมที่ฝังอยู่ในจิตใจของนักเรียน เพื่อจะได้เป็นแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง ก่อให้เกิดเจตคติที่ดีอันจะนำไปสู่พฤติกรรมที่ดีพึงประสงค์ (สุนน อมรวิวัฒน์ 2514) นอกจากนี้แล้วครูต้องฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการสร้างความคิดรวบยอดด้วย เพราะการสร้างความคิดรวบยอดทำให้เกิดผลดีหลายประการ คือ

1. ทำให้ประหยัดเวลาในการสอนของครูในระยะยาว เนื่องจากความรู้ใหม่ ๆ ในโลกเกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษา ถ้าครูต้องสอนแบบบอกหรือบรรยาย

ทั้งหมดเวลาอาจจะไม่พอ ครูจึงจำเป็นต้องให้ "เครื่องมือทางสติปัญญา" กับผู้เรียน เมื่อ
นักเรียนใช้เครื่องมือนี้เป็นแล้ว ครูก็ไม่ต้องเสียเวลาและไม่ต้องหนักเหนื่อย อธิบายซ้ำ ๆ
ซาก ๆ อีกต่อไป เครื่องมือทางสติปัญญานี้คือการสร้างความคิดรวบยอด

2. ช่วยประหยัดพลังงานทางจิตของผู้เรียน เนื่องจากพลังงานทางจิตมีปริมาณจำกัด
พึงต้องประหยัดไม่ให้ผู้เรียนต้องเดินก่าลัง เหนียวไปเพื่อเรียนตัวอย่างใหม่เพิ่มเข้าไปในตัวอย่าง
ประเภทเดียวกัน ในการสอนวิธีสร้างความคิดรวบยอด จะทำให้ผู้เรียนรู้จักกลุ่ม "ความ
เป็นจริง" ทางสังคม และประหยัดพลังงานทางจิตได้

3. ประหยัดพลังงานทางจิตในการเรียนสิ่งที่เป็นามธรรม ในการสอนสิ่งที่เป็
"ความเป็นจริง" ทางสังคมที่เป็นามธรรม ครูต้องช่วยผู้เรียนให้พัฒนาสร้างนามธรรมไ้เอง
การสอน "วิธีสร้างความคิดรวบยอด" เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสอนนามธรรมซึ่งจำเป็น
อย่างยิ่งในวิชาสังคมศึกษา

4. เพื่อประหยัดเวลาในการแก้ปัญหา ในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ผู้แก้ปัญหาจะ
ต้องสร้าง "หลักการ" หรือ "กฎ" ขึ้นมาแต่ในการสร้าง "หลักการ" ผู้สร้างจะต้องมี
ความคิดรวบยอด และสามารถใช้ความคิดรวบยอดอย่างคล่องแคล่ว เพื่อจะไ้ค้นหาความคิดรว
ยอกทั้งแ่สองความคิดรวบยอดขึ้นไปมาโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน จึงจะไ้
"หลักการ" ในวิชาสังคมศึกษาจะมี หลักการมากมายที่ต้งเรียน ฉะนั้นความสามารถในการ
สร้างความคิดรวบยอดจึงเป็นความสามารถขั้นต้นที่จะนำไปสู่ความสามารถในการสร้าง หลักการ
(นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ 2523 : 2)

ในการสอนเพื่อให้เด็กมีความคิดริเริ่ม สามารถคิดค้นหาเหตุผลด้วยตนเองไ้ความ
คิดรวบยอด และสามารถสร้างความคิดรวบยอดไ้นั้นครูจะต้องเลือกหาวิธีสอนให้เหมาะสม
โดยเฉพาะวิธีสอนที่ทำให้เด็กมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดและผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนสูงครูจะต้องใช้ทักษะและประสบการณ์มากเนื่องจากวิธีสอนชนิดนี้มักจะเป็นวิธีสอนใหม่ ๆ
ครูส่วนมากยังไม่รู้จักและกระบวนการสอนมีหลายขั้นตอน ครูจึงไม่นิยมใช้วิธีสอนแบบอุปมาน
(Inductive Method) เป็นวิธีสอนที่ใช้กันมานานแล้ว วิธีสอนแบบนี้ส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบ
ความจริงด้วยตัวของนักเรียนเอง ส่วนวิธีสอนแบบอนุมาน (Deductive Method) เป็นวิธีสอน

ที่ส่งเสริมให้นักเรียนค้นหาหลักฐานและข้อเท็จจริงมาพิสูจน์กฎ หรือหลักการและวิธีสอนแบบ
อุปมานและแบบอุปมานยังมีขั้นตอนในการสอนน้อย สะดวกในการเตรียมการสอน นอกจากนี้วิธี
สอนทั้งสองวิธีนี้ยังส่งเสริมให้นักเรียนสร้างความคิดรวบยอด (Eggen. 1979 : 115)
ผู้วิจัยจึงได้นำวิธีสอนแบบอุปมาน (Inductive Method) และวิธีสอนแบบอุปมาน
(Deductive Method) มาทดลองสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องสังคมไทย
เพื่อเปรียบเทียบว่าวิธีสอนแบบอุปมานและวิธีสอนแบบอุปมานจะทำได้ความสามารถในการสร้าง
ความคิดรวบยอดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันหรือไม่

* ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

- ✓ 1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมานและแบบอุปมาน
- ✓ 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทยของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมานและแบบอุปมาน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลของการศึกษาค้นคว้าใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีสอนการสร้างความคิด
รวบยอดแก่นักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผลการศึกษาค้นคว้าใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแบบเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับการ
สอนการสร้างความคิดรวบยอด

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน (ชายและหญิง) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา
2524 โรงเรียนพนัสพิทยาคาร อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 80 คน โดยแบ่ง

เป็นกลุ่มควบคุม 40 คน กลุ่มทดลอง 40 คน

* 2. เนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาใช้ทดลอง เป็นเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เรื่อง สังคมไทย ซึ่งประกอบด้วย

- ✓ บทที่ 11 โครงสร้างสังคมไทย
- ✓ บทที่ 12 วัฒนธรรมในการดำรงชีพ
- ✓ บทที่ 13 ชนชนวนและประเพณี

* 3. ระยะเวลาในการทดลอง

ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2524 ใช้เวลาในการทดลอง
กลุ่มละ 20 คาบ คาบละ 50 นาที

4. ตัวแปร

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือวิธีสอนแบ่งออกเป็น
2 วิธี ได้แก่

4.1.1 วิธีสอนแบบอุปมาน (Inductive Method)

4.1.2 วิธีสอนแบบอนุมาน (Deductive Method)

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

4.2.1 ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด

4.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความคิดรวบยอด (Concept) หมายถึง ประเภทของสิ่งเร้าที่มีลักษณะเฉพาะ
ร่วมกัน สิ่งเร้านี้อาจเป็นวัตถุ เหตุการณ์ บุคคลหรือความคิดก็ได้

2. การสร้างความคิดรวบยอด (Concept Formation) หมายถึง กระบวนการ
 นึกคิดที่นักเรียนปะทะสังสรรค์กับสิ่งเร้าต่าง ๆ และนักเรียนพยายามคิดจัดแยกประเภทของสิ่งเร้า
 โดยการมองเห็นความสัมพันธ์ ลักษณะเด่นของสิ่งเร้านั้นและสามารถให้เหตุผลด้วยการอธิบาย
 แยกแยะ และสรุปครอบคลุม

3. ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept Formation Competence) หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่มี
 ลักษณะบางอย่างร่วมกัน หรือคล้ายกัน มีลักษณะบางอย่างแตกต่างกันว่ารวมกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน
 ได้โดยลักษณะใด ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดนี้วัดได้จากการให้นักเรียนตอบ
 แบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง คะแนนความสามารถของ
 นักเรียนในการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากวิธีสอนแบบอุปมาน
 และแบบอนุมาน คะแนนความสามารถนี้วัดได้จากการให้นักเรียนตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. วิธีสอนแบบอุปมาน (Inductive Method) หมายถึง วิธีสอนที่ครูมุ่งส่งเสริม
 ให้นักเรียนได้สังเกต พิจารณา สรุปหลักการต่าง ๆ จากสิ่งที่เรียน และรู้จักหาเหตุผลสรุปด้วย
 ตนเอง โดยคำนึงตามขั้น ดังนี้

5.1 ขั้นวางแผน เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้และจัดเตรียม
 ตัวอย่างเพื่อประกอบการสอน

5.2 ขั้นดำเนินการสอน เป็นขั้นที่ครูให้ตัวอย่างเชิงบวก 3 ตัวอย่าง เพื่อให้
 นักเรียนสังเกตและหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกทั้ง 3 ตัวอย่างนี้ ครูให้ตัวอย่างเชิงลบ
 3 ตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวอย่างเชิงบวกกับตัวอย่างเชิงลบ
 จากนั้นจึงให้นักเรียนนำเอาลักษณะรวมของตัวอย่าง เชิงบวกมาสร้างเป็นความหมายของความคิด
 รวบยอด

5.3 ขั้นทดสอบ ครูให้ตัวอย่างชนิดใหม่ที่มีความหมายตรงกับความคิดรวบยอด
 และไม่ตรงกับความคิดรวบยอดหลาย ๆ ตัวอย่างปะปนกัน แล้วให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใด

เป็นตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างเชิงลบ พร้อมทั้งบอกเหตุผลในการจัดประเภทนั้น ๆ

6. วิธีสอนแบบอนุมาน (Deductive Method) หมายถึง วิธีสอนที่ส่งเสริมนักเรียนคิดค้นหาหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์และหาเหตุผลของหลักการ กฎ และทฤษฎีโดยคำนึงถึงความชันดังนี้

6.1 ชั้นวางแผน เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้และเตรียมตัวอย่างเพื่อใช้ประกอบการสอน

6.2 ชั้นดำเนินการสอน ครูให้ความหมายของความคิดรวบยอด ตามด้วยให้ตัวอย่างเชิงบวก 3 ตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนหาลักษณะร่วมระหว่างตัวอย่างเชิงบวกกับความหมายของความคิดรวบยอด และครูให้ตัวอย่างเชิงลบ 3 ตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวอย่างเชิงลบกับความหมายของความคิดรวบยอด

6.3 ชั้นทดสอบ ครูให้ตัวอย่างชนิดใหม่ที่มีความหมายตรงกับความคิดรวบยอดและไม่ตรงกับความคิดรวบยอดปะปนกันเพื่อให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างเชิงลบ พร้อมทั้งบอกเหตุผลในการจัดประเภทนั้น ๆ

7. ตัวอย่างเชิงบวก (Positive Instance) หมายถึง สิ่งเร้าที่เป็นตัวอย่างของความคิดรวบยอดนั้น เช่น สุนัขเป็นตัวอย่างเชิงบวกของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

8. ตัวอย่างเชิงลบ (Negative Instance) หมายถึง สิ่งเร้าที่ไม่ใช่ตัวอย่างของความคิดรวบยอดนั้น เช่น นก เป็นตัวอย่างเชิงลบของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม.

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย ได้ศึกษา ค้นคว้า โดยแบ่ง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ออกเป็น หัวข้อ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบอุปมาน
- 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบอุปมาน
- 1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความคิดรวบยอด

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบอุปมานและแบบอุปมาน
- 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความคิดรวบยอด
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบอุปมาน

ความหมายของวิธีสอนแบบอุปมาน

เอ็กเกน (Eggen. 1979 : 115 - 116) ได้ให้ความหมายของวิธีแบบอุปมานว่า วิธีสอนแบบอุปมาน (Inductive Method) เป็นวิธีสอนที่ครูเป็นผู้อบรมขยายข้อมูลต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าและสังเกตรูปแบบต่าง ๆ ของข้อมูลเหล่านั้นเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งจะได้นำไปสรุปเป็นความคิดรวบยอด

ลอร์ดิซาบัล (Lardizabal. 1970 : 29 - 30) ได้กล่าวถึงวิธีสอนแบบอุปมานว่า วิธีสอนแบบอุปมานเป็นวิธีสอนที่มุ่งให้นักเรียนค้นพบข้อเท็จจริง วิธีการ หลักการ โดยให้นักเรียนศึกษาจากตัวอย่างต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้อาจจากตัวอย่างเหล่านั้นไปสร้างเป็นหลักการหรือวิธีการ

ส่ว้น มุทฺธเมธา (ส่ว้น มุทฺธเมธา 2523 : 172) ได้กล่าวว่า วิธีสอนแบบอุปมานเป็นวิธีสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้ฝึกหัดสังเคราะห์ จินตนาการ และสรุปหลักการต่าง ๆ จากสิ่งที่เรียนและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาสรุปด้วยตนเอง

ส่วน กาญจนา เกียรติประวัติ (กาญจนา เกียรติประวัติ 2523 : 124) ได้ให้ความหมายของวิธีสอนแบบอุปมานว่า วิธีสอนแบบอุปมานเป็นการสอนจากรายละเอียดปลีกย่อยไปหาเหตุผล โดยการให้ตัวอย่างต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนสังเกต เปรียบเทียบและสรุปความคล้ายคลึงขององค์ประกอบในตัวอย่าง

สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีสอนแบบอุปมานเป็นวิธีสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสร้างความคิดรวบยอดโดยอาศัยทักษะต่าง ๆ เช่น การสังเกต การพิจารณาหาเหตุผล การเปรียบเทียบ และการสรุปประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในการสอนวิธีอุปมานนั้นครูผู้สอนจะต้องจัดเตรียมตัวอย่างต่าง ๆ ที่มีลักษณะของความคิดรวบยอด หรือหลักการที่ต้องการจะให้นักเรียนค้นพบเห็นเพื่อที่นักเรียนจะได้นำเอาลักษณะเด่นของสิ่งที่สังเกตได้นั้นมาสร้างเป็นความคิดรวบยอด

ขั้นตอนของวิธีสอนแบบอุปมาน

ไฮน์มิลเลอร์ (Heinmiller. 1925 : 67 - 71) ได้เสนอขั้นตอนในการสอนวิธีสอนแบบอุปมานออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียม (Preparation) คือการใช้ทักษะการเตรียมตัวผู้เรียน จุดประสงค์ของการเรียนจะค่อนข้างชัดเจน และอาจเสนอในรูปของปัญหาที่รักุม
2. ขั้นแสดง (Presentation) คือการให้ตัวอย่างต่าง ๆ แก่ นักเรียน อย่างน้อยสามตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนสามารถเปรียบเทียบ สรุปกฎเกณฑ์ได้
3. ขั้นเปรียบเทียบและค้นหา (Comparison and Abstraction) คือการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสพิจารณาความคล้ายคลึงขององค์ประกอบในตัวอย่างเพื่อเตรียมสรุปเป็นกฎเกณฑ์ ในขั้นนี้ครูมักคิดว่านักเรียนมีการรับรู้และความคิดมีไหวพริบ ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสพิจารณาอย่างจริงจัง เพราะครูมักสรุปเสียก่อน

4. **ขั้นสรุปกฎเกณฑ์ (Generalization)** คือ การนำข้อสังเกตต่าง ๆ จากตัวอย่างมาสรุปเป็นหลักการ ความคิดรวบยอด กฎ นิยาม หรือ สูตร ค่ายตัวของผู้เรียนเอง ไม่ใช่ตัวครู

5. **ขั้นนำไปใช้ (Application)** คือ ขั้นทดสอบความเข้าใจของนักเรียนจากหลักการที่ได้พัฒนาขึ้น โดยให้ผู้เรียนนำหลักการไปใช้แก้ปัญหาหรือทำแบบฝึกหัด เพราะการเรียนรู้แจ้งในหลักการหมายถึงสามารถนำไปใช้ได้จริง

สวน เอกเกน (Eggen. 1979 : 116 - 124) ได้แบ่งขั้นตอนในการสอนวิธีอุปมาเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. **ขั้นวางแผน** คือการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียน และจัดเตรียมตัวอย่างที่จะใช้ประกอบการเรียนการสอน

2. **ขั้นดำเนินการสอน** การดำเนินการสอนวิธีอุปมาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

2.1 **ขั้นเสนอตัวอย่าง** ครูแสดงตัวอย่างที่หนึ่งให้นักเรียนดูพร้อมกับตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนสังเกตลักษณะและคุณสมบัติของตัวอย่างที่แสดงให้ดู เมื่อนักเรียนได้สังเกตพบลักษณะและคุณสมบัติของตัวอย่างแล้ว ครูจะแสดงตัวอย่างที่สองพร้อมกับตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนได้สังเกตลักษณะและคุณสมบัติของตัวอย่างที่สอง และเปรียบเทียบตัวอย่างที่หนึ่ง ว่ามีสิ่งใดเหมือนกันบ้าง เมื่อนักเรียนค้นหาลักษณะที่เหมือนกันได้แล้ว ครูแสดงตัวอย่างที่สามและสี่ต่อไปเพื่อให้นักเรียนได้เปรียบเทียบตัวอย่างที่หนึ่งและตัวอย่างที่สอง จนนักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดได้ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาได้เร็วขึ้น ครูอาจช่วยเขียนลักษณะและคุณสมบัติที่นักเรียนสังเกตพบในแต่ละตัวอย่างลงบนกระดานคำเพื่อให้นักเรียนได้มองเห็นลักษณะที่เหมือนกันได้ง่ายขึ้น

2.2 **ขั้นสรุป** ในขั้นนี้นักเรียนนำเอาลักษณะร่วมของแต่ละตัวอย่างมาสรุปเป็นความหมายของความคิดรวบยอด โดยครูช่วยเขียนข้อความที่นักเรียนสรุปได้ลงบนกระดานคำเพื่อให้นักเรียนได้แก้ไขให้มีความหมายสมบูรณ์

2.3 **ขั้นเสริมตัวอย่าง** ในขั้นนี้เป็นการฝึกให้นักเรียน เกิดทักษะในการสร้างความคิดรวบยอดครูอาจแสดงตัวอย่างอีกสองตัวอย่างหรือสามตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนฝึกหัดจัดกลุ่ม

ตัวอย่างใหญ่ของพรหมทั้งให้เหตุผลในการจัดนั้นไว้อย่าง

3. ชั้นประเมินผล ในชั้นนี้ครูอาจจะให้นักเรียนทำแบบทดสอบที่เตรียมไว้เพื่อประเมินว่านักเรียนได้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับ เอกเกน (Eggen) และมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ในชั้นเสนอตัวอย่าง ครูควรแสดงตัวอย่างที่เป็นลักษณะเด่นหรือความหมายของความคิดรวบยอด พร้อมกับแสดงตัวอย่างที่ไม่ใช่ลักษณะเด่นหรือไม่ใช่ความหมายของความคิดรวบยอดที่กำลังเรียนอยู่นั้น ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดรวบยอดและสิ่งที่ไม่ใช่ความคิดรวบยอดและจำนวนตัวอย่างที่เป็นความหมายของความคิดรวบยอดและตัวอย่างที่ไม่ใช่ความหมายของความคิดรวบยอดควรมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามตัวอย่าง

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบอุปมาน

ความหมายของวิธีสอนแบบอุปมาน

เอกเกน (Eggen. 1979 : 129) ได้ให้ความหมายของวิธีสอนแบบอุปมานว่า วิธีสอนแบบอุปมาน (Deductive Method) เป็นวิธีสอนที่มีลักษณะคล้ายกับวิธีสอนแบบอุปมานในด้านของเนื้อหาซึ่งใช้เป็นตัวอย่างในการสอน แต่แตกต่างกันในด้านวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายเพราะวิธีสอนแบบอุปมานนั้นเริ่มต้นด้วยการให้ความหมายของความคิดรวบยอดหรือหลักการก่อนแล้วจึงแสดงตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ ลาร์ดิซาบัล (Lardizabal. 1970 : 35 - 36) ได้ให้ความหมายของวิธีสอนแบบอุปมานว่าเป็นวิธีสอนที่เริ่มต้นจากหลักการไปสู่เรื่องที่เฉพาะ

สุวัจน์ มุทธเมธา (สุวัจน์ มุทธเมธา 2523 : 174) ได้ให้ความหมายของวิธีสอนแบบอุปมานว่าเป็นวิธีสอนที่เริ่มจากกฎหรือหลักการต่าง ๆ แล้วให้ผู้เรียนหาหลักฐานข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาพิสูจน์ยืนยันที่มาของกฎหรือหลักการนั้น ๆ วิธีสอนแบบนี้ฝึกให้ผู้เรียนไม่ยอมรับกฎ หรือ หลักการอะไรง่าย ๆ จนกว่าจะได้มีการพิสูจน์หาเหตุผล หาหลักฐานประกอบพิจารณาถี่ถ้วน

ส่วน กาญจนาก์ เกียรติประวัติ (กาญจนาก์ เกียรติประวัติ 2523 : 125 - 126) กล่าวว่า วิธีสอนแบบอุปมานเป็นวิธีสอนที่ตรงกันข้ามกับวิธีสอนแบบอุปมานคือ

วิธีสอนแบบอนุমান เริ่มต้นด้วยกฎเกณฑ์หรือหลักการก่อนไปสู่รายละเอียดหรือตัวอย่าง จุดมุ่งหมายของวิธีสอนแบบนี้เพื่อมุ่งทดสอบหลักการ หรือ พัฒนาหลักการนั้น ๆ การเรียบเรียงเนื้อหาฝึกเริ่มต้นด้วยกฎเกณฑ์แล้วจึง เป็นการทดสอบตัวอย่างต่าง ๆ โดยการนำหลักการนั้นมาใช้ ถ้าหลักการนี้ใช้ใดผิดก็สรุปว่าสมเหตุสมผลต่อจากนั้นจึงนำเอาหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้กับกรณีต่าง ๆ จนสามารถจำหลักการนั้นได้แม่นยำ

สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับสุวัฒน์ มุทขเมธา เพราะวิธีสอนแบบอนุमानเป็นวิธีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนหาหลักฐาน ข้อเท็จจริงมาพิสูจน์กฎหรือหลักการ ดังนั้นในการสอนวิธีอนุमानจึงเริ่มต้นที่ครูเป็นผู้อธิบายหลักการ ความคิดรวบยอด กฎ หรือ สูตร จากนั้นจึงยกตัวอย่างซึ่งเป็นตัวอย่างทั้งทางบวกและตัวอย่างทางลบ และทำการทดสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยการให้นักเรียนนำหลักการ หรือความคิดรวบยอดนั้นไปใช้กับตัวอย่างอื่น ๆ เช่น ในการสอนความคิดรวบยอด คำว่า "สังคม" วิธีสอนแบบอนุमानนั้น ครูเป็นผู้อธิบายความหมายของสังคมว่า "สังคม หมายถึง บุคคลที่อยู่ในบริเวณเดียวกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ปฏิบัติต่อกันตามกฎระเบียบที่กำหนดขึ้นร่วมกัน มีวิถีชีวิตหรือความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน" เช่น ชาวนาหาคณกำลังเกี่ยวข้าว แม่ค้าสิบคนกำลังขายผัก นักเรียนหาคณกำลังเรียนหนังสือเป็นตัวอย่างของสังคม แต่ชาวอเมริกันหาคณาเทียวที่พิทยา ไม่ได้เป็นตัวอย่างของสังคม ในการที่นักเรียนจะทราบว่าชาวนาหาคณกำลังเกี่ยวข้าว แม่ค้าสิบคนกำลังขายผัก นักเรียนหาคณกำลังเรียนหนังสือ เป็นตัวอย่างของสังคม แต่ชาวอเมริกันหาคณาเทียวที่พิทยาไม่ได้เป็นตัวอย่างของสังคมนั้น นักเรียนจะต้องนำเอาความหมายของสังคมมาเทียบเคียงกับตัวอย่าง เพื่อหาว่ามีลักษณะหรือคุณสมบัติใดเหมือนกันบ้าง ถ้ามีลักษณะและคุณสมบัติเหมือนกันก็สรุปว่าเป็นสังคม แต่ถ้ามีลักษณะและคุณสมบัติแตกต่างกันออกไปก็สรุปว่าไม่ใช่สังคม

ขั้นตอนของวิธีสอนแบบอนุमान

ไฮม์มิลเลอร์ (Hienmiller. 1925 : 72 - 73) ได้จัดขั้นตอนในการสอนของวิธีสอนแบบอนุमानออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นตอนปัญหา (Statement of Problem) ระบุสิ่งที่สอนในแง่ของปัญหาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่จะหาคำตอบ

2. ขั้นแสดงหลักการ (Generalization) นำหลักการที่สรุปไว้แล้วมาแสดง
3. ขั้นอธิบาย (Inference) เป็นขั้นอธิบายความเป็นมาของหลักการโดยใช้ข้อเท็จจริง ภูตต่าง ๆ ผู้เรียนอาจทดลองฝึกลองดูในการใช้ภูตนั้น
4. ขั้นตรวจสอบ (Verification) เป็นการทดสอบหลักการอีกครั้งหนึ่ง เพื่อความสมบูรณ์แบบของการอธิบายในขั้นที่ 3 อาจทำด้วยการปรึกษาครู ค้นหาจากตำรา หรือวิธีอื่น ๆ

ส่วน เอกเกน (Eggen. 1979 : 131 - 138) ได้จัดขั้นตอนในการสอนวิธีอนุมาน ออกเป็น 3 ขั้นคือ

1. ขั้นวางแผน (Planning) เป็นขั้นที่กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนและการเตรียมตัวอย่างที่จะนำไปใช้ประกอบการสอน

2. ขั้นดำเนินการสอน (Implementing) เป็นกระบวนการสอนวิธีอนุมาน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นคือ

- 2.1 ครูเสนอปัญหาและหลักการในการแก้ปัญหา
- 2.2 ครูอภิปรายปัญหาคำต่าง ๆ ร่วมกับนักเรียน
- 2.3 ครูแสดงตัวอย่างซึ่งเป็นหลักการ และตัวอย่างซึ่งไม่ใช่หลักการ เพื่ออภิปรายและวิเคราะห์ในทองเรียน

3. ขั้นประเมินผล (Evaluating)

- 3.1 ถ้าเรื่องที่เรียนเป็นหลักการ (Generalization) การประเมินผลทำดังนี้

- 3.1.1 จัดแบ่งตัวอย่างให้แก่นักเรียน พร้อมทั้งให้นักเรียนบอกการนำตัวอย่างที่เป็นหลักการนั้นไปใช้
- 3.1.2 ชักถามนักเรียนเกี่ยวกับการนำหลักการไปใช้พยากรณ์หรืออ้างอิง
- 3.1.3 ให้นักเรียนแยกตัวอย่างซึ่งเป็นหลักการและบอกวิธีการนำหลักการนั้นไปใช้

3.2 ถ้าเรื่องที่เรียนเป็นความคิดรวบยอด (Concept) ทดสอบได้โดยจัดตัวอย่างที่เป็นความคิดรวบยอด (Sample of Concept) และตัวอย่างที่ไม่ใช่ความคิดรวบยอด (Nonexample of Concept) ให้เด็กเรียนจัดแยกประเภทของตัวอย่างนั้น ๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลในการจัดประเภทนั้น ๆ

สำหรับผู้ที่มีความเห็นสอดคล้องกับ เอกเกน (Eggen) และมีความเห็นอีกว่า จำนวนตัวอย่างที่ใช้ไม่ควรน้อยกว่าสามตัวอย่างทั้งนี้เพื่อให้เด็กเรียนได้มีโอกาสได้สังเกต เปรียบเทียบ และนำหลักการมาใช้ในการแก้ปัญหาได้มากขึ้น เช่น ถ้าครูสอนความคิดรวบยอดของคำว่า "สังคม" ในการสอนวิธีอ่านครุฑทองอธิบายความหมายของสังคมก่อนแล้วจึงยกตัวอย่างที่เป็นความหมายของสังคมสามตัวอย่าง และยกตัวอย่างที่ไม่ใช่ความหมายของสังคมสามตัวอย่าง เป็นต้น

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความคิดรวบยอด

ความหมายของความคิดรวบยอด

ดี เซ็คโก (De Cecco, 1968 : 388) ได้ให้ความหมายของความคิดรวบยอดว่า ความคิดรวบยอด (Concept) คือ ชั้น (Class) ของสิ่งเร้าที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ ร่วมกันอยู่ สิ่งเร้าเหล่านี้อาจเป็นวัตถุ เหตุการณ์ หรือบุคคล ตามปกติแล้วเรากำหนดความคิดรวบยอดโดยชื่อ เช่น หนังสือ สงคราม และ นักเรียน หรือ ผู้หญิงสวย ครูที่อุทิศตน และ ยี่ห้อทำให้ประสาหลอน ความคิดรวบยอดเหล่านี้หมายถึงชั้นต่าง ๆ (หรือประเภทต่าง ๆ) ของสิ่งเร้า แต่สิ่งเร้าบางชนิดไม่ได้หมายถึงความคิดรวบยอด เช่น อลิซาเบธ เทเลอร์ นางสาวสมร (ครุประณ) และ สงครามเวียดนาม สิ่งดังกล่าวนี้เป็นสิ่งเร้าเฉพาะ แต่ความคิดรวบยอดหมายถึงชั้นของสิ่งเร้าซึ่งมีอยู่ระหว่างผู้หญิงสวยทั้งหลายกับ อลิซาเบธ เทเลอร์ ความคิดรวบยอดผู้หญิงสวยรวมถึงอลิซาเบธ เทเลอร์ และผู้หญิงอื่น ๆ ด้วย ความคิดรวบยอดผู้หญิงสวย จะไม่นับรวมถึงผู้หญิงชู้เห่ ผู้หญิงธรรมดา และผู้หญิงที่ไม่สวยทั้งหลาย องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ความคิดรวบยอดต่าง ๆ แตกต่างกันคือ ลักษณะเฉพาะ

(Attributes) และลักษณะย่อย ๆ (Values) เช่น จักรัส สิ้นน้ำเงิน ความคิดรวบยอดนี้ประกอบด้วยลักษณะเฉพาะสองชนิดคือ สี และ รูปร่างลักษณะเฉพาะของสีจะมีลักษณะ

ย่อย ๆ เป็นสิ่งต่าง ๆ เช่น แดง เขียว เหลือง ม่วง ลักษณะเฉพาะของรูปร่างมีลักษณะย่อยเป็น วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ลักษณะย่อยเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดของความคิดรวบยอดทำให้ลักษณะของสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไป

กู๊ด (Good. 1959 : 118) ได้ให้ความหมายของความคิดรวบยอดไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. ความคิดรวบยอด หรือ สัญลักษณ์ของส่วนประกอบ หรือลักษณะรวมที่สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มเป็นพวกได้
2. สัญลักษณ์เชิงความคิดทั่วไปหรือเชิงนามธรรมเกี่ยวกับสถานการณ์ กิจกรรม หรือวัตถุ

3. ความรู้สึกนึกคิด ความเห็น ความคิด หรือ ภาพความคิด

แมคโดนัลด์ (McDonald. 1959 : 134) ได้กล่าวถึงความหมายของความคิดรวบยอดว่า ความคิดรวบยอดเป็นกลุ่มของสิ่งเร้าหรือเหตุการณ์ที่ลักษณะจำเพาะร่วมกัน ความคิดรวบยอดไม่ใช่เหตุการณ์ในตัวเอง แต่เป็นกลุ่มของสิ่งเร้า เหตุการณ์ หรือลักษณะจำเพาะที่แน่นอน ดังนั้นความคิดรวบยอดจึงเป็นความเข้าใจและความคิดขั้นสุดท้ายของคนที่หนึ่งที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ความเข้าใจและความคิดนั้นเป็นนามธรรม เป็นข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องนั้นในระยะหนึ่งหรือตลอดไปก็ได้ ความคิดรวบยอดต่างจากการรับรู้ตรงที่ว่า การรับรู้เป็นผลอันเกิดจากการสัมผัสกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยตรง แต่ความคิดรวบยอดจึงไม่ใช่สิ่งใด คนใด หรือการกระทำใด ๆ หากแต่เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนแพร่หลายที่สุดได้แก่ภาษาและถ้อยคำ

ลันด์สมิธและสตรอสส์ (Lindsmith and Strauss. 1957 : 65 - 68) ให้ความเห็นว่า ความคิดรวบยอดมีความหมายใกล้เคียงกับการจัดประเภท บางครั้งอาจใช้แทนกันได้ แต่ความคิดรวบยอดมีความหมายกว้างกว่าการจัดประเภท เพราะความคิดรวบยอดรวมเอาการจัดประเภทเข้าไว้ด้วย

แต่ ลาวัวฌ์ วิทยาวุฒิกุล (ลาวัวฌ์ วิทยาวุฒิกุล 2523 : 1) มีความเห็นว่า ความคิดรวบยอดเป็นแนวความคิดที่สรุปได้จากข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความเข้าใจต่อปรากฏการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นข้อเท็จจริง

สำหรับ ชัยพร วิชาวุธ (ชัยพร วิชาวุธ 2520 : 1) มีความเห็นสอดคล้องกับ
 ก็ เซ็คโก (De Cecco) และ แมคโดนัลด์ (McDonald) ที่ว่าความถี่รวมยอกคือความถี่
 เกี่ยวกับประเภทของสิ่งต่าง ๆ ตามความเข้าใจของคนแต่ละคน เช่น เข้าใจว่าสิ่งของลักษณะใด
 เรียกว่าของแข็ง สิ่งใดเรียกว่าสิ่งมีชีวิต และสิ่งมีชีวิตลักษณะใดเรียกว่า แมว คนลักษณะใด
 เรียกว่าวีรชน การกระทำใดเรียกว่าหว่านข้าว การกระทำใดเรียกว่า เกรงใจ หรือ
 มีความเกรงใจ ความถี่ลักษณะใดเรียกว่ากิจกรรม เป็นต้น จากตัวอย่างจะเห็นว่าความถี่
 รวมยอกนั้นเกี่ยวกับประเภทของสิ่งของที่มี การกระทำที่มี และประเภทของความถี่ที่มี

นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ (นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ 2523 : 1) ให้ความหมายของ
 ความถี่รวมยอกว่า ความถี่รวมยอกหมายถึง ความถี่ที่เกิดจากการรับรู้ลักษณะร่วมของ วัตถุ
 เหตุการณ์ บุคคล ความถี่ ที่เป็นประเภทเดียวกัน

สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับ ก็ เซ็คโก (De Cecco) และแมคโดนัลด์
 (McDonald) เพราะความถี่รวมยอกเป็นชั้นหรือกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีลักษณะเฉพาะร่วมกัน
 สิ่งเร้านี้อาจเป็นวัตถุ บุคคล หรือ ความถี่ก็ได้เช่น ตัวเลี้ยงลูกกวางเป็นความถี่รวมยอก
 เพราะตัวมีลักษณะต้องมียกนมเฉพาะร่วมกันคือมีนมไว้สำหรับเลี้ยงลูกอ่อน ซึ่งอาจหมายถึง ช้าง
 ม้า วัว ควาย สุนัข หรือสัตว์ใด ๆ ที่นำมาเลี้ยงลูกอ่อน

ประเภทของความถี่รวมยอก

บรูเนอร์ และคนอื่น ๆ (Bruner and Others. 1956 : 41 - 43) ได้จำแนก
 ความถี่รวมยอกออกเป็น 3 ชนิดคือ

1. ความถี่รวมยอกสังเคราะห์ลักษณะหรือความถี่รวมยอกความสัมพันธ์ (Conjunctive Concept) คือความถี่รวมยอกที่เกิดจากการมีส่วนร่วมกันของลักษณะเฉพาะ (Attributes) ทั้งแต่สองลักษณะหรือมากกว่า เช่น สุนัขสีเขียวก่อนไม้สีเทา สุนัข แมว และสิ่งเร้าที่พบเห็น ส่วนใหญ่ลักษณะที่มาร่วมกันได้แก่ รูปร่าง ขนาด เป็นต้น ความถี่รวมยอกประเภทนี้ เป็นความถี่รวมยอกที่สอนให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายที่สุด เพราะความถี่รวมยอกต่าง ๆ ที่เรากำหนดอยู่ในชีวิตประจำวันมักเป็นความถี่รวมยอกชนิดความสัมพันธ์

2. ความคิดรวบยอดแยกแยะลักษณะ (Disjunctive Concept)

คือความคิดรวบยอดที่เปิดโอกาสให้ตัดสินใจเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกัน เช่น คำว่า "Strike" ในการเล่นเบสบอล อาจหมายถึงบอลที่ขว้างไปไม่ถึง หรือตีบอลไม่ถูกสามครั้ง สัญลักษณ์ "0" อาจเป็นความคิดรวบยอดของจำนวนศูนย์ (Zero) วงกลม หัวใจในภาษาอังกฤษ หรือไขหนึ่งฟอง

3. ความคิดรวบยอดสัมพันธ์ (Relational Concept) เป็นความคิดรวบยอดที่เกิดจากความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ สภาวะหรือสิ่งเร้าตั้งแต่สองอย่างหรือมากกว่า เช่น ภาษีเงินได้สัมพันธ์กับระดับของรายได้ เป็นต้น

ส่วน บรูเนอร์ กุชชากริมย์ (บรูเนอร์ กุชชากริมย์ 2523 : 19) มีความเห็นสอดคล้องกับบรูเนอร์ (Bruner) เขาได้แบ่งความคิดรวบยอดออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ความคิดรวบยอดที่มีลักษณะร่วมกัน เป็นประเภทของความคิดรวบยอดที่มีอยู่เป็นส่วนใหญ่ เรียนรู้ได้ง่าย มีลักษณะร่วมกันอยู่หลายอย่าง

2. ความคิดรวบยอดที่เป็นเชิงสัมพันธ์ เป็นความคิดรวบยอดที่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกหรือส่วนรวมของกลุ่มมาพิจารณาคุณลักษณะหรือคุณค่าที่ผิดแผกแตกต่างกัน แต่สมาชิกหรือส่วนประกอบมีความสัมพันธ์กันในบางลักษณะ

3. ความคิดรวบยอดที่เป็นเชิงวิเคราะห์ เป็นความคิดรวบยอดที่มีอยู่บนพื้นฐานของคุณลักษณะที่สังเกตได้จากส่วนของวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว แต่ละอย่างภายในกลุ่มซึ่งละเอียดและซับซ้อนกว่าความคิดรวบยอดที่เป็นเชิงสัมพันธ์

สำหรับรัสเซลล์ (Russell. 1961 : 124-155) ได้แบ่งความคิดรวบยอดออกเป็น 8 ลักษณะคือ

1. ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Concept) คือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจำนวนเลข การวัด ซึ่งมีอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน

2. ความคิดรวบยอดในเรื่องเวลา (Concept of Time) เป็นความคิดรวบยอดที่มีความสัมพันธ์กับความคิดรวบยอดในเรื่องที่ว่าง (Concept of Space) แต่ความคิดรวบยอดในเรื่องเวลาเป็นนามธรรมมากกว่า เช่น กลางวัน กลางคืน เช้า - บ่าย - เย็น และฤดูต่าง ๆ เป็นต้น

3. ความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Concept) เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเวลาและที่ว่างรวมอยู่ด้วย เพราะวิทยาศาสตร์ขึ้นอยู่กับวัตถุที่แน่นอน เวลา น้ำหนัก และปรากฏการณ์อื่น ๆ ด้วย

4. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวเอง (Self Concept) คือการที่บุคคลมีความรู้สึกว่าตัวเขาเองคิดใคร เป็นอะไร เป็นอย่างไร

5. ความคิดรวบยอดทางสังคม (Social Concept) เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชนชน ประชาธิปไตย ศีลธรรม

6. ความคิดรวบยอดทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Concept) เป็นความคิดรวบยอดซึ่งสัมพันธ์กับความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับความสวยงามและขึ้นอยู่กับความคิดรวบยอดทางสังคม ตัวอย่างความคิดรวบยอดทางสุนทรียภาพ เช่น สุนทรียภาพในกาพย์เห่ชม รูปภาพ คนตรี เป็นต้น

7. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความขบขัน (Humour Concept) เป็นความคิดรวบยอดที่อยู่ในขอบข่ายของสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ บางสิ่ง เป็นของขบขันในสังคมหนึ่งแต่อาจไม่ขบขันในอีกสังคมหนึ่งก็ได้

8. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ (Miscellaneous Concept)
เช่น เกี่ยวกับความตาย เทพ สงคราม เป็นต้น

กระบวนการในการสร้างความคิดรวบยอด

กระบวนการในการสร้างความคิดรวบยอดนั้น โปเดล (Podell, 1958 : 1 - 20) ได้แบ่งกระบวนการในการสร้างความคิดรวบยอดออกเป็น 2 กระบวนการคือ

1. การมองเห็นลักษณะรวม (Composite Photograph) คือการที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นหรือเข้าใจลักษณะรวมของวัตถุหรือสภาพการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยผู้เรียนมิได้ทำกิจกรรมเพื่อค้นหาความคิดรวบยอดมากนัก เช่น เด็กคนหนึ่งเห็นสุนัขขบอย ๆ หึ่ง ๆ ที่สุนัขเหล่านั้นเป็นชนิดที่แตกต่างกันออกไปหลายชนิดด้วยกัน เด็กก็สามารถเห็นลักษณะรวมของสุนัขได้ เช่น มีสีขาว มีปากยาว มีหาง ฯลฯ ครั้นต่อไปถ้าเขาเห็นตัวสุนัขอีกเขาก็ทราบว่ามันเป็นสัตว์ประเภทเดียวกัน

2. การกระทำกิจกรรมเพื่อค้นหาความคิดรวบยอด (Active Search)
คือการที่ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมทาง ๆ เพื่อค้นหาความคิดรวบยอดโดยผู้เรียนคาดการณไว้ล่วงหน้าว่า

ลักษณะรวมของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นคืออะไร แล้วจึงค่อยทำกิจกรรมเพื่อเป็นการทดสอบ การสร้าง
ความคิดรวบยอดแบบนี้ผู้เรียนไม่ควรอยู่เฉย ๆ แต่ต้องมีการกระทำกิจกรรมอยู่เสมอ

โลเวล (Lovell. 1966 : 12 - 13) ให้ความเห็นว่ากระบวนการทางจิตวิทยาที่ต้อง
ใช้ในการสร้างความคิดรวบยอด มี 3 กระบวนการคือ

1. การรับรู้ (Perception)
2. การย่นย่อ (Abstraction)
3. การสรุปครอบคลุม (Generalization)

การย่นย่อ เป็นหลักสำคัญของการสร้างความคิดรวบยอดซึ่งได้แก่ลักษณะเด่นที่ร่วมกันของ
วัตถุหรือเหตุการณ์ในสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ เด็กจะสร้างความคิดรวบยอดได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถแยกแยะ
(Discrimination) คุณสมบัติของวัตถุหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากนั้นสามารถสรุปครอบคลุมออกไป
ในลักษณะที่ร่วมกันของสิ่งที่ค้นพบได้

สำหรับเฮลลอค (Hurlock. 1964 : 491 - 492) มีความเห็นว่าขั้นที่สำคัญที่จะสร้าง
ความคิดรวบยอดได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องมีความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ (Relation -
ship) มองเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ทั้งต้องสามารถให้เหตุผลว่าการรับรู้ที่ได้รับการตี
ความหมายแล้ว มีลักษณะใดเหมือนกันและมีลักษณะใดแตกต่างกันบ้าง ทั้งสามารถจัดกลุ่มสิ่งเร้าให้
เป็นพวกเดียวกันหรือต่างพวกกันได้

ส่วนออซูเบล (Ausubel. 1968 : 517) กล่าวว่ากระบวนการในการสร้างความคิด
รวบยอดควรประกอบด้วย

1. สามารถจำแนกความแตกต่างของสิ่งเร้าได้
2. สร้างสมมติฐานที่เกี่ยวกับการรวมลักษณะสิ่งเร้าที่เหมือนกัน
3. ทดสอบสมมติฐานความคิดรวบยอดที่สร้างขึ้นในสถานการณ์หนึ่ง
4. เลือกสมมติฐานที่สามารถครอบคลุมสิ่งเร้าที่มีลักษณะบางประการร่วมกันได้
5. จัดลักษณะของสิ่งเร้าที่คัดเลือกได้จากสมมติฐานให้มาสัมพันธ์กับการรับรู้ (Cognitive)

ที่มีอยู่ในโครงสร้างการรับรู้ของตน

6. เลือกว่าความแตกต่างระหว่างความคิดรวบยอดที่รับมาใหม่กับความคิดรวบยอดเดิมที่มีอยู่แล้วในระบบการรับรู้ของตน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างกัน

7. สรุปความหมายของความคิดรวบยอดที่รับมาใหม่ให้ครอบคลุมไปยังสมาชิกทุก ๆ หน่วยภายในกลุ่ม

8. ศึกษาสัญลักษณ์ที่เหมาะสมกับประเพณีนิยมและวัฒนธรรมมาเป็นตัวแทนของความคิดรวบยอดที่รับมาใหม่ เพื่อเป็นสื่อกลางในการทำความเข้าใจกับความคิดรวบยอดนั้น ๆ โคตรังกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการถ่ายทอดความคิดรวบยอดไปสู่วัฒนธรรมอื่น ๆ

แต่ แมคโดนัลด์ (McDonald, 1959 : 135) มีความเห็นสอดคล้องกับโลเวลล์ (Lovell) เขามีความเห็นว่าในการสร้างความคิดรวบยอด เช่น ความคิดรวบยอดของ "อ่าว" จะต้องผ่านกระบวนการดังนี้

1. สามารถแยกแยะสิ่งที่ต้องการทำ (Discrimination) คือเด็กจะสามารถนำลักษณะของอ่าวที่สร้างขึ้นไม่ใช้กับอ่าวอื่น ๆ ที่เหมือนกันได้ โดยนำไปใช้ตามชนิดของอ่าวนั้น ๆ

2. การสรุปครอบคลุมสิ่งที่ทำได้ (Generalization) คือเด็กจะต้องสามารถนำลักษณะของอ่าวที่สร้างขึ้นไปใช้กับอ่าวอื่น ๆ ที่เหมือนกันได้โดยนำไปใช้ (Applies) ตามชนิดของอ่าวนั้น ๆ

ลินด์ สมิธ และ สตรอสส์ (Lindsmith and Struass, 1957 : 65 - 68) ให้ทัศนะว่า การสร้างความคิดรวบยอดเป็นวิธีคิดวิธีหนึ่ง ถือเป็นจัดกรรมและนามกรรมและกลไกของธรรมชาติ เพื่อให้ตนเองมีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความหมายของสิ่งใหม่ ๆ จนสามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ยิ่งกว่านั้นยังสามารถจัดประเภทของสิ่งเร้าที่มีโครงสร้างเดียวกันไปด้วย เรียกว่า "การจัดประเภท" (Categories) นอกจากสามารถจัดรวมเป็นหมวดหมู่แล้วยังสามารถแยกสิ่งเร้าสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกจากประเภทหนึ่งได้เป็นการจัดระบบการคิดนั่นเอง จะเห็นว่าการสร้างความคิดรวบยอดนั้นต้องรวมความสามารถในการแยกแยะ (Discrimination) เข้าไปด้วยทั้งนี้เพื่อช่วยให้เข้าใจสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

สำหรับ เกรชและครัชฟิลด์ (Krech and Crushfield, 1959 : 64 - 66) มีความเห็นสอดคล้องกับโปเดล (Podell) เขาให้ความเห็นว่าในการสร้างความคิดรวบยอดเป็นชวาม

การค้นพบลักษณะบางประการที่มีลักษณะร่วมของวัตถุที่เป็นจำนวนเดียวกัน (Set) เช่น พบว่าหนู
ช้าง คน ปลาวาฬ ต่างก็มีคอม่าน้ำสำหรับเลี้ยงลูกออกลักษณะรวมเช่นนี้แตกต่างไปจากสัตว์
อื่น ๆ การค้นพบลักษณะร่วมนี้เป็นการสร้างความคิดรวบยอดของคำว่า "สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม"

ส่วน บราเลย์ (Brady, 1963) บรูเนอร์ กูดนอว์ และ ออสติน (Bruner,
Goodnow and Austin) มีความเห็นตรงกันว่าวิธีสร้างความคิดรวบยอดมี 3 แบบคือ

1. ใช้วิธีการให้ตัวอย่างความคิดรวบยอดนั้นแล้วให้นักเรียนหาตัวอย่างอื่น ๆ ที่เหมือนกับ
ตัวอย่างของความคิดรวบยอดแต่ไม่เหมือนกันทุกประการ จะมีอยู่เพียงประการเดียวที่ไม่เหมือนกัน
ให้นักเรียนหาตัวอย่างมากมาย ในที่สุดเด็กจะทราบว่าความคิดรวบยอดนั้นมีลักษณะที่สำคัญอะไร
บ้าง

2. เด็กจัดหาคุณลักษณะที่แตกต่างกันมากกว่าหนึ่งคุณลักษณะ แบบนี้เร็วกว่าแต่เด็กอาจ
ทำผิดได้มาก

3. เด็กพยายามเลือกตัวอย่างกลุ่มหนึ่งที่มีคุณลักษณะ เป็นเกณฑ์ของความคิดรวบยอด ใน
ขณะเดียวกันแบบนี้อาจมีโอกาสทำผิดมากที่สุด

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบอุปมาและแบบอนุมาน

กัทธี (Guthrie, 1967 : 45 - 49) ได้เปรียบเทียบผลของวิธีสอน 4
แบบ คือ

1. วิธีกฎ - ตัวอย่าง (Rule - Example)
2. วิธีตัวอย่าง - กฎ (Example - Rule)
3. วิธีตัวอย่าง (Example)
4. เป็นกลุ่มควบคุม (Control)

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาวิทยาลัยปีสุดท้ายจำนวน 72 คน ในการทดสอบความจำ กลุ่ม
ที่สอนด้วยวิธีกฎ - ตัวอย่าง ทำคะแนนได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ทำ
คะแนนได้ไม่แตกต่างกัน

วอร์เทิน (Worthen, 1968 : 68 - 70) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนของวิธีสอนสองแบบที่แตกต่างกันในขั้นตอนหรือลำดับของการจัดเนื้อหา คือ

วิธีค้นพบด้วยตนเอง (Discovery Method) เป็นวิธีการสรุปครอบคลุม (Generalization) ของความคิดรวบยอดในลำดับสุดท้ายของการสอน

วิธีอธิบาย (Expository Method) เป็นวิธีที่มีการสรุปครอบคลุม (Generalization) ของความคิดรวบยอดในลำดับแรกของการสอน

ผู้รับการทดลองเป็นนักเรียนเกรดห้า และเกรดหก จำนวน 538 คน เรียนความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา เป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยมีครูที่ได้รับการฝึกทั้งวิธีค้นพบด้วยตนเองและวิธีอธิบายเป็นผู้สอน ผลการทดลองปรากฏว่าในการวัดการเรียนรู้ครั้งแรก การสอนด้วยวิธีอธิบายทำให้เกิดผลการเรียนรู้ได้ดีกว่าการสอนวิธีค้นพบด้วยตนเอง

กริฟและเควิส (Grieve and Davis, 1971 : 137 - 141) ได้ทำการทดลองเปรียบเทียบผลของวิธีสอนสองแบบที่แตกต่างกันในลำดับการจัดเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเรียนความคิดรวบยอดในวิชาภูมิศาสตร์ และได้เพิ่มตัวแปรด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ แบบการคิด (Cognitive Style) เข้าไปด้วย วิธีสอนสองวิธีคือวิธีค้นพบด้วยตัวเอง (Discovery Method) ก็คือวิธีที่มีการสรุปครอบคลุมในขั้นสุดท้ายของการสอน ส่วนวิธีอธิบาย (Expository Method) จะมีการสรุปครอบคลุมในขั้นแรกของการสอน

ความแตกต่างระหว่างบุคคลในแบบการคิด มี 2 ลักษณะคือ พวกที่สามารถวิเคราะห์และแยกองค์ประกอบที่ซับซ้อนของสิ่งเราได้กับพวกที่ไม่สามารถวิเคราะห์และแยกองค์ประกอบที่ซับซ้อนของสิ่งเราได้

ผู้รับการทดลองเป็นเด็กเกรดเก้า จำนวน 117 คน เรียนวิชาภูมิศาสตร์เป็นเวลา 11 ชั่วโมง ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจำแนกตามเพศ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในวิธีสอน แบบการคิด และปฏิสัมพันธ์ ระหว่างวิธีสอนและแบบการคิด ซึ่งการค้นพบนี้ไม่มีสนับสนุนผลการทดลองของวอร์เทิน (Worthen) ในปี 1968 กริฟและเควิส (Grieve and Davis) ได้อภิปรายการทดลองไว้ว่าความแตกต่างของผลการทดลองนั้น อาจเป็นผลมาจากความแตกต่างในระดับอายุของผู้รับการทดลอง หรือเป็นผลมาจากความแตกต่างใน

ลักษณะเนื้อหาวิชา

เมเยอร์และกรีน (Mayer and Greeno. 1972 : 165-173) ได้ทดลองสอน
ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์เรื่องความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีสอน 2 แบบ ซึ่งแตกต่างกันของ
ลำดับการสอน ดังนี้

วิธีที่ 1 เน้นการคำนวณจากสูตร เริ่มจากการให้สูตรและวิธีการใช้สูตร

วิธีนี้ผู้เรียนต้องคอย ๆ เรียนรู้ความหมายและความสัมพันธ์ของตัวแปรในสูตร

วิธีที่ 2 เป็นวิธีเน้นความหมายของตัวแปรในสูตร เริ่มด้วยการบอกความหมาย
ของตัวแปรในสูตร และความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านั้น วิธีนี้ผู้เรียนจะค่อย ๆ เรียนรู้ที่จะรวม
ตัวแปรต่าง ๆ เหล่านั้นเข้าด้วยกันเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา

การประเมินผลการเรียนรู้ ผู้ทดลองให้นักเรียนแก้ปัญหา 4 แบบ คือ

1. ปัญหาที่นักเรียนคุ้นเคย ซึ่งเป็นปัญหาคณิตศาสตร์ที่คล้ายคลึงกับตัวอย่างที่ให้มาฝึก
2. ปัญหาที่ต้องแปลงรูป (Transformation) นักเรียนต้องเปลี่ยนปัญหา
ให้อยู่ในรูปที่คล้ายคลึงกับที่เรียนมาจึงสามารถแก้ปัญหานั้นได้
3. ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ได้ (Unanswerable Problems)
4. ปัญหาที่ต้องให้นักเรียนบอกคุณสมบัติของสูตร หรือกำหนดสถานการณ์ที่
สามารถนำสูตรไปประยุกต์ใช้ได้

ผลการทดลองปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการกระทำของผู้รับ
การทดลองทั้งสองกลุ่ม

อีแกนและกรีน (Egan and Greeno. 1973 : 85 - 97) ได้ศึกษาผลของความ
ถนัดและวิธีสอนในการ เรียนความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์เรื่องความน่าจะเป็น โดยเปรียบเทียบ
วิธีสอน 2 แบบคือ

วิธีค้นพบด้วยตนเอง (Discovery) เป็นวิธีที่ผู้รับการทดลองแก้ปัญหานั้นได้ก่อน
แล้วจึงสรุปหลักการในการแก้ปัญหานั้นออกมา

วิธีการเรียนรู้จากกฎเกณฑ์ (Rule - Type) เป็นวิธีที่ผู้รับการทดลองต้องนำ
หลักที่ได้จากการเรียนตอนแรก ๆ ไปประยุกต์ใช้ในสภาพการแก้ปัญหานั้น

ผลการทดลองปรากฏว่า ผู้รับการทดลองที่เรียนด้วยวิธีการค้นพบด้วยตนเอง และผู้รับการทดลองที่เรียนจากกฎเกณฑ์นั้นมีความสามารถในการแก้ปัญหาไม่แตกต่างกัน

กาน (Khan. 1976 : 7041) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของวิธีสอน 5 วิธีในการเรียนความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ความสัมพันธ์ โดยให้ผู้รับการทดลองอ่านบทเรียนที่ผู้เรียนสร้างขึ้นมาด้วย ผู้รับการทดลองเป็นนักเรียนเกรดแปด จำนวน 230 คน ชาย 115 คน หญิง 115 คน แบ่งผู้รับการทดลองออกเป็น 5 กลุ่มโดยวิธีสุ่ม

กลุ่มที่ 1 ให้คำจำกัดความของความคิดรวบยอดเพียงอย่างเดียว

กลุ่มที่ 2 ให้คำจำกัดความตามด้วยตัวอย่างเชิงบวกของความคิดรวบยอด

กลุ่มที่ 3 ให้คำจำกัดความตามด้วยตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างเชิงลบ

กลุ่มที่ 4 ให้ตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างเชิงลบตามด้วยคำจำกัดความของความคิดรวบยอด

ความคิดรวบยอด

กลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มควบคุม

ผลการทดลองปรากฏว่า ในการ ประเมินผลครั้งแรกซึ่งกระทำทันทีหลังจากผู้รับการทดลองอ่านบทเรียนจบ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองทั้ง 5 กลุ่ม จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองชั้น (Two Way Analysis of Variance) ของคะแนนเพื่อคุณผลของวิธีสอนและเพศพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างวิธีสอน เพศ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีสอนและเพศ

ผลการวิจัยที่กล่าวมาเหล่านี้ เกี่ยวกับผลการสอนสองแบบที่แตกต่างกันในการจัดลำดับเนื้อหาต่อการเรียนความคิดรวบยอดต่าง ๆ ที่ใช้สอนในโรงเรียนซึ่งจะพบว่าวิธีสอนทั้งสองแบบมีผลต่อการเรียนรู้แตกต่างกันและวิธีสอนสองแบบมีผลต่อการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน จึงไม่สามารถสรุปได้ว่าวิธีสอนวิธีใดทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่ากัน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความคิดรวบยอด

ออสเลอร์และไฟเวล (Osler and Fivel. 1961 : 1 - 8) ได้ศึกษาความคิดรวบยอดกับสติปัญญา พบว่า ทั้งอายุสมองและ I.Q. สัมพันธ์กับความผิดพลาดในการเรียนรู้

ความคิดรวบยอดอย่างเป็นนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ออสเลอร์และทรันท์แมน (Osler and Trantman. 1961 : 9 - 13) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่มีสติปัญญาปกติ เรียนรู้ความคิดรวบยอดโดยวิธีสัมพันธ์กับการตอบสนองสิ่งเร้า ส่วนเด็กที่มีสติปัญญาสูง เรียนรู้ความคิดรวบยอดโดยวิธีตั้งสมมุติฐาน แต่ แมมมิกซ์ (Mammix. 1960 : 180 - 181) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่มีสติปัญญาต่ำกว่าปกติตอบสนองในเรื่องจำนวนและปริมาณวิธีเกี่ยวกับเด็กปกติ

เอลไลน์ (Elkind. 1961 : 551 - 560) ได้ศึกษาพบว่า อายุวัย 16 - 18 ปี เรียนรู้ความคิดรวบยอดได้มากกว่าหญิงในวัยเดียวกัน สำหรับ อาร์เชอร์ (Archer. 1962 : 616 - 620) ได้พบว่า การเรียนรู้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสและสี่เหลี่ยมคางหมู ชานา รายงานเรียนรู้ได้ง่ายกว่าหญิง ส่วนคิง (King. 1961 : 240-252) ได้ศึกษาพบว่า ความคิดรวบยอดในวิชาวิทยาศาสตร์ของเพศชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความแตกต่างกัน แต่ในระดับอายุ 10 ปี เพศชายกับเพศหญิงมีความคิดรวบยอดไม่แตกต่างกัน

ในด้านความคิดรวบยอดกับแรงจูงใจ แอมสเตอร์ (Amster. 1966 : 74 - 85) และโปเดล (Podell. 1958 : 1 - 20) ได้ศึกษาพบว่าผู้ที่มีความตั้งใจที่จะเรียนเกิดการเรียนรู้น้อยกว่าผู้ที่ไม่ตั้งใจเรียน เฟรนช์และโทมัส (French and Thomas. 1958 : 44-48) ได้ศึกษาพบว่าผู้ถูกทดลองที่ถูกกระตุ้นมาก ๆ สามารถแก้ปัญหาได้มากกว่าผู้ถูกทดลองที่ไม่ค่อยถูกกระตุ้น ส่วน วูล์ฟแกงและคณะ (Wolfgang and Others. 1962 : 135) ได้ศึกษาพบว่าผู้ถูกทดลองที่อยู่ในสภาพถูกกระตุ้นอย่างแรงเกิดการ เรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ถูกทดลองที่มีแรงจูงใจน้อย

สำหรับ แองเกิล (Angel. 1949 : 391 - 394) และ แซก (Sax. 1960 : 32 - 36) ได้ศึกษาพบว่า การเสริมแรงทันทีทันใดช่วยให้เกิดการ เรียนรู้ ความคิดรวบยอดได้มาก ถ้าเสริมแรงซ้ำเป็นผลเสียต่อการ เรียนรู้ความคิดรวบยอด บอร์นและเฮกูด (Borne and Haygood. 1960 : 371 - 375) ได้ศึกษาพบว่า เมื่อมีการเสริมแรง 100 % ผู้ถูกทดลองเกิดการ เรียนรู้ความคิดรวบยอดได้ง่าย วอลเลซ (Wallace. 1964 : 159-166) ได้ศึกษาพบว่า การป้อนผลกลับคืน (Feed Back) ทำให้ผู้เรียนทราบผลการตอบคว่ำว่าทำได้ผลดีกว่าการที่ผู้เรียนทราบผลการตอบโดยเสียงระฆัง และถ้าเพิ่มการป้อนผลกลับคืนแรงมากขึ้นกลับทำให้ผลการ เรียนรู้ความคิดรวบยอดช้าลง ส่วน ซูเปสและกินเบิร์ก (Suppes and Ginsberg.

1962 : 236) พบว่า การให้เด็กอายุ 5 - 6 ขวบ รับผิดชอบว่าถูกหรือไม่ในขณะที่เรียนรู้ ทำให้เกิดการ เรียนรู้ความคิดรวบยอดได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ทราบผลการตอบ

วิททรอก (Wittrock. 1963 : 1963-190) ได้ศึกษาพบว่า การตั้งกฎเกณฑ์การ เรียนรู้ความคิดรวบยอดไว้ก่อน ทำให้ความคงทนในการ เรียนรู้ยาวนานที่สุด คิทเทล (Kittell. 1957 : 391 - 405) ได้ศึกษาพบว่า การเรียนรู้วิธีตั้งกฎเกณฑ์ของการ เรียนรู้และบอกคำตอบ ด้วยนั้น เกิดการ เรียนรู้ความคิดรวบยอดไม่ดีเท่ากับบอกแทนอย่าง เดียว

สวาน สโมค (Smoke. 1933 : 534 - 558) ได้ศึกษาพบว่า การให้ผู้ถูกทดลองได้ เรียนรู้จากตัวอย่างที่เป็นความคิดรวบยอดและตัวอย่างที่ไม่ใช่ความคิดรวบยอดรวมกัน ผู้ถูกทดลอง ใช้เวลาในการ เรียนรู้ไม่แตกต่างกับที่ได้เรียนจากตัวอย่างที่เป็นความคิดรวบยอดอย่างเดียว นอกจากนี้ โอบแลนด์และเวส (Hovland and Veiss. 1963 : 175 - 182) ได้ศึกษาพบว่า การให้ตัวอย่างที่เป็นความคิดรวบยอดอย่างเดียว ผู้เรียนแก้ปัญหาลำบากกว่าให้ผู้เรียนเรียนจาก ตัวอย่างที่ไม่ใช่อย่าง เดียวกัน และ เมื่อให้ตัวอย่างทั้งสองชนิดนี้ รวมกันผู้เรียนแก้ปัญหาลำบากลง ในทำนองเดียวกันนี้ ลอร์ดาล (Lordahl. 1961 : 283 - 290) และ บราเลย์ (Braley. 1962:62-66) ต่างได้ศึกษาพบว่า เมื่อเพิ่มจำนวนตัวอย่างที่ไม่ใช่ความคิดรวบยอด ให้มากขึ้นกับเกิดผลเสียต่อการ เรียนรู้ความคิดรวบยอด ฮัทเทนโลเชอร์ (Huttenlocher. 1962 : 34 - 52) ได้ศึกษาพบว่า การให้ผู้ถูกทดลองเรียนรู้จากตัวอย่างที่เป็นความคิดรวบยอด รวมกับตัวอย่างที่ไม่ใช่ความคิดรวบยอดได้ผล ไม่แตกต่างจากการให้ผู้ถูกทดลองเรียนรู้ จากตัวอย่าง ที่เป็นความคิดรวบยอดจำนวนสองตัวอย่าง และยังพบอีกว่าการให้ตัวอย่างที่เป็นความคิดรวบยอดพร้อมกับ ตัวอย่างที่ไม่ใช่ความคิดรวบยอดเกิดการ เรียนรู้ได้ดีกว่าการให้ตัวอย่างที่ไม่ใช่พวกเดียวกัน

วอล์เกอร์ (Walker) ได้ศึกษาผลการสอนความคิดรวบยอดในเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเคมีและการ เปลี่ยนแปลงทางฟิสิกส์โดยใช้วิธีสอนสองวิธีคือ

วิธีที่ 1 ครูมีบทบาทในการสรุปเป็นกฎ สูตร และการกล่าวขยายความเป็นกฎเกณฑ์
ทั่ว ๆ ไป

วิธีที่ 2 นักเรียนมีบทบาทในการสรุปเป็นกฎ สูตร และการกล่าวขยายความเป็น
กฎเกณฑ์

การสอนทั้งสองวิธีนี้ดำเนินการคล้ายคลึงกัน ความคิดรวบยอดที่เรียนรู้ได้จากวิธีที่หนึ่งเรียนเป็นบทบาทในการเรียนการสอนเมื่อได้ยิ่งหย่อนไปหาความคิดรวบยอดที่เรียนรู้ได้จากวิธีที่สองบทบาทในการเรียนการสอนแตกต่างกันโดย และจากการศึกษาของ โคลบ (Kolb) พบว่า การสร้างความคิดรวบยอดของวิชาที่มีส่วนสัมพันธ์กันทำได้สะดวกและเร็วขึ้น เมื่อครูหาทางผสมผสานสิ่งที่เกี่ยวข้องกันให้เป็นบูรณาการ (Ramsey and Howe. 1969 : 32 Citing Voalker, and Kolb)

นิธิ สุวรรณศิริ (นิธิ สุวรรณศิริ 2515 : 75 - 76) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การสร้างความคิดรวบยอดกับความสามารถทางการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย พบว่าการสร้างความคิดรวบยอดกับความสามารถทางการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มที่มีความสามารถทางการอ่านแตกต่างกันจะมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดแตกต่างกัน

สำหรับสมชาย ธัญชนกุล (สมชาย ธัญชนกุล 2516 : 58 - 60) ได้ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเลขคณิตมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดชนิดสังเคราะห์ลักษณะ (Conjunctive Concept Formation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีบุคลิกทรงที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือนักเรียนที่มีบุคลิกทรงที่มีอาชีพค้าขายและรับราชการทำคะแนนได้สูงสุด รองลงมาได้แก่นักเรียนที่มีบุคลิกทรงที่มีอาชีพรับจ้าง และนักเรียนที่มีบุคลิกทรงที่มีอาชีพเกษตรกรรมทำคะแนนได้น้อยที่สุด

ส่วน วนิดา ผ่องสุริยชัย (วนิดา ผ่องสุริยชัย 2523 : 55) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสร้างความคิดรวบยอดโดยใช้วิธีสอนแบบสืบสวน สอบสวน กับการสอนปกติพบว่า การสร้างความคิดรวบยอดของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับวิธีสอนปกติไม่แตกต่างกัน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ไพศาล สมกิจศิริ (ไพศาล สมกิจศิริ 2519 : 50) ได้ศึกษา

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยเรียนจากชุดการสอนที่สร้างขึ้นตามวิธีวิเคราะห์ระบบและสัมพันธ์กับปัญหาของท้องถิ่นกับการสอนปกติ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนที่สร้างขึ้นตามวิธีวิเคราะห์ระบบและสัมพันธ์กับปัญหาของท้องถิ่นมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ

สำหรับ สุนันทา ลิ้มอารีย์ (สุนันทา ลิ้มอารีย์ 2521 : 64) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนโมดูลสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ

ส่วน ปิ่นประภา บุตรไสว (ปิ่นประภา บุตรไสว 2523 : 81 - 82) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน และวิธีสอนปกติที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสืบสวน สอบสวนและกลุ่มที่เรียนจากการสอนปกติไม่แตกต่างกัน

* สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

- ✓ 1. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมานและวิธีสอนแบบอุปมานจะมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดแตกต่างกัน
- ✓ 2. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมานและวิธีสอนแบบอุปมานจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน.

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

* กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2524 ของโรงเรียนพนัสพิทยาคาร อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 80 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

✓ กลุ่มทดลอง 40 คน เป็นชาย 21 คน หญิง 19 คน สอนวิธีอุปมาน (Inductive Method)

✓ กลุ่มควบคุม 40 คน เป็นชาย 20 คน หญิง 20 คน สอนวิธีอนุมาน (Deductive Method)

* วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

✓ 1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2524 ของโรงเรียนพนัสพิทยาคาร อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีทั้งหมด 12 ห้องเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากมา 2 ห้องเรียน ได้แก่ ห้อง พ. 1/6 และ ม. 1/8

✓ 2. จับฉลากเพื่อกำหนดว่าห้องเรียนใดจะเป็นกลุ่มทดลองและห้องเรียนใดจะเป็นกลุ่มควบคุม ปรากฏว่าห้องเรียน พ. 1/6 เป็นกลุ่มทดลอง และห้อง ม. 1/8 เป็นกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้และวิธีสร้าง

1. แผนการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีสอนแบบอุปมานและแบบอนุมาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเป็นขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตร ความมุ่งหมาย และขอบข่ายเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เพื่อนำมาใช้สร้างแผนการสอน

1.2 เลือกเนื้อหาที่นำมาใช้สร้างแผนการสอน ใ้เนื้อหา เรื่อง โครงสร้างของสังคมไทย วัฒนธรรมในการดำรงชีพ และขนบธรรมเนียมประเพณี

1.3 วิเคราะห์ความคิดรวบยอดจากเนื้อหาวิชาเพื่อนำมาใช้สร้างแผนการสอน

1.4 กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของแผนการสอน

1.5 สร้างแผนการสอนแบบอุปมานและแบบอนุมาน (ดูภาคผนวก ก และ ง)

1.6 นำแผนการสอนที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนพนัสพิทยาคาร อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 5 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 2 คน และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องก่อนนำไปทดลองใช้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 5 ตัวเลือก ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบจากหนังสือเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (สมบูรณ์ ชิตพงศ์ 2523 : 1 - 155) เทคนิคการวัดผลของ ขวาล แพทย์กุล (ขวาล แพทย์กุล 2518 : 111 - 173) วิธีสร้างและวิเคราะห์ข้อสอบของ วิเชียร เกตุสิงห์ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2518 : 20 - 37)

2.2 ผู้วิจัยร่วมกับนิสิตปริญญาโทวิชาเอกการมัธยมศึกษา กลุ่มการสอนสังคมศึกษา ทำการวิเคราะห์หลักสูตรสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร

2.3 สร้างแบบทดสอบปรนัย 5 ตัวเลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและตารางวิเคราะห์หลักสูตร แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบวัดความสามารถทางค่านิยม คือ ความรู้ - ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์และการประเมินค่า

2.4 นำแบบทดสอบวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทยที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนฤทิตวิทยาคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 120 คน

2.5 นำแบบทดสอบที่นักเรียนทำแล้วมาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ส่วนข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบเกิน 1 ครั้ง เลือกไม่ให้คะแนน เมื่อตรวจให้คะแนนแล้วจึงนำคะแนนมาวิเคราะห์ความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ เป็น

รายชื่อ โดยใช้หลักการคัดเลือก 27 % เป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ และเปิดการนำเสนอรูปของ
 จุง เทห์ ฟาน (Fan. 1952 : 1 - 32) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง
 .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (ดูที่ภาคผนวก ก)

2.6 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นและทำการปรับปรุงแล้ว จำนวน 80 ข้อ ไปทดสอบ
 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี จำนวน 140 คน เพื่อ
 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตรของ คูเกอร์ ริชาร์ดสัน (KR - 21) ผลปรากฏว่า
 แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น .8010

3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้น
 ขึ้นในรูปของการให้หาลักษณะร่วมของคำ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดและวิธีการของ อันเดอร์วูด และ
 ริชาร์ดสัน (Underwood and Richardson. 1965) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด
 จากหนังสือ จิตวิทยาทดลองของ อันเดอร์วูด (Underwood. 1966) กระบวนการแห่งความรู้
 ของ ฮาร์ปเปอร์ (Harpper. 1964) ปรัชญาพื้นฐานของนิตี สุวรรณศิริ (นิตี สุวรรณศิริ
 2515)

3.2 วิเคราะห์ความคิดรวบยอดในวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.3 หาคำที่มีลักษณะร่วมกับความคิดรวบยอดที่วิเคราะห์ไว้ แล้วนำไปสร้าง
 เป็นแบบทดสอบ

3.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคมศาสตร์ตรวจสอบ
 เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

3.5 การหาค่าอำนาจจำแนกกระทำโดยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอุทวิทยาคม อำเภอพนมสนธิ จังหวัดชลบุรี จำนวน
 120 คน นำแบบทดสอบที่นักเรียนทำแล้วมาตรวจให้คะแนน แล้วจึงจัดเรียงลำดับคะแนนจากสูง
 ไปต่ำ คัดเอา 25 % ของกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและคำนวณวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้ t - test
 (วิเชียร เกตุสิงห์ 2519 : 141) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก $t = 1.75$ ขึ้นไป
 (ดูที่ภาคผนวก ก)

3.6 การหาความเชื่อมั่น นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วไปทดสอบกับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี จำนวน 140 คน แล้วนำมาตรวจ
ให้คะแนนและนำคะแนนที่ได้ไปคำนวณเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้วิธีแบบชอยท์
(อังกฤษ สายยศ 2523 : 164) ผลปรากฏว่าแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้าง
ความคิดรวบยอดมีความเชื่อมั่น .8278

ลักษณะของแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือ
ให้พิจารณาคำที่ขีดเส้นใต้เป็นหลักฐานที่ผู้ตอบจะวิเคราะห์ แล้วให้เลือกคำที่เหลืออีก 3 คำที่มี
ลักษณะเด่นร่วมกับคำหลัก พร้อมทั้งบอกลักษณะรวมที่ใช้เลือกคำ

ตัวอย่าง

(๐) กรุงเทพมหานคร

ก. อยุธยา ข. ขอนแก่น ค. สุโขทัย
ง. ชลบุรี จ. ภูเก็ต

ลักษณะรวมที่ใช้ในการเลือกคำคือ

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้านักเรียนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคำที่กำหนดให้กับคำที่เป็นตัวเลือก
โดยการเครื่องหมายถูกต้อง ให้ 1 คะแนนต่อ 1 เครื่องหมาย และถ้านักเรียนสามารถบอกลักษณะ
รวมที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกได้ถูกต้อง ให้ 2 คะแนน ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะรวมเป็นความคิด
รวบยอดระดับนิยามซึ่งเป็นนามธรรมขั้นสูงกว่าการจัดประเภทและมีความยากสูงกว่า จึงให้น้ำหนัก
ของคะแนนสูงกว่าการจัดประเภท รวมเป็นข้อละ 5 คะแนน

การดำเนินการทดลอง

1. วิธีทดลองผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 ทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการ
สร้างความคิดรวบยอดและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

1.2 ผู้วิจัยทำการสอนทั้งสองกลุ่มโดยใช้ชุดการสอนแบบอุปมาอุปไมยกับกลุ่มทดลอง และใช้ชุดการสอนแบบอุปมาอุปไมยกับกลุ่มควบคุม ใช้เวลาทำการสอนกลุ่มละ 20 คาบ คาบละ 50 นาที ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2524

1.3 ให้นักเรียนตอบแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาเมื่อเสร็จสิ้นการสอน

1.4 ตรวจสอบแบบทดสอบทั้งสองฉบับและนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ

2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomize Control - Group

Pretest - Posttest Design

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
R E	T_{E_1}	X_1	T_{E_2}
R C	T_{C_1}	X_2	T_{C_2}

R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
 E แทน กลุ่มทดลอง
 C แทน กลุ่มควบคุม
 T_1 แทน การสอบก่อนการทดลอง
 T_2 แทน การสอบหลังการทดลอง
 X_1 แทน วิธีสอนแบบอุปมา
 X_2 แทน วิธีสอนแบบอุปไมย

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวม (Analysis of Covariance)
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวม (Analysis of Covariance)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

- 1.1 คะแนนเฉลี่ย คำนวณจากสูตร (ดวน สายยศ และ อังคนา สายยศ 2522 : 51)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

- 1.2 ความแปรปรวนของคะแนน คำนวณจากสูตร (Ferguson. 1966 : 67)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N - 1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน นักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

คำนวณจากสูตร (อนันต์ ศรีโสภณ 2520 : 150)

KR - 21

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\bar{X}(n - \bar{X})}{nS^2} \right\}$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด
 $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด
 n แทน จำนวนข้อในแบบทดสอบ

3. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด

คำนวณจากสูตรของ (อังคณา สายยศ 2523 : 164)

$$r_{tt} = 1 - \frac{MS_E}{MS_P}$$

4. การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิด

รวบยอด คำนวณจากสูตร (วิเชียร เกตุสิงห์ 2519 : 141)

$$t = \frac{\bar{X}_{\text{สูง}} - \bar{X}_{\text{ต่ำ}}}{\sqrt{\frac{S^2_{\text{สูง}} + S^2_{\text{ต่ำ}}}{N}}}$$

เมื่อ N แทน จำนวนนักเรียน (25 % ของทั้งหมด)

5. การเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดและผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มสองกลุ่ม
 ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance) คำนวณจากสูตร

(อนันต์ ศรีโสภณ 2521 : 299)

Source	SS	df	MS	F
Total	$S'_{yy} = S_{yy} - (S_{xy}/S_{xx})$	$k(n-2)$		
Error	$E'_{yy} = E_{yy} - (E_{xy}/E_{xx})$	$k(n-1)$	MS_{error}	MS_{treat}
Treatment	$T = S'_{yy} - E'_{yy}$	$k-1$	MS_{treat}	MS_{error}

การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกและเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
SS	แทน	Sum Squar
MS	แทน	Mean Squar
df	แทน	degree of freedom
Syy	แทน	Total ที่ทำการปรับค่าแล้ว
Eyy	แทน	Error ที่ทำการปรับค่าแล้ว
Tyy	แทน	Treatment ที่ทำการปรับค่าแล้ว
F	แทน	ค่าวิกฤตที่ใช้พิจารณาใน F - distribution

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้นอความสำคัญดังนี้

1. เปรียบเทียบความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
2. เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1. เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

Source	SS	df	MS	F
Total	$S_{yy} = 5351.24$	78		
Error	$E_{yy} = 4316.98$	77	44.37	
Treatment	$T_{yy} = 134.26$	1	134.26	3.025

$$F_{.05}(1, 77) = 3.96$$

จากตาราง 2 แสดงว่าคะแนนความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมานและวิธีสอนแบบอุปมานจะมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดแตกต่างกัน แสดงว่าวิธีสอนแบบอุปมานและวิธีสอนแบบอุปมานไม่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดของนักเรียนแตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

Source	SS	df	MS	F
Total	$S'_{yy} = 1687.55$	78		
Error	$E'_{yy} = 1615.75$	77	20.98	
Treatment	$T'_{yy} = 71.79$	1	71.79	3.42

$$F_{.05}(1, 77) = 3.96$$

จากตาราง 3 แสดงว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมานและวิธีสอนแบบอุปมานจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน แสดงว่าวิธีสอนแบบอุปมานและวิธีสอนแบบอุปมานไม่มีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนแตกต่างกัน.

สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการทดลองเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย โดยใช้วิธีสอนแบบอุปมาและแบบอนุมาน

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมาและแบบอนุมาน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทยที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมาและแบบอนุมาน

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมาและวิธีสอนแบบอนุมานจะมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมาและวิธีสอนแบบอนุมานจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2524 จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 แผนการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบอุปมาและแบบอนุมาณ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในลักษณะการให้หาลักษณะรวมของคำ โดยอาศัยแนวคิดและวิธีการของ อันเดอร์วูดและริชาร์ดสัน (Underwood and Richardson. 1965) จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .8278

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะแบบทดสอบเป็นปรนัยชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 80 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .8010

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 การทดสอบก่อนสอน ให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย

3.2 ดำเนินการทดลอง โดยให้นักเรียนกลุ่มทดลองเรียนจากวิธีสอนแบบอุปมาและให้กลุ่มควบคุมเรียนจากวิธีสอนแบบอนุมาณ ใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 20 คาบ คาบละ 50 นาที

3.3 การทดสอบภายหลังการสอน ให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสอบแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย หลังจากนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเรียนจบเนื้อหาที่กำหนดไว้

* การวิเคราะห์หยาบ

✓ 1. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance)

✓ 2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance)

* สรุปผลการทดลอง

✓ 1. ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

✓ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด

ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการศึกษาค้นพบว่า ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากวิธีสอนแบบอุปมานและวิธีสอนแบบอนุมานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิธีสอนแบบอุปมานและวิธีสอนแบบอนุมานไม่มีผลทำให้ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกัน และผลการศึกษานี้ก็สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมานและแบบอนุมานจะมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นสาเหตุดังนี้

1.1 วิธีสอนแบบอุปมาและวิธีสอนแบบอุปมาต่างก็เป็นวิธีสอนที่มุ่งให้นักเรียนสร้างความคิดรวบยอดได้ (Eggen. 1979 : 115) ดังนั้นจึงทำให้นักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบอุปมาและนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบอุปนามีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดไม่แตกต่างกัน

1.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองน้อยเกินไปจึงทำให้นักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบอุปมาและนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบอุปนามีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดไม่แตกต่างกัน

1.3 นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทราบว่าคะแนนจากการตอบแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดนี้ไม่ใช่อัตราการประเมินผลปลายภาคเรียน จึงทำให้นักเรียนไม่ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการตอบแบบทดสอบ

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วณิกา ผ่องสุริยชัย (วนิกา ผ่องสุริยชัย 2523 : 55)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย จากการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเรียนจากวิธีสอนแบบอุปมาและวิธีสอนแบบอุปมา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วิธีสอนแบบอุปมาและวิธีสอนแบบอุปมาไม่มีผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน และผลจากการวิจัยครั้งนี้ยังขัดแย้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบอุปมาและแบบอุปนามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะวิธีสอนแบบอุปมาและวิธีสอนแบบอุปมาต่างมุ่งให้นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดได้ และเมื่อนักเรียนมีความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดแล้วจึงทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ วณิกา ผ่องสุริยชัย (วนิกา ผ่องสุริยชัย 2523 : 55) กริฟและเดวิส (Grieve and Davis. 1971) เมเยอร์และกรีน (Mayer and Greeno. 1972)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้พบว่า ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากวิธีสอนแบบอุปมาน และแบบอนุมานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผู้วิจัยขอให้ออกข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการเรียนการสอนควรคำนึงให้นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง เพราะการที่นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดได้เอง ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เพราะจากผลการทดลองมีแนวโน้มว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสร้างความคิดรวบยอดด้วยตัวของนักเรียนเองจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

1.2 ควรได้มีการส่งเสริมวิธีสอนแบบอุปมานในการสอนวิชาสังคมศึกษา เพราะจากการทดลองพบว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบอุปมานจะมีพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์และเื้อออ่านวยต่อการเรียนรู่มาก เช่น รู้จักการสังเกต การเปรียบเทียบ การพิจารณาหาเหตุผล เป็นต้น

1.3 ในการจัดทำแบบเรียน และสมุดแบบฝึกหัดสำหรับนักเรียนควรจะได้มีการให้ตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างเชิงลบหลาย ๆ ตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกหัดสร้างความคิดรวบยอดด้วยตัวของนักเรียนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียนวิชาสังคมศึกษากับวิธีสอนแบบอุปมานกับวิธีสอนแบบอนุมาน

2.2 ควรจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบความคงทนในการจำของผู้เรียนสังคมศึกษากับวิธีสอนแบบอุปมานและแบบอนุมาน

2.3 ควรจะได้มีการศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนจากวิธีสอนแบบอุปมานและแบบอนุมาน

นร วรรณกุล

บรรณานุกรม

- กอ สวัสดิ์พาณิชย์ "สอนให้คิดไม่ใช่สอนให้จำ" สาธิต 3 : 36 2514
- กาญจนา เปียรทีประวติ วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2523, 255 หน้า อักสำเนา
- จิตรบุญรวม เศวรธนา การสำรวจปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2508, 231 หน้า
อักสำเนา
- ฉันทนา ภากบงกช การสอนสังคมศึกษาแบบหน่วย "วันสำคัญของชาติ" ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518,
163 หน้า อักสำเนา
- ชาวล แพทย์กุล เทคนิคการวัดผล วัฒนาพานิช 2518, 434 หน้า
- ชัยพร วิชาวุธ การสอนความคิดรวบยอดและหลักการในหลักสูตรประถมศึกษา 2521
คณะครูเก่าสตรีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520 อักสำเนา
- นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ "วิธีสอนวิธีสร้างสัมพัทธ์ในวิชาสังคมศึกษา" เอกสารประกอบการ
สัมมนาอาจารย์สอนวิชาการสอนสังคมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัย-
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 25 - 27 มกราคม 2523 อักสำเนา
- นิตี สุวรรณศิริ ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการสร้างสัมพัทธ์กับความสามารถในการ
อ่านของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ปีที่ 6 และปีที่ 7 วิทยานิพนธ์ ค.ม. วิทยาลัย
วิชาการศึกษา 2514, 125 หน้า อักสำเนา
- นิมิต ทศวัฒน์ การสอนสังคมศึกษาแบบสืบสวนสอบสวน โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2522, 239 หน้า
- บุญเสริม ฤทธาภิรมย์ "การเรียนรู้แบบสร้างความคิดรวบยอด" ประชาศึกษา 31(7) :
6 - 17 กุมภาพันธ์ 2523

ประสิทธิ์ คำภีร์ สถานภาพและบทบาทของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 131 หน้า
 อักสำเนา

เป็นประภา บุกรไสว การศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนสืบสวนสอบสวนและวิธีสอนแบบปกติ
ที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อบุคคลภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
 ปรินฎานันท์ คศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 152 หน้า
 อักสำเนา

พจน์ สะเพียรชัย และ คณะ การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2519, 210 หน้า

ไพศาล สมกิจศิริ การศึกษาประสิทธิภาพของการสอนประกอบหลักสูตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
วิชาสังคมศึกษาที่สร้างขึ้นโดยวิธีวิเคราะห์ระบบให้สัมพันธ์กับลักษณะความเป็นอยู่และปัญหา
ชนบทภาคกลาง ปรินฎานันท์ คศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519,
 67 หน้า อักสำเนา

บุญใหญ่ บัวทอง คำบรรยายและอภิปรายเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภา 2518,
 108 หน้า

ระพีพรรณ เอกสุภาพันท์ การเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน
โรงเรียนราษฎร์ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 155 หน้า
 อักสำเนา

ลวน สายยศ และ อังคณา สายยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา วัฒนาพานิช 2522, 276
 หน้า

ลาวัดย์ วิทยาวุฑฒิกุล "การพัฒนาโมทัศน์ในวิชาสังคมศึกษา" เอกสารประกอบการสัมมนา
อาจารย์ผู้สอนการสอนสังคมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 25 - 27 มกราคม 2523, 8 หน้า

✓ นิตยา นองสุริยชัย การศึกษาเปรียบเทียบการสร้างสัณ្មกับและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
วรรณคดีและหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) โดยใช้วิธีสอนแบบ
สืบสวนสอบสวนและการสอนปกติ ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2523, 137 หน้า อักส่าเนา

วิเชียร เกตุสิงห์ คู่มือการสร้างและวิเคราะห์ข้อสอบ โอเคียนการพิมพ์ 2518,
 164 หน้า

สำเริง ญะเรืองรัตน์ "การวางแผนการสอน" วิทยาสาร 28(10) : 8 - 10 พฤษภาคม
 2520

✓ สมชาย ชัยธนกุล การสร้างสัณ្មกับชนิดสังเคราะห์หัตถ์และ ความพึงใจเรียน และผลสัมฤทธิ์
วิชาเลขคณิต ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา 2516, 130 หน้า อักส่าเนา
 สมบูรณ์ ชิตพงศ์ เทคนิคการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 140 หน้า อักส่าเนา

สุนันดา ลิ้มอารีย์ การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 272 หน้า อักส่าเนา

สุมน ฉมรวีวัฒน์ "การสอนสังคมศึกษา" เอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 2514, 12 หน้า อักส่าเนา

✓ สุวัฒน์ มุทธเมธา การเรียนการสอนในปัจจุบัน โอเคียนสโตร์ 2523, 407 หน้า

อนันต์ ศรีโสภะ หลักการวิจัยเบื้องต้น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520,
 212 หน้า

Amster, H. "Effective of Instructional Set and Variety of Instance
 on Children's Learning," Journal of Educational Psychology.
 57 : 74 - 85, 1966.

✓ Angel, G.W. "The Effective of Immediat Knowledge of Result of Final
 Examination Score in Freshman Chemistry," Journal of Educational
 Research. 42 : 391 - 394, 1949.

- Archer, E.J. "Concept Identification as a Function of Obviousness of Relevant and Irrelevant Information," Journal of Experimental Psychology, 63 : 612 - 662, 1962.
- ✓ Ausubel, David. P. Educational Psychology : A Cognitive View. New York, Holt, Rinehart and Winston Inc., 1968, 6685p.
- Braley, L.S. "Some Conditions Influencing the Acquisition and Utilization of Cues," Journal of Experimental Psychology. 64 : 62 - 66, 1962.
- ✓ Bruner, J.S. Jacqueline, J. Goodnow, and George A. Austin. A Study of Thinking. New York, John Wiley and Son, 1957, 330 p.
- Source, I.E. and R.G. Haygood. "Effects of Intermittent Reinforcement and Irrelevant, Dimension and Task Complexity upon Concept Identification," Journal of Experimental Psychology. 70 : 371 - 375, 1960.
- ✓ De Cecco, John P. The Psychology of Learning and Instruction Educational Psychology. New Jersey, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, 1968. 800p.
- Edwards, Allen L. Statistical Method for the Behavioral Sciences. New York, Rinehart and Co. Inc., 1954. 542p.
- ✓ Egan, Dennis E. and James G. Green. "Acquiring Cognitive Structure by Discovery and Rule Learning," Journal of Educational Psychology. 64 : 85 - 97, 1973.
- ✓ Eggen, Pual D. Strategies for Teachers Information Processing Models in the Classroom. New Jersey, Englewood Cliffs Prentice-Hall, 1967. 367p.

- Elkind, David. "Conservation and Concept Formation," From Elkind and Flavell Studies in Cognitive Development : Essay in Honore of Jean Piaget. New York, Oxford University Press, 1969, 503p.
- Fan, Chung-Teh. Item Analysis Table. New Jersey, Educational Testing Service, Princeton, 1952. 32p.
- French, E.G. and F.H. Thomas. "The Relation of Achievement Motivation to Problem Solving Affectiveness," Journal of Abnormal Social Psychology. 56 : 45 - 48, 1958.
- ✓ Good, Cater V. Dictionary of Educational. New York, McGraw-Hill, 1959. 681p.
- ✓ Grieve, Tarrence Don. and J. Kent Davis. "The Relationship of Cognitive Style and Method of Instruction to Performance in Ninth Grade Geography," The Journal of Educational Research. 65 : 137-141, 1971.
- ✓ Hienriller, Louis E. A First Book in Education. New York, the Century Co., 1925. 138p.
- Guthrie, John T. "Expository Instruction Versus a Discover Method," Journal of Educational Psychology. 58 : 45 - 49, 1967.
- Harper, Roberr J.C. The Cognitive Processes Reading. New Jersey, Prentice-Hall, 1964. 717p.
- Hurlock, Elizabeth D. Child Development. New York, McGraw-Hill Book Company, 1964. 376p.
- Huttenlocher, J. "Some Effects of Negative Instance Formation of Simple Concept," Psychology Report. 11 : 35 - 42, 1962.

Hovland, C.I. and W. Weiss. "Transmission of Information Concerning Concepts through Positive and Negative Instance," Journal of Experimental Psychology. 45 : 175 - 182, 1953.

✓Khan, Kanwar Habib. "An Experimental Study of Conceptual Behavior as Related to Five Different Concept Teaching Strategies," A Dissertation Abstractual : The Humanities and Social Science. 37 : 7041-A 1967.

Krech, D. and R.S. Crutchfield. Element of Psychology. New York, Alfred A Knopf, 1958. 720p.

✓Ladizabal, Amparo S. Method and Principle of Teaching. Manila, Phoenix Press Inc., 1969. 352p.

✓Lindsmith, A.R. and A.D. Strauss. Social Psychology. New York, The Dryden Press Inc., 1957. 703p.

Lordahl, D.S. "Concept Identification Using Simultaneous Auditory and Visual Signal," Journal of Experimental Psychology. 62 : 283 - 290, 1961

✓Lovell, K. The Growth of Basic Mathematical and Scientific Concept in Children. London, University of London Press, 1966. 158p.

Mannix, J.B. "The Number Concept of a Group of E.S.N. Children," Journal of Educational Psychology. 30 : 180 - 181, 1960.

✓Mayer, Richard E. and James G. Greeno. "Structural Differences between Learning Outcome Produced by Different Instructional Method," Journal of Educational Psychology. 63 : 165 - 173, 1972.

✓McDonald, Frederic J. Education Psychology. San Francisco, Wadworth Publishing Co. Inc., 1959. 748p.

- Osler, S.F. and M.W. Fivel. "Concept Attainment by Induction,"
Journal of Experimental Psychology. 62 : 1 - 8, 1961.
- Podell, H.A. "Two Processes of Concept Formation," Psychological Monography. 1958. 72p.
- Russell, H. David. Children's Thinking. Boston, Ginn and Company, 1956. 449p.
- Sax, G. "Concept Acquisition as a Function of Differing Schedules and Delay of Reinforcement," Journal of Educational Psychology. 65 : 32 - 36, 1960.
- Smoke, K.L. "An Objective Study of Concept Formation," Psychology Monograph. Vol. 42, No. 191, 1933.
- Suppes, P. and R. Ginsberg. "Experimental Study of Mathematical Concept Formation in Young Children," Science Education. 42: 230 - 240, 1962.
- Wallace, J. "Concept Dominance Type of Feedback and Intensity of Feedback as Related to Concept Attainment," Journal of Psychology. 55 : 159 - 166, 1964.
- Wittrock, M.C. "Verbal Stimuli in Concept Formation : Learning by Discovery," Journal of Educational Psychology. 54 : 183 - 190, 1963.
- Worthen, Blaine R. "Discovery and Expository Task Presentation in Elementary Mathematics," Journal of Educational Psychology. 59 : 68 - 70, 1968.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 4 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1	4.8064	0.6010	3.6129	1.1740	5.0401
2	3.3258	0.6732	2.7741	0.8835	2.3538
3	2.2580	0.6815	1.9354	0.4423	2.2111
4	3.2903	1.5317	1.7666	0.5040	5.2613
5	3.4838	1.3873	1.9333	0.4497	5.9201
6	4.6129	0.8436	2.6451	1.1120	7.8523
7	4.6129	0.9193	2.1290	1.1177	9.5571
8	2.9554	1.6519	2.2870	1.2021	1.7675
9	3.7419	1.4825	1.8333	0.7466	6.4025
10	4.2903	1.1013	2.5161	1.1795	6.1221
11	4.2580	1.2101	2.7441	0.8449	5.5596
12	3.4516	1.1786	3.3225	0.8321	4.3577
13	4.6129	0.8436	2.7741	1.2304	6.8637
14	3.5161	1.3384	2.2333	0.7279	4.6885
15	3.5480	1.1786	2.5161	0.8112	4.0167
16	4.2903	0.9727	3.4193	0.9924	3.4909
17	2.1290	1.1472	1.5483	0.5679	2.5258
18	2.3333	0.7648	2.0000	0.5773	1.9601
19	2.5806	1.4554	1.7419	0.6307	2.9448
20	4.3870	1.1158	2.6774	0.7477	7.0878

ตาราง 5 แสดงค่าความง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความง่าย
มาตรฐาน (Δ) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย

ข้อที่	p	r	Δ	ข้อที่	p	r	Δ
1	.44	.24	13.6	23	.24	.20	15.8
2	.20	.39	16.4	24	.23	.42	15.9
3	.20	.52	16.3	25	.38	.26	14.3
4	.45	.21	13.5	26	.29	.34	15.3
5	.21	.37	16.3	27	.59	.48	12.0
6	.45	.21	12.5	28	.53	.48	12.7
7	.63	.43	11.7	29	.71	.27	10.8
8	.80	.47	9.6	30	.61	.22	11.9
9	.20	.38	16.4	31	.86	.50	8.7
10	.23	.31	16.0	32	.31	.22	15.0
11	.41	.23	13.9	33	.60	.47	11.9
12	.38	.37	14.2	34	.42	.22	13.8
13	.39	.22	14.1	35	.21	.28	16.2
14	.35	.20	14.6	36	.80	.51	8.8
15	.78	.21	9.9	37	.76	.35	10.0
16	.65	.54	11.5	38	.87	.47	8.5
17	.52	.21	11.0	39	.84	.54	6.7
18	.53	.30	12.7	40	.76	.53	10.1
19	.77	.41	10.0	41	.80	.47	9.7
20	.35	.20	16.4	42	.53	.68	12.6
21	.62	.43	11.7	43	.70	.46	10.9
22	.64	.34	11.6	44	.39	.22	14.4

ตาราง 5. (ต่อ)

ข้อที่	p	r	Δ
45	.70	.37	10.9
46	.25	.37	15.7
47	.71	.27	10.8
48	.60	.21	12.0
49	.67	.58	11.2
50	.25	.20	12.9
51	.64	.20	11.5
52	.53	.47	12.7
53	.32	.21	14.9
54	.70	.21	10.9
55	.76	.33	10.1
56	.45	.33	13.5
57	.59	.36	12.1
58	.57	.21	12.3
59	.40	.24	14.0
60	.50	.22	13.0
61	.66	.23	11.4
62	.33	.29	14.7

ข้อที่	p	r	Δ
63	.23	.23	12.5
64	.79	.37	9.7
65	.76	.53	10.1
66	.45	.21	13.5
67	.42	.38	13.8
68	.78	.47	8.5
69	.45	.20	13.2
70	.43	.40	13.7
71	.63	.28	11.6
72	.28	.36	15.3
73	.23	.35	14.1
74	.21	.37	16.3
75	.73	.39	10.5
76	.78	.21	7.9
77	.31	.56	14.9
78	.33	.24	14.7
79	.33	.10	14.7
80	.11	.25	17.0

* ตาราง 6 แสดงคะแนนความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดระหว่างการสอบก่อน
การเรียน และหลังการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เลขที่	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	56	87	51	56
2	54	64	61	73
3	56	85	45	62
4	53	62	58	53
5	58	67	44	52
6	32	58	47	59
7	57	59	47	68
8	59	91	50	53
9	50	59	58	71
10	74	87	56	67
11	51	86	62	63
12	59	70	59	88
13	70	78	57	69
14	60	91	55	59
15	58	74	68	64
16	62	86	68	78
17	56	82	67	88
18	40	62	59	64
19	50	66	47	64

ตาราง 6 (ต่อ)

เลขที่	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน
20	45	66	57	73
21	56	82	50	59
22	58	75	54	60
23	52	58	54	72
24	50	87	51	68
25	61	91	38	46
26	50	58	58	54
27	51	42	45	52
28	48	50	63	71
29	54	57	47	52
30	56	78	58	60
31	53	83	46	47
32	55	55	66	75
33	64	82	58	65
34	55	67	40	43
35	51	64	56	56
36	56	67	52	44
37	51	66	59	55
38	54	59	53	63
39	48	66	36	40
40	51	84	52	59

* ตาราง 7 คะแนนเฉลี่ยผู้เข้ารับการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างการสอบก่อนการเรียนและ
หลังการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เลขที่	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	37	45	32	32
2	26	37	23	38
3	32	33	36	45
4	29	36	30	40
5	33	36	19	29
6	28	33	33	42
7	25	38	33	42
8	30	35	31	47
9	32	34	32	41
10	44	57	26	35
11	49	55	20	40
12	42	45	35	54
13	28	46	38	40
14	38	41	41	46
15	35	48	23	41
16	39	50	31	44
17	40	51	41	44
18	29	38	27	38
19	33	34	34	45

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน
20	27	35	28	41
21	30	45	40	44
22	29	44	38	42
23	31	38	28	35
24	26	41	38	53
25	32	41	31	43
26	18	21	25	35
27	36	40	23	31
28	33	41	39	46
29	30	27	28	38
30	36	53	30	49
31	33	49	23	36
32	37	45	24	39
33	37	38	43	48
34	26	33	28	35
35	31	43	26	41
36	39	42	31	31
37	31	32	39	44
38	29	35	34	49
39	29	39	22	35
40	35	43	33	41

ภาคผนวก ข.

แบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

แบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด

คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้ใช้คำถามหรือข้อความเป็นคำถามให้นักเรียนคิด โดยมีข้อสังเกตว่าคำถามหรือข้อความแต่ละคำจะทำให้ให้นักเรียนคิดถึงลักษณะเด่นอย่างหนึ่งขึ้นมา เช่น คำ "ยักษ์" พอได้ยินทำให้เราเกิดความรู้สึกว่ามีลักษณะใหญ่ คำ "ทะเลทราย" ทำให้เรารู้สึกว่าแห้งแล้ว ข้อความ "ปัญหาการจราจร" ทำให้เราคิดถึงกรุงเทพมหานคร เป็นต้น
2. คำถามในแบบทดสอบแต่ละข้อมีคำถามหรือข้อความให้นักเรียน 6 คำ โดยกำหนดให้คำถามหนึ่งหรือข้อความหนึ่งเป็นหลัก ในให้นักเรียนเลือกอีก 3 คำ ซึ่งมีลักษณะรวมเหมือนกับคำที่โจทย์กำหนด เมื่อเลือกได้คำใดก็ได้หนึ่งกลมล้อมรอบตัวอักษรที่กำกับหน้าข้อนั้น

ตัวอย่าง

(๐) <u>ยักษ์</u>	ก. มะนาว	ข. ปลาฉลาม
ค. กำแพง	ง. เรือรบ	จ. งาช้าง

ข้อความที่กำหนด คำ "ยักษ์" เป็นคำหลัก เมื่อพิจารณาคำที่เหลืออีก 5 คำ พบว่ามี 3 คำ คือ ปลาฉลาม เรือรบ กำแพง ซึ่งมีลักษณะเด่นเหมือนกับ คำ "ยักษ์" คือให้ความรู้สึกว่ามีลักษณะใหญ่เหมือนกัน ให้นักเรียนไปเขียนลงในกระดาษคำตอบ ดังนี้

(๐) <u>ยักษ์</u>	ก. มะนาว	(๒) ปลาฉลาม
(๑) กำแพง	(๑) เรือรบ	จ. งาช้าง

ลักษณะรวมที่ใช้ในการเลือกคำคือ ใหญ่

3. ถ้านักเรียนจะเปลี่ยนคำตอบใหม่ให้เขียนเครื่องหมาย ✕ ลงบนวงกลมเดิม แล้วไปเขียนวงกลมล้อมรอบตัวอักษรที่กำกับอยู่หน้าคำที่เลือกใหม่แทน เช่น ถ้านักเรียนเปลี่ยนคำตอบจากข้อ ง. เป็นข้อ จ. ให้ทำดังนี้

(๐) <u>ยักษ์</u>	ก. มะนาว	(๒) ปลาฉลาม
(๑) กำแพง	(๒) เรือรบ	(๑) งาช้าง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีจำนวน 80 ข้อ
2. ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมายหรือข้อความใด ๆ ลงในแบบทดสอบนี้
3. ห้ามเปิดแบบทดสอบดูก่อนได้รับอนุญาต
4. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยขีดเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องว่าง ☐ ของกระดานคำตอบให้ตรงกับข้อที่ต้องการ

ตัวอย่าง

(๑) ผู้สถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีคือใคร

- ก. พระเจ้ารามคำแหง
- ข. พระเจ้าอู่ทอง
- ค. พระนเรศวร
- ง. พระแก้วฟ้า
- จ. พระเจ้าตาก

คำตอบที่ถูกต้องคือข้อ ข. ให้นักเรียนขีดเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องว่าง

ข้อ ข. ของกระดานคำตอบ ดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง	จ
๑		X			

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

1. ครัวเรือนในสังคม
 - ก. ผู้มีชัย
 - ข. ครอบครัว
 - ค. นักพัฒนา
 - ง. กลุ่มชุมชนภาพยนตร์
 - จ. กลุ่มคนเห็นชอบในคราว
2. ข้อใดไม่ใช่ของประกอบของสังคม
 - ก. ศาสนา
 - ข. รัฐบาล
 - ค. วัฒนธรรม
 - ง. มรดกทุกเพศทุกวัย
 - จ. ความสัมพันธ์ของประชากร
3. ข้อใดไม่ใช่ของสังคมใด ๆ
 - ก. ประชากรในสังคม
 - ข. เอกลักษณ์ของสังคม
 - ค. ลักษณะของสังคมที่เป็นส่วนรวม
 - ง. ความสัมพันธ์ระหว่างประชากร
 - จ. ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับวัฒนธรรม
4. สังคมจะกำหนดมากมายเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยใดมากที่สุด
 - ก. สถาบัน
 - ข. ประเพณี
 - ค. ประชากร
 - ง. วัฒนธรรม
 - จ. เอกลักษณ์ของสังคม
5. สังคมเมืองมีลักษณะเช่นใด
 - ก. ประชากรมีความใกล้ชิดกัน
 - ข. ประชากรมีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ
 - ค. ประชากรมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด
 - ง. ประชากรมาจากถิ่นที่อยู่ซึ่งแตกต่างกัน
 - จ. ประชากรยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี
6. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของครอบครัวไทย
 - ก. การชอบนับญาติ
 - ข. การผูกพันญาติ
 - ค. ครอบครัวขนาดเล็ก
 - ง. ผูกพันทางสายโลหิต
 - จ. ชายและหญิงเป็นใหญ่เท่ากัน

7. สถาบันใดที่มีหน้าที่พัฒนาประชากรให้
คุณภาพ
- สถาบันศาสนา
 - สถาบันการศึกษา
 - สถาบันครอบครัว
 - สถาบันการเมือง
 - สถาบันเศรษฐกิจ
8. ข้อใดเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย
- ความสะอาด
 - การประหยัด
 - การตรงต่อเวลา
 - การนิยมของไทย
 - ความโอบอ้อมอารี
9. การกระทำใดที่แสดงว่าคนไทยมี
ความโอบอ้อมอารี
- การลงแขก
 - การทักทายให้ทาน
 - การทักทายทัก
 - การปล่อยนกปล่อยปลา
 - การบริจาคเงินสร้างวัด
10. ลักษณะการแก้ปัญหาการเพิ่มของประชากร
ของประเทศไทยที่ทำอยู่เข้าลักษณะใด
มากที่สุด
- การยัดยัด
 - การฉีกตัวขึ้น
 - การเข้เผือก
 - การให้หน้าเกลี้ยง
 - การศึกษาลดไข
11. พฤติกรรมใดของคนสังคมในเมืองที่กำลัง
จะพบต่อไป
- การมีบุตรมาก
 - การรักษาประเพณี
 - ความสามัคคี
 - การเคารพผู้อาวุโส
 - ความเชื่อเพื่อเชื่อแม่
12. ครอบครัวไทยโดยเฉลี่ยจะมีสมาชิก
ครัวเรือนละกี่คน
- 4 คน
 - 5 คน
 - 6 คน
 - 7 คน
 - 8 คน
13. เพราะเหตุใดจึงต้องลดอัตราการเพิ่มของ
ประชากรของประเทศไทย
- ขาดแคลนอาหาร
 - ขาดแคลนพลังงาน
 - ขาดแคลนทรัพยากร
 - ขาดแคลนที่อยู่อาศัย
 - ขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค
14. สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมและมักเกิด
ปัญหาในเรื่องใดมากที่สุด
- ประชากรไม่มีความรู้
 - เกษตรกรไม่มีทุนในการผลิต
 - เกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาต่ำ
 - เกษตรกรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง
 - การประกอบอาชีพขึ้นอยู่กับธรรมชาติ

15. วิธีการใดที่จะทำให้ประชากรในประเทศ
มีจำนวนลดลงได้อย่างเหมาะสม
- จำกัดอายุคู่สมรส
 - ห้ามชายมีภรรยาหลายคน
 - ห้ามหญิงมีบุตรก่อนอายุ 25 ปี
 - ห้ามคนไทยแต่งงานกับคนต่างดาว
 - ห้ามสามีภรรยามีบุตรเกิน 2 คน
16. สถาบันใดที่หาหน้าที่อบรมอุปนิสัยของ
เยาวชน
- สถาบันศาสนา
 - สถาบันเศรษฐกิจ
 - สถาบันการเมือง
 - สถาบันการปกครอง
 - สถาบันพระมหากษัตริย์
17. ถ้าเปรียบครอบครัวกับเรือ พ่อบ้าน
ควรเทียบได้กับส่วนของเรือ
- หัวเรือ
 - ท้ายเรือ
 - หางเสือ
 - ท้องเรือ
 - หลังคาเรือ
18. คีตาจารย์แห่งประวัติศาสตร์เทียบได้
กับข้อใด
- ใบเบิก
 - ใบสุทธิ
 - บัตรประชาชน
 - ทะเบียนประวัติ
 - สำเนาทะเบียนราษฎร
19. ข้อใดที่ทำให้คุณภาพของคนไทยลดน้อยลง
- ฐานะทางเศรษฐกิจ
 - ระดับการศึกษาสูง
 - ระบบการเมืองมั่นคง
 - รักในวัฒนธรรมของชาติ
 - ออกไปตั้งถิ่นฐานในต่างประเทศ
20. วัฒนธรรมหมายถึงข้อใด
- วัตถุ
 - คำสั่งสอน
 - ความเจริญของสังคม
 - วิธีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม
 - กฎเกณฑ์ที่บอกว่าอะไรคือสิ่งที่ควร
ทำและอะไรไม่ควรทำ
21. เพราะเหตุใดความค้ำจองอยู่ของสังคมจึง
ขึ้นอยู่กับสถาบันต่าง ๆ
- สถาบันสร้างความสามัคคีในสังคม
 - สถาบันวางระเบียบวิธีการดำเนินชีวิต
 - สถาบันเป็นสิ่งที่สูงสุดที่เราควรเคารพ
 - สถาบันเป็นมรดกเล่าจากบรรพบุรุษ
 - สถาบันวางระเบียบและวิธีการปฏิบัติ
ในเรื่องต่าง ๆ ให้เข้าใจตรงกัน
22. ในแผนพัฒนา 5 ปี มุ่งลดอัตราการเพิ่มลง
อีก $\frac{1}{3}$ แสดงว่าอย่างไร
- ขณะนี้อัตราการเกิดสูงอยู่แล้ว
 - ในช่วง 5 ปี จะลดการเกิดสูงถึง $\frac{1}{2}$
 - ทุกปีอัตราการเกิดจะเพิ่มอีก $\frac{1}{3}$
 - อัตราการเกิดจะสูงถึง $\frac{1}{3}$ ใน 5 ปีข้างหน้า
 - ครบ 5 ปีแล้วลดอัตราการเกิดอีก $\frac{1}{3}$ จึงจะดี

23. เพราะเหตุใดคนไทยจึงมีวัฒนธรรมแต่
เดียว
- คนไทยมีภาษา
 - คนไทยมีศีลธรรม
 - คนไทยมีความสามัคคี
 - คนไทยมีเอกลักษณ์
 - สังคมมีพฤติกรรมตามธรรมชาติ
24. วัฒนธรรมคำภาษาเกี่ยวกับการใช้
ราชาศัพท์ของไทย ได้รับอิทธิพล
มาจากชาติใด
- จีน
 - มลายู
 - เขมร
 - อินเดีย
 - ชาติตะวันตก
25. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของวัฒนธรรม
- แบบอย่างวิถีการดำเนินชีวิต
ของคนในสังคมหนึ่ง ๆ
 - สิ่งที่มีมนุษย์ในแต่ละสังคมสร้าง
สรรค์ด้วยสติปัญญา
 - มรดกทางสังคมที่ได้รับการถ่ายทอด
จากคนรุ่นเดิม
 - มีวิวัฒนาการในการปรับปรุงเพิ่ม
พูนวัฒนธรรมให้เหมาะสม
 - สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้
26. คำกล่าวที่ว่า "แม่ไทยจะได้รับอิทธิพลของ
ชนชาติอื่นบ้างแต่เราก็มีความเป็นไทย"
หมายความว่าอย่างไร
- วัฒนธรรมต่างชาติเป็นส่วนหนึ่งของ
วัฒนธรรมไทย
 - การโอนอ่อนผ่อนตามประเทศ
มหาอำนาจทำให้ไทยอยู่รอด
 - การยอมรับความจริงว่าไทยเป็นชาติ
เล็ก ๆ ที่มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน
 - การมีความสัมพันธ์กันยอมมีอิทธิพลต่อ
กันและนำมากัดแปลงให้เข้ากับ
วัฒนธรรมไทยได้
 - วัฒนธรรมไทยเกิดจากการสร้างสรรค์
ของคนไทยเท่านั้น
27. ข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย
- ภาษา
 - ดนตรี
 - สงกรานต์
 - วรรณกรรม
 - ศิลปกรรม
28. คำกล่าวที่ว่า "คนนี้มีอารยธรรม คนนั้น
ไม่มีอารยธรรม" อารยธรรมหมายถึงอะไร
- การศึกษาสูง
 - วัฒนธรรมสูง
 - ความประพฤติดี
 - ครองชีพอยู่ในระดับสูง
 - การวางตนอยู่ในสังคมระดับสูง

29. การที่เรามองดูชาวต่างประเทศที่มา
อยู่ในเมืองไทยว่าชาววัฒนธรรม
ทั้งนี้เพราะเหตุใด
- ชาวต่างประเทศร่ำรวยกว่าคนไทย
 - ชาวต่างประเทศมักแต่งกาย
กายวิจิตร
 - ชาวต่างประเทศมักนิยมทาง
วัตถุมากเกินไป
 - ชาวต่างประเทศมักถือว่าตนมี
ความรู้สูงกว่าคนไทย
 - บรรพบุรุษของชาวต่างประเทศ
แตกต่างจากของไทย
30. "เป็นธรรมเนียมไทยแท้แต่โบราณ
ใดมาถึงเรือนชาลให้ทอนรับ"
แสดงว่าคนไทยมีนิสัยอย่างไร
- กตัญญูทุกเวที
 - โอบอ้อมอารี
 - เมตตากรุณา
 - มีความสามัคคี
 - ใจดีเพื่อพ่อแม่
31. พิธีไหว้ครูแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีนิสัย
อย่างไร
- โอบอ้อมอารี
 - เมตตากรุณา
 - กตัญญูทุกเวที
 - เคารพผู้อาวุโส
 - รักความเป็นอิสระ
32. ปัญหาสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมคือข้อใด
- ขาดหน่วยงานรับผิดชอบ
 - วัฒนธรรมส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมกับสมัย
 - ประชาชนไม่เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม
 - ประชาชนไม่เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์
 - วัฒนธรรมสูญหายไปตามกาลเวลา
33. ข้อใดเป็นลักษณะของการประหยัค
- วิไลแต่งกายด้วยเสื้อผาราคาแพง
 - รู้จักเปิดไฟฟ้าไว้แล้วออกไปนอกบ้าน
 - แข่งซื้อยารับประทานเองเมื่อป่วย
 - เขี้ยวคออาหารกลางวันเพื่อเอาเงิน
ไปฝากออมสิน
 - กำซ่อมแซมเครื่องใช้ไฟฟ้าใช้เอง
34. ข้อใดไม่ใช่การอดออมทรัพย์
- การฝากออมสิน
 - การประกันชีวิต
 - การซื้อบ้านผ่อนส่ง
 - การซื้อทองคำเก็บไว้
 - การซื้อพันธบัตรของรัฐบาล
35. ข้อใดเมื่อปฏิบัติแล้วทำให้ประหยัค
- รู้จักพึ่งตนเอง
 - ไม่ถนอมสิน
 - ใช้จ่ายควยควมรอบคอบ
 - รู้จักรักษาสິงที่มีอยู่แล้ว
 - วางแผนใช้จ่ายอย่างมีระเบียบ

36. ข้อใดคือทรัพย์สินที่มีวิญญาณ
- อาหาร
 - เงินทอง
 - สัตว์เลี้ยง
 - หัตถ์อาชีพ
 - เครื่องประดับ
37. "มีน้อยในน้อยคอยบรรจง อภัยจายลงไ้ไหนากจะยากนาน" ข้อความนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องใด
- การขอพรพรพร
 - การสะสมพรพร
 - การรักษพรพร
 - การใช้จ่ายพรพร
 - การแสวงหาพรพร
38. การใช้จ่ายพรพรเช่นใดจึงจะไม่เกิดทุกข์
- จ่ายอย่างพอเพียง
 - สะสมพรพรทั้งหมดที่หาได้
 - ใช้จ่ายอย่างกระเปลือยกระเสีย
 - ยึดทางสายกลางในการใช้จ่าย
 - จ่ายทุกอย่างเพื่อให้ตนมีความสุข
39. ข้อใดถือว่าเป็นการจ่ายพรพรทำพลี
- จ่ายค่าอาหาร
 - จ่ายค่าจ้างคนรับใช้
 - จ่ายเลี้ยงดูเพื่อน
 - จ่ายค่าบำรุงการศึกษาของบุตร
 - จ่ายค่าทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปบรรพบุรุษ
40. ถ้าท่านได้รับเชิญไปในงานแสดงวัฒนธรรมนานาชาติ ท่านควรแต่งกายชุดใดไปจึงจะเหมาะสมที่สุด
- ชุดสากล
 - ชุดราตรี
 - ชุดประจำชาติไทย
 - ชุดแต่งกายที่เป็นแฟชั่นน้ำสมัย
 - ชุดประจำชาติที่เป็นเจ้าภาพงาน
41. การที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ แต่งชุดไทยพระราชทานเป็นการกระทำเช่นใด
- ประหยค
 - ไม่ถือตัว
 - สุภาพเรียบร้อย
 - รักษาวินัยไทย
 - จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์
42. พืชต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นส่วนมากเป็นพืชทางศาสนาใด
- พุทธ
 - ขงจื้อ
 - คริสต์
 - อิสลาม
 - พราหมณ์

43. สิ่งใดที่เป็นต้นเหตุให้เกิดศาสนา

- ก. ศิลป
- ข. ประเพณี
- ค. วัฒนธรรม
- ง. ความเชื่อ
- จ. การปกครอง

44. ประเพณีของไทยในข้อใดที่ไม่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย

- ก. การลงแขก
- ข. การโกนจุก
- ค. การเผาศพ
- ง. การแต่งงาน
- จ. การบวชนาค

45. ความประพฤติที่ปฏิบัติเป็นประจำแบบแผนสืบต่อกันมาเรียกว่าอะไร

- ก. วินัย
- ข. ระเบียบ
- ค. วัฒนธรรม
- ง. ประเพณี
- จ. อารยธรรม

46. ความกตัญญูตวาทที่จกัณฐ์ในเรื่องใด

- ก. อารยธรรม
- ข. ขนบประเพณี
- ค. จารีตประเพณี
- ง. ประเพณีส่วนบุคคล
- จ. ธรรมเนียมประเพณี

47. ข้อใดไม่ใช่ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต

- ก. การบวช
- ข. การทำขวัญ
- ค. การแต่งงาน
- ง. การโกนผมไฟ
- จ. การทำบุญขึ้นบ้านใหม่

48. ประเพณีลอยกระทงทำกันมาตั้งแต่สมัยใด

- ก. สมัยทวารวดี
- ข. สมัยสุโขทัย
- ค. ก่อนสมัยสุโขทัย
- ง. สมัยกรุงศรีอยุธยา
- จ. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

49. ในสมัยโบราณคนไทยถือว่าเดือนอะไรเป็นเดือนขึ้นปีใหม่

- ก. มกราคม
- ข. มีนาคม
- ค. เมษายน
- ง. กันยายน
- จ. ตุลาคม

50. ประเพณีงานศพของทำข้อใดเป็นครั้งแรก

- ก. เมา
- ข. รกน้ำศพ
- ค. อาบน้ำศพ
- ง. แต่งกายศพ
- จ. ตั้งศพบำเพ็ญกุศล

51. ในวันขึ้นปีใหม่ตามหลักสากลนิยมและประเพณีไทยควรทำสิ่งใดมากที่สุด
- ทำบุญตักบาตร
 - อวยพรผู้ใหญ่
 - ปล่อยนกปล่อยปลา
 - ให้ของขวัญญาติมิตร
 - ส่งบัตรอวยพรเพื่อนสนิท
52. ประเพณีสงกรานต์มีลักษณะคล้ายกับประเพณีใดมากที่สุด
- ประเพณีสารท
 - ประเพณีทรมงคล
 - ประเพณีตรึงมงคล
 - ประเพณีวันขึ้นปีใหม่
 - ประเพณีวันลอยกระทง
53. การแสดงคนเป็นพุทธรูปแกะสลักทำกันในช่วงเวลาใด
- ก่อนเข้าพรรษา
 - หลังออกพรรษา
 - ในวันวิสาขบูชา
 - ระหว่างเข้าพรรษา
 - ช่วงเดือน 3 - 4
54. วันมหาสงกรานต์ตรงกับวันที่เท่าไร
- 12 เมษายน
 - 13 เมษายน
 - 14 เมษายน
 - 15 เมษายน
 - 16 เมษายน
55. ก่อนเข้าในวันสงกรานต์นิยมทำประเพณีใด
- สรงน้ำพระ
 - ร่อนน้ำผู้ใหญ่
 - ก่อเจดีย์ทราย
 - ทำบุญตักบาตร
 - ปล่อยนกปล่อยปลา
56. การลอยกระทงจัดเป็นประเพณีชนิดใด
- รัฐพิธี
 - ราชพิธี
 - ประเพณีส่วนรวม
 - ประเพณีส่วนบุคคล
 - ประเพณีส่วนท้องถิ่น
57. ประเพณีของไทยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดมากที่สุด
- การกินอยู่
 - การทำบุญ
 - การละเล่น
 - การแต่งกาย
 - การประกอบอาชีพ
58. การศึกษาขนบธรรมเนียมและประเพณีไทยเพื่ออะไรเป็นสำคัญ
- เพื่อเป็นแนวปฏิบัติ
 - เพื่ออนุรักษ์ทางชาติ
 - เพื่อความมั่นคงทางการเมือง
 - เพื่อนำไปถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง
 - เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย

59. พิธีแต่งงานที่ประหยักรปฏิบัติเช่นใด
 ก. จัดพิธีสมรส
 ข. ไม่เรียกศาสนาสอด
 ค. เชิญแขกมาร่วมในงานเท่านั้น
 ง. จัดพิธีในบ้านฝ่ายหญิงเท่านั้น
 จ. เชิญเจ้าหน้าที่มาจดทะเบียนสมรส
60. การกระทำใดในสังคมไทยที่ถือว่าเป็น
 การแสดงความกตัญญูแก่เวที่
 ก. เลี้ยงลูกบิณฑบาต
 ข. แบ่งปันสิ่งของให้บิดามารดา
 ค. บวชเรียนเมื่ออายุครบ 20 ปี
 ง. กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ
 จ. แสดงความเคารพต่อบิดามารดา
61. การกระทำเช่นใดถือว่าเป็นการลงแขก
 ก. การปลูกต้นไม้ในวันเข้าพรรษา
 ข. การทำงานของลูกเสือชาวบ้าน
 ค. การทำงานตามโครงการเงินผัน
 ง. การร่วมมือกันทำนุบำรุงบ้าน
 จ. การไปลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทน
 ราษฎร
62. ประเพณีทอดเจ็กียทรายเป็นเรื่องที่แสดง
 ความรู้สึกในศาสนาใด
 ก. การบิณฑบาต
 ข. ความสามัคคี
 ค. ความศรัทธาในศาสนา
 ง. ความมีหน้าที่ในสังคม
 จ. ความพากเพียรและอดทน
63. ประเพณีในข้อใดที่ไม่เข้าพวก
 ก. ทักษะ
 ข. สารีท
 ค. บวชนาค
 ง. สงกรานต์
 จ. ลอยกระทง
64. การกระทำในข้อใดที่ไม่อยู่ในประเพณี
 สงกรานต์
 ก. สรงน้ำพระ
 ข. เวียนเทียน
 ค. ทอเจ็กียทราย
 ง. ทำบุญตักบาตร
 จ. ปลอยนกปลอยปลา
65. ข้อใดคือประเพณีท้องถิ่นของภาคกลาง
 ก. ลิเก
 ข. ฟ้อนเล็บ
 ค. รำแคน
 ง. หนังตะลุง
 จ. เข่งกะตบ
66. ข้อใดเป็นศิลปะแบบจิตรกรรม
 ก. เจ็กีย
 ข. พระพุทธรูป
 ค. ภาพเขียน
 ง. การแกะสลัก
 จ. พระปรางค์

67. นาฏศิลป์ไทยชนิดใดที่ประยุกต์มาจากนาฏกรรมของอินเดีย

- ก. โขน
- ข. ลิเก
- ค. ละครรำ
- ง. ระคน
- จ. ช่อนเล้า

68. คนไทยได้รับความรู้เรื่องเครื่องปั้นดินเผาจากชนชาติใด

- ก. จีน
- ข. พม่า
- ค. ขอม
- ง. มอญ
- จ. อินเดีย

69. ศิลปกรรมของไทยได้รับอิทธิพลจากชนชาติใดมากที่สุด

- ก. จีน
- ข. พม่า
- ค. ขอม
- ง. มอญ
- จ. มลายู

70. เพราะเหตุใดจึงต้องอนุรักษ์สมบัติของชาติ

- ก. สมบัติของชาติหาได้ยากยิ่ง
- ข. สมบัติของชาติถูกลักขโมยเสมอ
- ค. สมบัติของชาติมีเหลืออยู่อย่างมาก
- ง. ชาวไทยไม่เห็นคุณค่าของสมบัติของชาติ
- จ. สมบัติของชาติแสดงถึงความเจริญของชาติ

71. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมีความสำคัญต่อชาติในด้านใดมากที่สุด

- ก. การศึกษา
- ข. วัฒนธรรม
- ค. ศิลปกรรม
- ง. พุทธศาสนา
- จ. ประวัติศาสตร์

72. ข้อใดไม่ใช่ปัญหาของสังคมและวัฒนธรรมไทย

- ก. คนไทยไม่รู้จักการเก็บออม
- ข. คนไทยทอดทิ้งวัฒนธรรมไทย
- ค. สังคมไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว
- ง. คนไทยขาดค่านิยมในการประหยัด
- จ. วัฒนธรรมไทยถูกแทนที่โดยวัฒนธรรมต่างชาติ

73. สิ่งใดไม่จัดว่าเป็นเครื่องอำนวยความสะดวก

สะดวก

ก. วิทย์

ข. พักแรม

ค. ทุเรียน

ง. รถยนต์

จ. บ้าน

74. "ถ้าถั่วจวน อยู่อย่างจวน จะไม่จวน
ถั่วอบก็กรวย อยู่อย่างกรวย จะไม่กรวย"
ข้อความนี้เตือนสติในเรื่องใด

ก. การพึ่งตนเอง

ข. การประหยัด

ค. การอดทนทุกข์

ง. การใช้จ่ายทรัพย์

จ. การแสวงหาทรัพย์

75. "เห็นช้างขี้ ขี้ตามช้าง"

หมายความว่าอย่างไร

ก. ตระหนี่จนเกินไป

ข. ใช้จ่ายเงินสุรุ่ยสุร่าย

ค. ขี้ของในสิ่งที่ไม่จำเป็น

ง. ใช้จ่ายเงินด้วยความรอบคอบ

จ. ขี้ของให้เหมือนกับผู้อื่น

76. ข้อใดไม่ใช่หลักการของการประหยัด

ก. ไม่กู้หนี้ยืมสินผู้อื่น

ข. ถนอมเครื่องใช้ที่มีอยู่

ค. ใช้จ่ายด้วยความรอบคอบ

ง. กำหนดงบประมาณในการใช้จ่าย

จ. นำเงินที่หามาได้ไปฝากออมสิน

77. นักเรียนจะใช้วิถีใดที่ดีที่สุดในการประหยัด

ก. ประหยัดไฟฟ้าโดยนอนแต่หัวค่ำ

ข. ประหยัดค่ารถโดยการเดินไปโรงเรียน

ค. ประหยัดเงินโดยรับประทานอาหาร
กลางวันน้อย ๆ

ง. รับจ้างทำงานในวันเสาร์และวัน
อาทิตย์

จ. รักษาเสื้อผ้าให้สะอาดและใหม่อยู่เสมอ

78. การจะประสบความสำเร็จในการแสวงหา
ทรัพย์นั้นควรยึดหลักคุณธรรมข้อใด

ก. มรรค 8

ข. กุศลมูล

ค. โลกธรรม 8

ง. อิทธิบาท 4

จ. พรหมวิหาร 4

79. การจ่ายทรัพย์สินเพื่อเสียภาษีอากร
เป็นการใช้จ่ายทรัพย์สินประเภทใด

- ก. เพื่อรักษาชื่อเสียง
- ข. เพื่อเลี้ยงตัวเอง
- ค. เพื่อช่วยเหลือเพื่อน
- ง. เพื่อบริจาคแก่ส่วนรวม
- จ. เพื่อทำพลี

80. ประเพณีที่เกี่ยวกับเรื่องสามัญคือ
ประเพณีชนิดใด

- ก. จารีตประเพณี
- ข. ขนบประเพณี
- ค. ธรรมเนียมประเพณี
- ง. วัฏพิธี
- จ. พระราชพิธี

ภาคผนวก ก.

แผนการสอนแบบบูรณาการ

ครอบครัว

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของครอบครัว

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เมื่อกำหนดข้อความมาให้ เด็กสามารถบอกได้ว่าข้อความใดเป็นความหมายของครอบครัว
2. เมื่อครูยกตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง เด็กสามารถจำประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นลักษณะของครอบครัว และตัวอย่างใดไม่ใช่ลักษณะของครอบครัว

ความคิดรวบยอด

ครอบครัว คือ ชายหญิงที่มีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยการเป็นสามีและภรรยาโดยสมัครใจหรือไม่ก็ได้

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก

นายทองดีกับนางทองคำอยู่กินเป็นสามีภรรยากัน
เด็กชายวินัยพร้อมด้วยพ่อแม่ของเขาไปเที่ยวบางแสน
บ้านของเด็กชายแดงมี พ่อ แม่ พี่ และน้อง

2. ตัวอย่างเชิงลบ

มีชายหญิงจำนวนมากพักอยู่ในโรงแรมบางแสน
หอพักประสานกิจมีนักศึกษาพักอยู่ 30 คน
วัดมหาธาตุมีพระภิกษุและชีอยู่เป็นจำนวนมาก

กิจกรรมการ เรียนการสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูแสดงตัวอย่างเชิงบวก จำนวน 3 ตัวอย่าง คือ

นายทองดีกับนางทองคำอยู่กินเป็นสามีภรรยากัน	เป็นครอบครัว
เด็กชายวินัยพร้อมควยพ่อบุญของเขาไปเที่ยวบางแสน	เป็นครอบครัว
บ้านของเด็กชายแดงมี พ่อ แม่ พี่ และน้อง	เป็นครอบครัว

ให้นักเรียนสังเกตตัวอย่างทั้งสามว่ามีลักษณะใดร่วมกันบ้าง

3. ครูแสดงตัวอย่างเชิงลบสามตัวอย่าง คือ

มีชายหญิงจำนวนมากพักอยู่ในโรงแรมบางแสน	ไม่เป็นครอบครัว
หอพักประธานกิจมีนักศึกษาพักอยู่ 30 คน	ไม่เป็นครอบครัว
วัดมหาธาตุมีพระภิกษุและชีอยู่เป็นจำนวนมาก	ไม่เป็นครอบครัว

ให้นักเรียนนำเอาตัวอย่างเชิงลบไปเปรียบเทียบกับตัวอย่างเชิงบวกเพื่อหาความ

แตกต่าง

4. ให้นักเรียนนำเอาลักษณะรวมของตัวอย่างบวกมาสร้างเป็นความหมายของ
ความคิดรวบยอด

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของความคิดรวบยอดที่นักเรียนสร้างขึ้นเอง
2. ครูให้ตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างเชิงลบหลาย ๆ ตัวอย่างปะปนกัน
ให้นักเรียนจับประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นลักษณะของครอบครัว และตัวอย่างใดไม่ใช่ลักษณะของ
ครอบครัว

สังคม

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของสังคม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เมื่อกำหนดข้อความมาให้ นักเรียนสามารถบอกได้ว่าข้อความใดเป็นความหมายของสังคม
2. เมื่อกำหนดตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างของสังคมและตัวอย่างใดไม่ใช่ตัวอย่างของสังคม

ความคิรวนยอก

สังคม หมายถึง บุคคลที่อยู่รวมกันในระยะเดียวกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดขึ้นร่วมกัน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน และมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน

สื่อการเรียน

สื่อการเรียนใช้รูปภาพเป็นตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างเชิงลบดังต่อไปนี้

1. ตัวอย่าง เชิงบวก

ครอบครัว

นักเรียนในโรงเรียน

แม่ค้าในตลาด

2. ตัวอย่างเชิงลบ

นักศึกษาร

กลุ่มมนุษยภาพยตร์

ผู้สัรย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูนำนักเรียนเข้าสู่บทเรียนพร้อมทั้งแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียน
ในชั่วโมงนี้ให้นักเรียนทราบ เพื่อนักเรียนจะไตร่ตรองว่าต่อไปนี้จะทำอะไรบ้างที่จะเรียนเรื่องสังคม
และเมื่อจบบทเรียนแล้ว ถ้าครูกำหนดข้อคำถามมาให้หลาย ๆ ข้อความ นักเรียนต้องบอก
ข้อความที่เป็นความหมายของสังคมได้ และถ้าครูกำหนดตัวอย่างมาหลาย ๆ ตัวอย่างนักเรียน
ต้องแยกประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างของสังคมและตัวอย่างใดไม่ใช่ตัวอย่างของสังคม
2. ครูแสดงตัวอย่างเชิงบวกซึ่งเป็นตัวอย่างของสังคม จำนวน 3 ตัวอย่าง
โดยใช้รูปภาพและเขียนข้อความบรรยายภาพนั้นบนกระดานดำ พร้อมกับบอกให้นักเรียนทราบ
ว่าต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของสังคม

ครอบครัว เป็นสังคม

นักเรียนในโรงเรียน เป็นสังคม

แม่ค้าในตลาด เป็นสังคม

ให้นักเรียนสังเกตตัวอย่างทั้งสามว่ามีลักษณะใดร่วมกันบ้าง

สิ่งที่คาดหวัง : นักเรียนสามารถสังเกตลักษณะรวมของตัวอย่างทั้งสามได้ดังนี้

1. จำนวนมากกว่า 1 คน
2. คนเหล่านั้นอยู่ในบริเวณเดียวกัน
3. คนเหล่านั้นปฏิบัติตามระเบียบเดียวกัน
4. บุคคลเหล่านั้นมีความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน
5. คนเหล่านั้นมีพฤติกรรมแสดงเป็นพวกเดียวกัน

3. กรุณาส่งตัวอย่างเชิงลบหรือตัวอย่างที่ไม่ใช่สังคม จำนวน 3 ตัวอย่าง โดยใช้รูปภาพพร้อมกับเขียนข้อความบรรยายภาพนั้นบนกระดานดำ และบอกให้นักเรียนทราบว่าต่อไปนี้เป็นตัวอย่างซึ่งไม่ใช่สังคม

นักทัศนาจร	ไม่เป็นสังคม
กลุ่มผู้ชมภาพยนตร์	ไม่เป็นสังคม
ผู้ลี้ภัย	ไม่เป็นสังคม

ให้นักเรียนนำตัวอย่างทั้งสามนี้ไปเปรียบเทียบกับตัวอย่างเชิงบวกทั้งสามตัวอย่าง เพื่อหาข้อสังเกตที่แตกต่างกัน

ผลที่คาดหวัง : นักเรียนสามารถหาข้อแตกต่างระหว่างตัวอย่างเชิงบวกกับตัวอย่างเชิงลบได้ดังนี้

1. จำนวนคนแตกต่างกัน
2. คนเหล่านั้นไม่ได้อยู่ในบริเวณเดียวกัน
3. คนเหล่านั้นมีระเบียบที่ปฏิบัติแตกต่างกัน
4. คนเหล่านั้นมีความเป็นอยู่แตกต่างกัน
5. คนเหล่านั้นมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นพวกเดียวกัน

4. ให้นักเรียนนำเอาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นคำจำกัดความของสังคม

ผลที่คาดหวัง : นักเรียนสามารถนำเอาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นคำจำกัดความของสังคมได้ดังนี้ สังคม คือ คนที่อยู่รวมกันในบริเวณเดียวกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ปฏิบัติกันระเบียบที่กำหนดขึ้นร่วมกัน มีความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน และมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของ สังคม ที่นักเรียนสร้างขึ้น

2. กรุณาให้ตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างเชิงลบของสังคมหลาย ๆ ตัวอย่างบนพื้นฐานที่นักเรียนจะเห็นว่าตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างของสังคม และตัวอย่างใดไม่ใช่ตัวอย่างของสังคม

เอกลักษณ์ของสังคม

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของ เอกลักษณ์ของสังคม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของเอกลักษณ์ของสังคมได้
2. ยกตัวอย่าง เอกลักษณ์ของสังคมไทยได้
3. ยกตัวอย่าง เอกลักษณ์ของสังคมอื่น ๆ ได้

ความคิดรวบยอด

เอกลักษณ์ของสังคม หมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห็นโดยส่วนรวมว่าสังคมนั้นมีลักษณะเฉพาะของคนต่างจากสังคมอื่น

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
เอกลักษณ์ของสังคมไทย เอกลักษณ์ของสังคมจีน เอกลักษณ์ของสังคมอเมริกัน
2. ตัวอย่างเชิงลบ
สิ่งที่ไม่ใช่เอกลักษณ์ของสังคมไทย สิ่งที่ไม่ใช่เอกลักษณ์ของสังคมจีน
สิ่งที่ไม่ใช่เอกลักษณ์ของสังคมอเมริกัน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจกจุดประสงค์ของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ
2. ให้นักเรียนจำแนก 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งให้รายละเอียดของตัวอย่างทั้งสาม

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	เป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย
ความกตัญญู	เป็นเอกลักษณ์ของสังคมจีน
การตรงต่อเวลา	เป็นเอกลักษณ์ของสังคมอเมริกัน

ให้นักเรียนหาลักษณะร่วมของตัวอย่างทั้งสามว่ามีลักษณะอะไรบางอย่างที่ร่วมกัน
3. ให้นักเรียนจำแนก 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งให้รายละเอียดและลักษณะของตัวอย่าง

ทั้งสาม

การตรงต่อเวลา	ไม่ใช่เอกลักษณ์ของสังคมไทย
การพุ่มเฟิ่ย	ไม่ใช่เอกลักษณ์ของสังคมจีน
ความกตัญญู	ไม่ใช่เอกลักษณ์ของสังคมอเมริกัน

ให้นักเรียนนำเอกลักษณ์ร่วมของตัวอย่างทั้งสามมาเปรียบเทียบกับตัวอย่าง
เชิงลบ เพื่อให้เห็นข้อแตกต่างมากยิ่งขึ้น

4. ให้นักเรียนนำเอกลักษณ์ร่วมของตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นความหมายของ
เอกลักษณ์ของสังคม

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของเอกลักษณ์ของสังคมที่นักเรียนสร้างขึ้น
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างเอกลักษณ์ของสังคมไทยคนละ 1 ชนิด

สถาบันทางสังคม

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในลักษณะของสถาบันทางสังคม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกความหมายของสถาบันได้
2. ยกตัวอย่างสถาบันทางสังคมได้
3. เมื่อครูยกตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง เด็กสามารถบอกได้ว่าตัวอย่างใดเป็นสถาบัน และตัวอย่างใดไม่ใช่สถาบัน

ความคิดรวบยอด

สถาบันคือวิธีการดำเนินการหรือกระบวนการที่จัดขึ้นอย่างมีระเบียบแบบแผนเพื่อความดำรงคงอยู่ของสังคม

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
ครอบครัว โรงเรียน วัด
2. ตัวอย่างเชิงลบ
ตลาด พระพุทธรูป สนามกีฬา

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนเรื่องสถาบันให้นักเรียนทราบ

2. กรุยกตัวอย่างเชิงบวกของสถาบันทางสังคม พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของ
ตัวอย่างเชิงบวกทั้งสาม

ครอบครัว	เป็นสถาบันครอบครัว
โรงเรียน	เป็นสถาบันการศึกษา
วัด	เป็นสถาบันทางศาสนา

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกทั้งสามว่ามีลักษณะรวมใดที่เหมือนกัน

3. กรุยกตัวอย่างเชิงลบของสถาบันทางสังคม 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียด
ของตัวอย่างทั้งสาม

ตลาด	ไม่เป็นสถาบัน
พระพุทธรูป	ไม่เป็นสถาบัน
สนามกีฬา	ไม่เป็นสถาบัน

ให้นักเรียนเปรียบเทียบตัวอย่างเชิงบวกกับตัวอย่างเชิงลบของสถาบันทางสังคม
เพื่อดูว่ามีสิ่งใดที่แตกต่างกันบ้าง

4. ให้นักเรียนนำเอาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นความหมายของ
สถาบันทางสังคม

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของสถาบันทางสังคมที่นักเรียนสร้างขึ้นเอง
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างสถาบันทางสังคม
3. ครูกำหนดตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง ให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใด
เป็นสถาบันทางสังคม และตัวอย่างใดไม่ใช่สถาบันทางสังคม

วัฒนธรรม

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในความหมายของวัฒนธรรม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของวัฒนธรรมได้
2. เมื่อครูยกตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่างนักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่า
ตัวอย่างใดเป็นวัฒนธรรมและตัวอย่างใดที่ไม่ใช่วัฒนธรรม

ความคิดรวบยอด

วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่แสดงถึงความเจริญ
งอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวกันทั่วหน้า ตลอดจนศีลธรรมอันดีงาม
ของประชาชน

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก

การแสดงความรัก	การแต่งกาย	ความสามัคคี
----------------	------------	-------------
2. ตัวอย่างเชิงลบ

การเล่นการพนัน	การดื่มสุรา	การฉ้อราษฎร์บังหลวง
----------------	-------------	---------------------

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์ของการเรียนเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ เพื่อให้นักเรียนจะได้นำไปใช้เมื่อเขาเรียนเรื่องนี้แล้วจะต้องแสดงพฤติกรรมใบบ้างจึงจะถือว่าเขารู้ในเรื่องนี้แล้ว

2. ครูยกตัวอย่างเชิงบวก พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของตัวอย่างให้นักเรียน หารลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกทั้งสามว่ามีลักษณะย่อยอะไรบางอย่างที่เหมือนกัน ตัวอย่างเชิงบวกมีดังนี้

การแสดงความเคารพ	เป็นวัฒนธรรม
การแต่งกาย	เป็นวัฒนธรรม
ความสามัคคี	เป็นวัฒนธรรม

3. ครูยกตัวอย่างเชิงลบ พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของตัวอย่างเชิงลบให้นักเรียน เปรียบเทียบตัวอย่างเชิงบวกกับตัวอย่างเชิงลบว่ามีลักษณะใดที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเชิงลบมีดังนี้

การเล่นการพนัน	ไม่เป็นวัฒนธรรม
การดื่มสุรา	ไม่เป็นวัฒนธรรม
การฉ้อราษฎร์บังหลวง	ไม่เป็นวัฒนธรรม

4. ให้นักเรียนนำตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นความหมายของวัฒนธรรม

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของวัฒนธรรมที่นักเรียนสร้างขึ้นเอง
2. ครูให้ตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างเชิงลบหลาย ๆ ตัวอย่างปะปนกัน ให้นักเรียนจำประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างเชิงบวก และตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างเชิงลบ
3. ให้นักเรียนยกตัวอย่างวัฒนธรรมไทย

ประเภทของวัฒนธรรม

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของวัฒนธรรม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของวัฒนธรรมวัตถุได้
2. บอกความหมายของวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุได้
3. ยกตัวอย่างวัฒนธรรมทางวัตถุได้
4. ยกตัวอย่างวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุได้

ความคิดรวบยอด

วัฒนธรรมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมวัตถุ หมายถึง สิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ จับต้องสัมผัสได้
2. วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ หมายถึง สิ่งที่เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ มองไม่เห็น

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
วัฒนธรรมวัตถุ
โต๊ะ สมุด วิทยุ

วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัด

ศาสนา เจตคติ ค่านิยม

2. ตัวอย่างเชิงลบ

วัฒนธรรมทางวัด

ศาสนา ทัศนคติ ค่านิยม

วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัด

โต๊ะ ม้าน โทรทัศน์

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูชี้แจงจุดประสงค์ของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ เพื่อนักเรียนจะได้เตรียมแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ใ้ถูกต้อง

2. ครูยกตัวอย่าง เชิงบวกของวัฒนธรรมทางวัด พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของตัวอย่างให้นักเรียนทราบ ให้นักเรียนหาลักษณะร่วมของตัวอย่างเชิงบวกที่ครูให้ตัวอย่างเชิงบวกของวัฒนธรรมทางวัดมีดังนี้

โต๊ะ เป็นวัฒนธรรมวัด

สมุด เป็นวัฒนธรรมวัด

วิทยุ เป็นวัฒนธรรมวัด

3. ครูยกตัวอย่าง เชิงลบของวัฒนธรรมทางวัด พร้อมทั้งให้รายละเอียดของตัวอย่างเชิงลบของวัฒนธรรมทางวัดมีดังนี้

ศาสนา ไม่เป็นวัฒนธรรมทางวัด

เจตคติ ไม่เป็นวัฒนธรรมทางวัด

ค่านิยม ไม่เป็นวัฒนธรรมทางวัด

ให้นักเรียนเปรียบเทียบตัวอย่างเชิงบวกกับตัวอย่างเชิงลบเพื่อหาความแตกต่าง

4. ให้นักเรียนนำเอาตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นความหมายของวัฒนธรรมทางวัด

5. กรุณากำหนดอย่างเชิงบวกของวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัด ให้นักเรียนหาคำนิยามของตัวอย่างเชิงบวก

ศาสนา	เป็นวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัด
เจตคติ	เป็นวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัด
ค่านิยม	เป็นวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัด

6. กรุณากำหนดอย่างเชิงลบของวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัด ให้นักเรียนเปรียบเทียบตัวอย่างเชิงบวกกับตัวอย่างเชิงลบเพื่อหาความแตกต่าง

โต๊ะ	ไม่เป็นวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัด
บ้าน	ไม่เป็นวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัด
โทรทัศน์	ไม่เป็นวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัด

7. ให้นักเรียนนำเอาคำนิยามรวมของตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นความหมายของวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัด

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัดที่นักเรียนสร้างขึ้น
2. ให้เรียนยกตัวอย่างวัฒนธรรมทางวัตถุ
3. ให้เรียนยกตัวอย่างวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัด

การประหยัด

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กได้รับความรู้ ความเข้าใจและรู้จักวิธีการประหยัด

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของการประหยัดได้ถูกต้อง
2. สามารถบอกวิธีการประหยัดได้
3. เมื่อครูยกตัวอย่างหลาย ๆ ตัวอย่าง นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่า ตัวอย่างใดเป็นการประหยัดและตัวอย่างใดไม่เป็นการประหยัด

ความคิดรวบยอด

การประหยัด คือการมีเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งที่มีอยู่ไม่จำเป็นของ เงินทอง เวลา หรือแรงงานให้โดยกลุ่มคน

สถานการณ์

1. ตัวอย่างเชิงบวก

แดงเลือกซื้อของ เฉพาะสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น
ถ้าเห็นโฆษณาเครื่องใช้ที่ราคาถูกให้ใช้ก็ถือไป
เขียวปิดไฟทุกครั้งเมื่อเขาเลิกใช้แล้ว

2. ตัวอย่างเชิงลบ

ใจชอบแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง
บุ๊คเปิดไฟทิ้งไว้ตลอดเวลาเมื่อออกไปนอกบ้าน
สมชายออกไปเที่ยวกลางคืนทุกวัน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูยกตัวอย่างเชิงบวก จำนวน 3 ตัวอย่าง คือ

แดง เลือกรับของเฉพาะในสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น แแดง เป็นคนประหยัด

คำณีนซ่อมแซมเครื่องใช้ที่ชำรุดให้ใช้การได้อีกต่อไป คำณีน เป็นคนประหยัด

เขียวปิดไฟฟ้าทันทีเมื่อเขาเลิกใช้แล้ว เขียว เป็นคนประหยัด

ให้นักเรียนหาลักษณะร่วมของตัวอย่างทั้งสามนี้ว่า มีลักษณะใดร่วมกันบ้าง
3. ครูยกตัวอย่างเชิงลบ จำนวน 3 ตัวอย่าง คือ

วิไลชอบแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง วิไล เป็นคนไม่ประหยัด

รุจีเปิดไฟฟ้างไว้เสมอเมื่อออกไปนอกบ้าน รุจี เป็นคนไม่ประหยัด

สมชายออกไปเที่ยวกลางคืนทุกคืน สมชาย เป็นคนไม่ประหยัด

ให้นักเรียนนำเอาตัวอย่างเชิงลบไปเปรียบเทียบกับตัวอย่างเชิงบวกเพื่อหา

ความแตกต่าง

4. ให้นักเรียนนำเอาลักษณะร่วมของตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นคำจำกัดความของความถี่รวมยอด

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของการประหยัดที่นักเรียนสร้างขึ้นเอง
2. ให้นักเรียนบอกวิธีการประหยัดไฟฟ้ามาคนละ 1 วิธี
3. ครูยกตัวอย่างที่เป็นการประหยัดและไม่ประหยัดหลาย ๆ ตัวอย่างปะปนกันแล้วให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใดที่เป็นการประหยัดและตัวอย่างใดที่ไม่ใช่การประหยัด

การออมทรัพย์

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และรู้จักวิธีการออมทรัพย์

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกความหมายของการออมทรัพย์ได้ถูกต้อง
2. สามารถยกตัวอย่างวิธีการออมทรัพย์ได้
3. เมื่อครูกำหนดตัวอย่างวิธีการออมทรัพย์และวิธีที่ไม่ใช่การออมทรัพย์ปะปนกัน

นักเรียนสามารถจำประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นลักษณะของการออมทรัพย์และตัวอย่างใดที่ไม่ใช่ลักษณะของการออมทรัพย์

ความคิรวบยอด

การออมทรัพย์ คือ การสงวนทรัพย์ด้วยการเก็บเล็กผสมน้อย

สื่อการเรียน

1. ตัวอย่างเชิงบวก
การฝากออมสิน การซื้อพันธบัตร การประกันชีวิต
2. ตัวอย่างเชิงลบ
การเล่นการพนัน การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล การซื้อเครื่องประดับ

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ

2. คุรุยกตัวอย่างเชิงบวก จำนวน 3 ตัวอย่าง คือ

การฝากออมสิน	เป็นการออมทรัพย์
การซื้อบ้านผ่อนส่ง	เป็นการออมทรัพย์
การประกันชีวิต	เป็นการออมทรัพย์

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกทั้งสามว่ามีลักษณะใดรวมกันบ้าง

3. คุรุยกตัวอย่างเชิงลบ จำนวน 3 ตัวอย่าง คือ

การเล่นการพนัน	ไม่ใช่การออมทรัพย์
การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล	ไม่ใช่การออมทรัพย์
การซื้อเครื่องประดับ	ไม่ใช่การออมทรัพย์

ให้นักเรียนนำเอาตัวอย่างเชิงลบไปเปรียบเทียบกับตัวอย่างเชิงบวกเพื่อหา

ความแตกต่าง

4. ให้นักเรียนนำเอาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นความหมายของความคิดรวบยอด "การออมทรัพย์"

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของการออมทรัพย์ที่นักเรียนสร้างขึ้นเอง
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างวิธีการออมทรัพย์คนละ 1 วิธี
3. คุรุกำหนดตัวอย่างของการออมทรัพย์และตัวอย่างที่ไม่ใช่ลักษณะของการออมทรัพย์หลาย ๆ ตัวอย่างปะปนกัน ให้นักเรียนจับประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นลักษณะของการออมทรัพย์ และตัวอย่างใดที่ไม่ใช่ลักษณะของการออมทรัพย์

ประเพณี

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้^๑นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในความหมายและลักษณะของประเพณี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกความหมายของประเพณีได้
2. สามารถยกตัวอย่างประเพณีได้
3. เมื่อครูกำหนดตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นประเพณีและตัวอย่างใดไม่ใช่ประเพณี

ความคิดรวบยอด

ประเพณี หมายถึง แบบแผนความประพฤติหรือการปฏิบัติของบุคคลในสังคมกลุ่มหนึ่ง ที่นิยมยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

สื่อการเรียน

1. ตัวอย่างเชิงบวก
 - การลอยกระทง
 - การแข่งขันฟุตบอลระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับ ธรรมศาสตร์
 - การสวดมนต์ในวันสงกรานต์
2. ตัวอย่างเชิงลบ
 - กรรมกรนัดหยุดงาน
 - ข้าราชการฉ้อราษฎร์บังหลวง
 - นักเรียนยาเสพติด

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ่งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนเรื่องประเพณีให้นักเรียนทราบ
2. ครูยกตัวอย่าง เชิงบวกของประเพณี 3 ตัวอย่าง

การลอยกระทง เป็นประเพณี

การแข่งขันฟุตบอลระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับ มหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์ เป็นประเพณี

การเล่นสาคุน้ำในวันสงกรานต์ เป็นประเพณี

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่าง เชิงบวกของประเพณีทั้งสามตัวอย่าง

3. ครูยกตัวอย่าง เชิงลบของประเพณี 3 ตัวอย่าง

กรรมกรนัดหยุดงาน ไม่เป็นประเพณี

ข้าราชการฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่เป็นประเพณี

นักเรียนยกพวกตีกัน ไม่เป็นประเพณี

ให้นักเรียนเปรียบเทียบตัวอย่าง เชิงบวกกับตัวอย่างเชิงลบ เพื่อหาความแตกต่าง

4. ให้นักเรียนนำเอาลักษณะรวมของตัวอย่าง เชิงบวกของประเพณีมาสร้าง เป็นความหมายของประเพณี

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของประเพณีที่นักเรียนสร้างขึ้น
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณี
3. ครูกำหนดตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง ให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใด
เป็นประเพณีและตัวอย่างใดไม่ใช่ประเพณี

จารีตประเพณี

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความรู้ ความเข้าใจในความหมายและลักษณะของจารีตประเพณี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของจารีตประเพณีได้
2. ยกตัวอย่างจารีตประเพณีได้
3. เมื่อครูกำหนดตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง นักเรียนสามารถบอกได้ว่าตัวอย่างใดเป็นจารีตประเพณีและตัวอย่างใดไม่ใช่จารีตประเพณี

ความคิกรวมยอด

จารีตประเพณี หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม ความซื่อสัตย์ หรือความถูกต้อง สักสมักเข้มงวดในการปฏิบัติ

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก

ความกตัญญู	การเคารพผู้อาวุโส	ความซื่อสัตย์สุจริต
------------	-------------------	---------------------
2. ตัวอย่างเชิงลบ

การแสดงความเคารพ	การไหว้ครู	การบวช
------------------	------------	--------

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนเรื่องจารีตประเพณีให้นักเรียนทราบ

2. กรุณากำหนดตัวอย่างเชิงบวกของจารีตประเพณี จำนวน 5 ตัวอย่าง

ความกตัญญู เป็นจารีตประเพณี

การเคารพผู้อาวุโส เป็นจารีตประเพณี

ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นจารีตประเพณี

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกของจารีตประเพณีทั้งสาม

3. กรุณากำหนดตัวอย่างเชิงลบของจารีตประเพณีจำนวน 3 ตัวอย่าง

การแสดงความเคารพ ไม่เป็นจารีตประเพณี

การไหว้ครู ไม่เป็นจารีตประเพณี

การบวช ไม่เป็นจารีตประเพณี

ให้นักเรียนเปรียบเทียบตัวอย่างเชิงบวกกับตัวอย่างเชิงลบเพื่อหาว่ามีลักษณะใด

แตกต่างกัน

4. ให้นักเรียนนำเอาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นความหมายของจารีตประเพณี

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของจารีตประเพณีที่นักเรียนสร้างขึ้น
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างจารีตประเพณี
3. ครูกำหนดตัวอย่างประเพณีต่าง ๆ มาให้หลาย ๆ อย่าง ให้นักเรียนจับประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นจารีตประเพณีและตัวอย่างใดไม่ใช่จารีตประเพณี

ชนบประเพณี

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของชนบประเพณี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกความหมายของชนบประเพณีได้
2. สามารถยกตัวอย่างชนบประเพณีได้
3. เมื่อครูยกตัวอย่างชนิดของชนบประเพณีมาให้หลาย ๆ ชนิด นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นชนบประเพณี และตัวอย่างใดไม่ใช่ชนบประเพณี

ความคิดรวบยอด

ชนบประเพณี หมายถึง ประเพณีที่วางไว้เป็นระเบียบแบบแผน มีลักษณะเป็นพิธีการ ที่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ซึ่งคนในสังคมได้รับปฏิบัติสืบต่อกันมา

สื่อการเรียน

1. ตัวอย่างเชิงบวก
 ประเพณีไหว้ครู ประเพณีบวชนาค ประเพณีแต่งงาน
2. ตัวอย่างเชิงลบ
 ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนเรื่องชนบประเพณีให้นักเรียนทราบ

2. กรุณากำหนดจำนวนของชนประเภทที่ 3 ที่ต้องเพิ่มให้อธิบายรายละเอียดของตัวอย่างเชิงบวก

ประเพณีไหว้ครู

เป็นงานประเพณี

ประเพณีวาชนาค

เป็นชนบประเพณี

ประเพณีแต่งงาน

เป็นชนบประเพณี

ให้นักเรียนหาลักษณะร่วมของตัวอย่างเชิงบวกทั้งสามตัวอย่าง

3. กรุณากำหนดตัวอย่างเชิงลบ 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของตัวอย่างเชิงลบ

ประเพณีวันขึ้นปีใหม่

ไม่เป็นชนบทประเพณี

ประเพณีสงกรานต์

ไม่เป็นชนบประเพณี

ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ

ไม่เป็นชนบทประเพณี

ให้นักเรียนเปรียบเทียบตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างเชิงลบเพื่อหาความแตกต่าง

4. ให้นักเรียนนำเอาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบรรณาสร้างเป็นความหมายของตนเอง
จนพบประเพณี

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของชนบประเพณีที่ตนก็เรียนสร้างขึ้น
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างชนบประเพณี
3. ครูให้ตัวอย่างประเพณีหลาย ๆ ชนิด ให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างของชนบประเพณีและตัวอย่างใดไม่ใช่ตัวอย่างของชนบประเพณี

ธรรมเนียมประเพณี

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความรู้ ความเข้าใจในความหมายและลักษณะของธรรมเนียมประเพณี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกความหมายของธรรมเนียมประเพณีได้
2. สามารถยกตัวอย่างธรรมเนียมประเพณีได้
3. เมื่อครูกำหนดตัวอย่างของประเพณีมาให้หลาย ๆ ชนิด นักเรียนสามารถจำประเภทใดว่าตัวอย่างใดเป็นธรรมเนียมประเพณี และตัวอย่างใดไม่ใช่ธรรมเนียมประเพณี

ความคิดรวบยอด

ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนหรือวางตนในลักษณะที่สังคมยอมรับว่าถูกต้องในโอกาสต่าง ๆ

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่าง เชิงบวก
 - มารยาทในการรับประทานอาหาร
 - การแต่งกาย
 - การแสดงความเคารพ
2. ตัวอย่าง เชิงลบ
 - การแต่งงาน

การบวชนาค

การลอยกระทง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนเรื่องธรรมเนียมประเพณีให้นักเรียนทราบ

2. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกของธรรมเนียมประเพณี 3 ตัวอย่าง

มารยาทในการรับประทานอาหาร เป็นธรรมเนียมประเพณี

การแต่งกาย เป็นธรรมเนียมประเพณี

การแสดงความเคารพ เป็นธรรมเนียมประเพณี

ให้นักเรียนหาลักษณะร่วมของตัวอย่างเชิงบวกทั้งสามตัวอย่าง

3. ครูยกตัวอย่างเชิงลบของธรรมเนียมประเพณี 3 ตัวอย่าง

การแต่งงาน ไม่ใช่ธรรมเนียมประเพณี

การบวชนาค ไม่ใช่ธรรมเนียมประเพณี

การลอยกระทง ไม่ใช่ธรรมเนียมประเพณี

ให้นักเรียนเปรียบเทียบตัวอย่างเชิงบวกกับตัวอย่างเชิงลบเพื่อหาความแตกต่าง

4. ให้นักเรียนนำเอาลักษณะร่วมของตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นความหมายของธรรมเนียมประเพณี

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของธรรมเนียมประเพณีที่นักเรียนสร้างขึ้น

2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างธรรมเนียมประเพณี

3. ครูกำหนดตัวอย่างประเพณีชนิดต่าง ๆ หลาย ๆ ชนิด ให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นธรรมเนียมประเพณี และตัวอย่างใดไม่ใช่ธรรมเนียมประเพณี

ประเพณีส่วนบุคคล

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความรู้ ความเข้าใจในลักษณะของประเพณีส่วนบุคคล

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของประเพณีส่วนบุคคลได้
2. ยกตัวอย่างประเพณีส่วนบุคคลได้
3. เมื่อถูกยกตัวอย่างประเพณีหลาย ๆ ชนิด นักเรียนสามารถจำประเภทได้ว่า
ตัวอย่างใดเป็นประเพณีส่วนบุคคล และตัวอย่างใดไม่ใช่ประเพณีส่วนบุคคล

ความถี่รวมยอด

ประเพณีส่วนบุคคล หมายถึง ประเพณีเฉพาะตัวบุคคลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเท่านั้น ไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงส่วนรวม

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
 - ประเพณีการเกิด
 - ประเพณีการแต่งงาน
 - ประเพณีการบรรพชา
2. ตัวอย่างเชิงลบ
 - ประเพณีการทำบุญวันขึ้นปีใหม่
 - ประเพณีการทำบุญสารท
 - ประเพณีพี่ช้อง คล

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูแจกบัตรแสดงเชิงพฤติกรรมของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ
2. คุยกตัวอย่างเชิงบวก จำนวน 3 ตัวอย่าง คือ

ประเพณีการเกิด	เป็นประเพณีส่วนบุคคล
ประเพณีการแต่งงาน	เป็นประเพณีส่วนบุคคล
ประเพณีการบวชนาค	เป็นประเพณีส่วนบุคคล

ให้นักเรียนหาลักษณะร่วมของตัวอย่างทั้งสามตัวอย่างนี้ว่าลักษณะใดรวมกันบ้าง

3. คุยกตัวอย่างเชิงลบ จำนวน 3 ตัวอย่าง คือ

ประเพณีการทำบุญวันขึ้นปีใหม่	ไม่ใช่ประเพณีส่วนบุคคล
ประเพณีการทำบุญวันสารท	ไม่ใช่ประเพณีส่วนบุคคล
ประเพณีพิฆเนศวร	ไม่ใช่ประเพณีส่วนบุคคล

ให้นักเรียนนำเอาตัวอย่างเชิงลบไปเปรียบเทียบกับตัวอย่างเชิงบวกเพื่อหาความ

แตกต่าง

4. ให้นักเรียนนำเอาลักษณะร่วมของตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นความหมายของความถี่รวมยอด "ประเพณีส่วนบุคคล"

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของประเพณีส่วนบุคคลที่นักเรียนสร้างขึ้น
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีส่วนบุคคลมาคนละ 1 ชนิด
3. ครูกำหนดตัวอย่างของประเพณีชนิดต่าง ๆ หลาย ๆ ประเพณี แล้วให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นประเพณีส่วนบุคคล และตัวอย่างใดไม่ใช่ประเพณีส่วนบุคคล

ประเพณีส่วนรวม

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของประเพณีส่วนรวม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของประเพณีส่วนรวมได้ถูกต้อง
2. ยกตัวอย่างประเพณีส่วนรวมได้
3. เมื่อครูยกตัวอย่างประเพณีหลาย ๆ ชนิด นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่า
ตัวอย่างใดเป็นประเพณีส่วนรวม และตัวอย่างใดไม่ใช่ประเพณีส่วนรวม

ความคิดรวบยอด

ประเพณีส่วนรวม หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ เป็นการรวมน้ำใจ
รวมกันทำ

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
ประเพณีลอยกระทง
ประเพณีสงกรานต์
ประเพณีสารท
2. ตัวอย่างเชิงลบ
ประเพณีเถียงงาน
ประเพณีโกนจุก
ประเพณีบวชนาค

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูยกตัวอย่างเชิงบวก จำนวน 3 ตัวอย่าง คือ

ประเพณีลอยกระทง	เป็นประเพณีส่วนรวม
ประเพณีสงกรานต์	เป็นประเพณีส่วนรวม
ประเพณีสารท	เป็นประเพณีส่วนรวม

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างทั้ง 3 ว่ามีลักษณะใดรวมกันบ้าง

3. ครูยกตัวอย่างเชิงลบ จำนวน 3 ตัวอย่าง คือ

ประเพณีแต่งงาน	ไม่ใช่ประเพณีส่วนรวม
ประเพณีโกนจุก	ไม่ใช่ประเพณีส่วนรวม
ประเพณีไหว้ชนาค	ไม่ใช่ประเพณีส่วนรวม

ให้นักเรียนนำเอาตัวอย่างเชิงลบไปเปรียบเทียบกับตัวอย่างเชิงบวกเพื่อหา

ความแตกต่าง

4. ให้นักเรียนนำเอาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นคำจำกัดความของความถี่รวบยอด "ประเพณีส่วนรวม"

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของประเพณีส่วนรวมที่นักเรียนสร้างขึ้นเอง
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีส่วนรวม คนละ 1 ชนิด
3. ครูให้ตัวอย่างของประเพณีหลาย ๆ ชนิดปะปนกัน ให้นักเรียนจับประเภทว่าประเพณีชนิดใดเป็นประเพณีส่วนรวม และประเพณีชนิดใดไม่ใช่ประเพณีส่วนรวม

ประเพณีท้องถิ่น

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับลักษณะของประเพณีส่วนท้องถิ่น และสามารถเข้าร่วมในประเพณีส่วนท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกลักษณะของประเพณีส่วนท้องถิ่นได้
2. ยกตัวอย่างประเพณีส่วนท้องถิ่นได้
3. เมื่อครูกำหนดตัวอย่างให้หลาย ๆ ตัวอย่าง นักเรียนสามารถแยกประเภทได้ว่า ตัวอย่างใดเป็นประเพณีส่วนท้องถิ่นและตัวอย่างใดไม่ใช่ประเพณีส่วนท้องถิ่น

ความคิรวบยอด

ประเพณีส่วนท้องถิ่น หมายถึง ประเพณีเฉพาะถิ่น เฉพาะที่แตกต่างกันไปตามสภาพ สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนลักษณะวัฒนธรรมทางสังคม

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
 - ประเพณีการแต่งกาย
 - ประเพณีการเล่น
 - ประเพณีการรับประทานอาหาร
2. ตัวอย่างเชิงลบ
 - ประเพณีลอยกระทง

ประเพณีการแต่งงาน

ประเพณีการเกิด

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ่งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนเรื่องประเพณีส่วนท้องถิ่นให้นักเรียนทราบ
2. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกจำนวน 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของตัวอย่างทั้งสาม

ประเพณีการแต่งกาย	เป็นประเพณีท้องถิ่น
ประเพณีการละเล่น	เป็นประเพณีท้องถิ่น
ประเพณีการรับประทานอาหาร	เป็นประเพณีท้องถิ่น

3. ครูยกตัวอย่างเชิงลบ จำนวน 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของตัวอย่างทั้งสาม

ประเพณีโดยกระทง	ไม่ใช่ประเพณีท้องถิ่น
ประเพณีการแต่งงาน	ไม่ใช่ประเพณีท้องถิ่น
ประเพณีการเกิด	ไม่ใช่ประเพณีท้องถิ่น

4. ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกทั้งสามตัวอย่าง และนำตัวอย่างเชิงบวกไปเปรียบเทียบกับตัวอย่างเชิงลบ แล้วนำลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกที่แตกต่างจากตัวอย่างเชิงลบไปสร้าง เป็นความหมายของประเพณีท้องถิ่น

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของประเพณีท้องถิ่น
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีท้องถิ่น
3. ครูให้ตัวอย่างประเพณีท้องถิ่นและไม่ใช่ประเพณีท้องถิ่นปะปนกัน ให้นักเรียนแยกประเภทว่าประเพณีใดเป็นประเพณีท้องถิ่นและประเพณีใดไม่ใช่ประเพณีท้องถิ่น

รัฐพิธี

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับลักษณะของรัฐพิธี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของรัฐพิธีได้
2. ยกตัวอย่างรัฐพิธีได้
3. บอกความสำคัญของรัฐพิธีชนิดต่าง ๆ ได้

ความคิกรวมยอด

รัฐพิธี หมายถึง พิธีทางราชการที่กำหนดขึ้นเป็นประจำปี มีการกราบทูลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปเป็นประธานในพิธี

สื่อการเรียนรู้

ตัวอย่างเชิงบวก

พิธีพืชมงคลและเกตุมาสง

พิธีฉลองวันรัฐธรรมนูญ

พิธีวันจักรี

ตัวอย่างเชิงลบ

พิธีฉัตรมงคล

พิธีวันเฉลิมพระชนมพรรษา

พิธีถวายผ้าพระกฐิน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจกบัตรส่งต่อการเรียนเรื่องรัฐพิธีให้นักเรียนทราบ
2. คุรยกตัวอย่างเชิงบวก 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดความเป็นมาและการปฏิบัติตนในพิธีต่าง ๆ

พิธีพืชมงคลแรมหาขวัญ

เป็นรัฐพิธี

พิธีฉลองวันรัฐธรรมนูญ

เป็นรัฐพิธี

พิธีวันจักรี

เป็นรัฐพิธี

3. คุรยกตัวอย่าง เชิงลบ 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของตัวอย่างเชิงลบ

พิธีฉัตรมงคล

ไม่ใช่รัฐพิธี

พิธีวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ไม่ใช่รัฐพิธี

พิธีถวายผ้าพระกฐิน

ไม่ใช่รัฐพิธี

4. ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวก และนำลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกมาสร้างเป็นความหมายของความคิดรวบยอด "รัฐพิธี"

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของรัฐพิธี
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างรัฐพิธี
3. ให้นักเรียนบอกความสำคัญของรัฐพิธีต่าง ๆ

ราชพิธี

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในลักษณะของพระราชพิธี ความสำคัญของพระราชพิธีต่าง ๆ และรู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมในวันพระราชพิธีต่าง ๆ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของพระราชพิธีได้
2. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างชนิดของพระราชพิธีได้
3. นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของพระราชพิธีต่าง ๆ ได้
4. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมในวันพระราชพิธีได้

ความกิจกรรมนอก

ราชพิธี หมายถึง งานหลวงสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ทั้งส่วนที่จัดขึ้นตามประเพณีแต่โบราณ หรือส่วนที่จัดขึ้นตามพระบรมราชโองการ

สื่อการเรียน

1. ตัวอย่างเชิงบวก
 - พิธีฉัตรมงคล
 - พิธีเฉลิมพระชนมพรรษา
 - พิธีถวายผ้าพระกฐิน
2. ตัวอย่างเชิงลบ
 - พิธีวันฉัตรมงคล

พิธีพืชมงคล แกรงนาขวัญ

พิธีวันจักรี

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์ของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูยกตัวอย่างเชิงบวก 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งให้รายละเอียดของตัวอย่างทั้งสาม

พิธีฉัตรมงคล

เป็นราชพิธี

พิธีเฉลิมพระชนมพรรษา

เป็นราชพิธี

พิธีถวายผ้าพระกฐิน

เป็นราชพิธี

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกทั้งสาม

3. ครูให้ตัวอย่างเชิงลบ 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งให้รายละเอียดของตัวอย่างเชิงลบ

ทั้งสาม

พิธีวันฉลองรัฐธรรมนูญ

ไม่ใช่ราชพิธี

พิธีพืชมงคล แกรงนาขวัญ

ไม่ใช่ราชพิธี

พิธีวันจักรี

ไม่ใช่ราชพิธี

ให้นักเรียนหาความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบกับลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวก

4. ให้นักเรียนนำเอาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกที่แตกต่างจากตัวอย่างเชิงลบ

มาสร้างเป็นความหมายของราชพิธี

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของราชพิธี
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างของราชพิธี

ภาคผนวก ง.

แผนการสอนแบบอเนกนาค

กรอบครัว

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของกรอบครัว

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เมื่อกำหนดข้อความมาให้ นักเรียนสามารถบอกได้ว่าข้อความใดเป็นความหมายของกรอบครัว
2. เมื่อครูยกตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นลักษณะของกรอบครัว และตัวอย่างใดไม่ใช่ลักษณะของกรอบครัว

ความคิรวบย่อ

กรอบครัว คือ ชายหญิงที่มีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยการเป็นสามีภรรยาโดยมีบุตรหรือไม่ก็ได้

สื่อการเรียน

1. ตัวอย่างเชิงบวก
นายทองดีกับนางทองคำอยู่กินเป็นสามีภรรยากัน
เด็กชายวินัยพร้อมด้วยพ่อและแม่ของเขาไปเที่ยวบางแสน
บ้านของเด็กชายแดงมี พ่อ แม่ พี่ และน้อง
2. ตัวอย่างเชิงลบ
มีชายหญิงจำนวนมากอยู่ในโรงแรมบางแสน
หอพักประสานภิมินักศึกษาพักอยู่ 30 คน
วัดมหาธาตุมีพระภิกษุและชีอยู่เป็นจำนวนมาก

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูอธิบายความหมายของครอบครัว
ครอบครัวคือชายหญิงที่มีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยการเป็นสามีภรรยาโดยมีบุตรหรือไม่มีก็ได้
3. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกซึ่งเป็นลักษณะของครอบครัว จำนวน 3 ตัวอย่าง
นายทองดีกับนางทองคำอยู่กินเป็นสามีภรรยากัน เป็นครอบครัว
เด็กชายวินัยพร้อมด้วยพ่อและแม่ของเขาไปเที่ยวบางแสน เป็นครอบครัว
บ้านของเด็กชายแดงมีพ่อ แม่ พี่ และน้อง เป็นครอบครัว
ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกกับความคิดรวบยอดที่ครูให้มา
4. ครูยกตัวอย่างเชิงลบซึ่งไม่ใช่ลักษณะของครอบครัว จำนวน 3 ตัวอย่าง
มีชายหญิงจำนวนมากอยู่ในโรงแรมบางแสน ไม่เป็นครอบครัว
หอพักประสานกิจมีนักศึกษาพักอยู่ 30 คน ไม่เป็นครอบครัว
วัดมหาธาตุมีพระภิกษุและชีอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่เป็นครอบครัว
ให้นักเรียนสังเกตความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบกับความคิดรวบยอดที่ครูให้
5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างครอบครัว

การประเมินผล

1. ครูให้นักเรียนบอกความหมายของครอบครัว
2. ครูให้ตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างเชิงลบปะปนกัน แล้วให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นลักษณะของครอบครัว และตัวอย่างใดไม่ใช่ลักษณะของครอบครัว พร้อมทั้งให้เหตุผล

สังคม

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความหมายและลักษณะของสังคม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เมื่อกำหนดข้อความมาให้ นักเรียนสามารถบอกได้ว่าข้อความใดเป็นความหมายของสังคม
2. เมื่อกำหนดตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างของสังคมและตัวอย่างใดไม่ใช่ตัวอย่างของสังคม

ความคิดรวบยอด

สังคม หมายถึง บุคคลที่อยู่รวมกันบริเวณเดียวกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดขึ้นร่วมกัน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน และมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน

สื่อการเรียน

สื่อการเรียนใช้รูปภาพเป็นตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างเชิงลบดังต่อไปนี้

1. ตัวอย่างเชิงบวก

ครอบครัว นักเรียนในโรงเรียน แม่ค้าในตลาด

2. ตัวอย่างเชิงลบ

นักพนันจร กลุ่มผู้ชุมนุมภาพยนตร์ ผู้ลี้ภัย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูให้นักเรียนเข้าสู่บทเรียนพร้อมกับแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียน ในช่วงนี้ให้นักเรียนทราบ เพื่อนักเรียนจะได้อธิบายว่าต่อไปเขาจะต้องเรียนเรื่องสังคม และเมื่อจบบทเรียนแล้ว ถ้าครูกำหนดข้อความมาให้หลาย ๆ ข้อความ นักเรียนต้องบอกข้อความ ที่เป็นความหมายของสังคมได้ และถ้าครูกำหนดตัวอย่างมาหลาย ๆ ตัวอย่างนักเรียนต้องแยก ประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างของสังคมและตัวอย่างใดไม่ใช่ตัวอย่างของสังคม

2. ครูอธิบายความหมายของสังคม

สังคมคือ บุคคลที่อยู่รวมกันในพื้นที่เดียวกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดขึ้นร่วมกัน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายคลึงกันและมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน

3. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกซึ่งเป็นลักษณะของสังคม จำนวน 3 ตัวอย่าง โดยวิธีศึกษาพบภาระงานคำพร้อมกับเขียนข้อความบรรยายภาพสั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้สังเกตลักษณะรวมของภาพกับความหมายของความคิดรวบยอดที่ครูให้ในข้อ 2

ข้อความที่ใช้บรรยายภาพมีดังนี้

ครอบครัว เป็นสังคม

นักเรียนในโรงเรียน เป็นสังคม

แม่อำในตลาด เป็นสังคม

ผลที่คาดหวัง : นักเรียนสามารถสังเกตลักษณะรวมของภาพในตัวอย่างกับความหมายของสังคมที่กำหนดให้ได้

4. ครูยกตัวอย่างเชิงลบซึ่งไม่ใช่ลักษณะของสังคม จำนวน 3 ตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนได้สังเกตความแตกต่างระหว่างภาพในตัวอย่างกับความหมายของสังคมที่กำหนด

ตัวอย่างเชิงลบมีดังนี้

นักศึกษารวม ไม่เป็นสังคม

กลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ ไม่เป็นสังคม

ผู้ลี้ภัย ไม่เป็นสังคม

ผลที่คาดหวัง : นักเรียนสามารถสังเกตความแตกต่างระหว่างตัวอย่างกับ
ความหมายของสังคมได้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างที่เป็นลักษณะของสังคมและตัวอย่างที่ไม่ใช่ลักษณะของสังคม
คนละ 1 ตัวอย่าง

ขั้นประเมินผล

1. ครูให้นักเรียนบอกความหมายของสังคม
 2. ครูให้ตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างเชิงลบปะปนกัน แล้วให้นักเรียนจับประเภทว่า
ตัวอย่างใดเป็นลักษณะของสังคม และตัวอย่างใดไม่ใช่ลักษณะของสังคมพร้อมทั้งให้เหตุผลใน
การจัดตัวอย่างนั้น ๆ
-

สถาบันทางสังคม

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในลักษณะของสถาบันทางสังคม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกความหมายของสถาบันได้
2. ยกตัวอย่างสถาบันทางสังคมได้
3. เมื่อครูกำหนดตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นสถาบันทางสังคม และตัวอย่างใดที่ไม่ใช่สถาบันทางสังคม

ความคิดรวบยอด

สถาบันทางสังคม คือวิธีการดำเนินการหรือกระบวนการทางสังคมที่จัดขึ้นอย่างมีระเบียบแบบแผนเพื่อความดำรงอยู่ของสังคม

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
ครอบครัว โรงเรียน วัด
2. ตัวอย่างเชิงลบ
ตลาด พระพุทธรูป สนามกีฬา

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนเรื่องสถาบันทางสังคมให้นักเรียนทราบ

2. กรุณอธิบายความหมายของสถาบันทางสังคมให้นักเรียนทราบ

สถาบันทางสังคม หมายถึง วิธีการดำเนินการหรือวิธีการทางสังคมที่จัดขึ้น
อย่างมีระเบียบแบบแผนเพื่อความดำรงอยู่ของสังคม

3. กรุณยกตัวอย่างเชิงบวกของสถาบันทางสังคม

ครอบครัว เป็นสถาบันทางสังคม

โรงเรียน เป็นสถาบันทางสังคม

วัด เป็นสถาบันทางสังคม

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกกับความศรัทธาของสถาบันทาง
สังคม

4. กรุณยกตัวอย่างเชิงลบของสถาบันทางสังคม 3 ตัวอย่าง

ทลท ไม่เป็นสถาบันทางสังคม

พระพุทธรูป ไม่เป็นสถาบันทางสังคม

สนมกีฬา ไม่เป็นสถาบันทางสังคม

ให้นักเรียนหาความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบกับความศรัทธาของสถาบัน
ทางสังคมที่ครูกำหนดให้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างสถาบันทางสังคม

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของสถาบันทางสังคม

2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างสถาบันทางสังคม

3. ครูกำหนดตัวอย่างให้หลาย ๆ ตัวอย่าง ให้นักเรียนจับประเภทว่าตัวอย่างใดเป็น
สถาบันทางสังคม และตัวอย่างใดไม่ใช่สถาบันทางสังคม

เอกลักษณ์ของสังคม

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของสังคม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของ เอกลักษณ์ของสังคมได้
2. ยกตัวอย่าง เอกลักษณ์ของสังคมได้
3. ยกตัวอย่าง เอกลักษณ์ของสังคมไทยได้

ความถึกรวบยวค

เอกลักษณ์ของสังคม หมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห้นโดยส่วนรวมว่าสังคมนั้นมีลักษณะเฉพาะของตนแตกต่างจากสังคมอื่น

สื่อการเรียน

1. ตัวอย่างเชิงบวก
 - เอกลักษณ์ของสังคมไทย
 - เอกลักษณ์ของสังคมจีน
 - เอกลักษณ์ของสังคมอเมริกัน
2. ตัวอย่างเชิงลบ
 - สิ่งที่ไม่ใช่เอกลักษณ์ของสังคมไทย
 - สิ่งที่ไม่ใช่เอกลักษณ์ของสังคมจีน
 - สิ่งที่ไม่ใช่เอกลักษณ์ของสังคมอเมริกัน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์ของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ
2. ให้ความหมายของเอกลักษณ์ของสังคม
เอกลักษณ์ของสังคม หมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห็นโดยรวมว่าสังคมนั้นมีลักษณะเฉพาะของตนต่างจากสังคมอื่น
3. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกของเอกลักษณ์ของสังคมต่าง ๆ 3 ตัวอย่าง

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	เป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย
ความกตัญญู	เป็นเอกลักษณ์ของสังคมจีน
การตรงต่อเวลา	เป็นเอกลักษณ์ของสังคมอเมริกัน

 ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่าง เชิงบวกกับความถี่รวบยอดที่ครูกำหนดให้
4. ครูยกตัวอย่างเชิงลบของเอกลักษณ์ของสังคม 3 ตัวอย่าง

การตรงต่อเวลา	ไม่ใช่เอกลักษณ์ของสังคมไทย
ความขี้เกียจ	ไม่ใช่เอกลักษณ์ของสังคมจีน
ความกตัญญู	ไม่ใช่เอกลักษณ์ของสังคมอเมริกัน

 ให้นักเรียนหาลักษณะความแตกต่างของตัวอย่าง เชิงลบกับความถี่รวบยอดที่ครูกำหนดให้
5. ให้นักเรียนยกตัวอย่าง เอกลักษณ์ของสังคมไทย

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของเอกลักษณ์ของสังคม
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่าง เอกลักษณ์ของสังคมไทย

วัฒนธรรม

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความรู้ ความเข้าใจในความหมายและลักษณะของวัฒนธรรม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของวัฒนธรรมได้
2. เมื่อครูยกตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง นักเรียนสามารถจับประเภทได้ว่า ตัวอย่างใดเป็นวัฒนธรรม และตัวอย่างใดไม่ใช่วัฒนธรรม

ความถึกรวบยอก

วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่แสดงถึงความเจริญ
งอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้า ตลอดจนศีลธรรมอันดีงาม
ของประชาชน

สื่อการเรียน

1. ตัวอย่างเชิงบวก

การแสดงความเคารพ	การแต่งกาย	ความสามัคคี
------------------	------------	-------------
2. ตัวอย่างเชิงบวก

การเล่นการพนัน	การดื่มสุรา	การฉ้อราษฎร์บังหลวง
----------------	-------------	---------------------

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์ของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบว่าเมื่อเรียนเรื่องนี้แล้วจะต้องแสดงพฤติกรรมใดบ้างจึงจะถือว่าผ่านเรื่องนี้แล้ว

2. กรู้อธิบายความหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ก้าวหน้า ตลอดจนศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

3. กรูยกตัวอย่างเชิงบวกของวัฒนธรรม 3 ตัวอย่าง

การแสดงความเคารพ	เป็นวัฒนธรรม
การแต่งกาย	เป็นวัฒนธรรม
ความสามัคคี	เป็นวัฒนธรรม

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่าง เชิงบวกกับความคิรวบยอดของวัฒนธรรม ที่ครูกำหนดให้

4. กรูยกตัวอย่างเชิงลบของวัฒนธรรม 3 ตัวอย่าง

การเล่นการพนัน	ไม่เป็นวัฒนธรรม
การดื่มสุรา	ไม่เป็นวัฒนธรรม
การฉ้อราษฎร์บังหลวง	ไม่เป็นวัฒนธรรม

ให้นักเรียนหาลักษณะความแตกต่างของตัวอย่าง เชิงลบกับความคิรวบยอดของวัฒนธรรมที่ครูกำหนดให้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างการกระทำที่เป็นวัฒนธรรม

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของวัฒนธรรม

2. กรูยกตัวอย่างเชิงบวกและตัวอย่างเชิงลบ ของวัฒนธรรมหลาย ๆ ตัวอย่างปะปนกัน ให้นักเรียนจับประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นตัวอย่าง เชิงบวกตัวอย่างใดเป็นตัวอย่าง เชิงลบ

3. ให้นักเรียนยกตัวอย่างวัฒนธรรมไทย

ประเภทของวัฒนธรรม

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของวัฒนธรรม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของวัฒนธรรมทางวัตถุได้
2. บอกความหมายของวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุได้
3. ยกตัวอย่างวัฒนธรรมทางวัตถุได้
4. ยกตัวอย่างวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุได้

ความคิดรวบยอด

วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมวัตถุ หมายถึง สิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ จับต้องสัมผัสได้
2. วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ หมายถึง สิ่งที่เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ มองไม่เห็น

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
วัฒนธรรมวัตถุ
โต๊ะ สมุด วิทยุ
วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ
ศาสนา เจตคติ ค่านิยม

2. ตัวอย่างเชิงลบ

วัฒนธรรมทางวัตถุ

ศาสนา เจตคติ ค่านิยม

วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ

โต๊ะ สมุด วิทยุ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ

2. ครูอธิบายความหมายของวัฒนธรรมวัตถุให้นักเรียนทราบ

วัฒนธรรมวัตถุ หมายถึง สิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ จับต้องได้ สัมผัสได้

3. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกของวัฒนธรรมทางวัตถุ 3 ตัวอย่าง

โต๊ะ เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ

สมุด เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ

วิทยุ เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกกับความคิดรวบยอดของวัฒนธรรมวัตถุที่ครูกำหนดให้

4. ครูยกตัวอย่างเชิงลบของวัฒนธรรมวัตถุ 3 ตัวอย่าง

ศาสนา ไม่ใช่วัฒนธรรมทางวัตถุ

เจตคติ ไม่ใช่วัฒนธรรมทางวัตถุ

ค่านิยม ไม่ใช่วัฒนธรรมทางวัตถุ

ให้นักเรียนหาความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบกับความคิดรวบยอดของวัฒนธรรมวัตถุที่ครูกำหนดให้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างวัฒนธรรมทางวัตถุ

6. กรุณอธิบายความหมายของวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ
วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ หมายถึง สิ่งที่เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ มอง

ไม่เห็น

7. กรุณากำตัวอย่างเชิงบวกของวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ 3 ตัวอย่าง

ศาสนา เป็นวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ

เจตคติ เป็นวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ

ค่านิยม เป็นวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกกับความศรัทธาของวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ

8. กรุณากำตัวอย่างเชิงลบของวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ 3 ตัวอย่าง

โต๊ะ ไม่ใช่วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ

สมุด ไม่ใช่วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ

วิทยุ ไม่ใช่วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ

ให้นักเรียนหาลักษณะความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบกับความศรัทธาของวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุที่ครูกำหนดไว้

9. ให้นักเรียนยกตัวอย่างวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างวัฒนธรรมทางวัตถุ
3. ให้นักเรียนยกตัวอย่างวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ

การประหยัด

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ และรู้จักวิธีการประหยัด

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของการประหยัดได้
2. สามารถบอกวิธีการประหยัดได้
3. เมื่อครูยกตัวอย่างหลาย ๆ ตัวอย่าง นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นลักษณะของการประหยัด และตัวอย่างใดที่ไม่ใช่ลักษณะของการประหยัด

ความคิดรวบยอด

การประหยัด คือ การยับยั้ง ระวังสิ่งที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ เงินทอง เวลา หรือแรงงานให้คุ้มค่าที่สุด

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก

แดงเลือกซื้อของเฉพาะสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น
 คำผมนซ่อมแซมเครื่องใช้ที่ชำรุดให้ใช้ได้คือไป
 เชี่ยวปัดไฟฟ้าทันทีเมื่อเขาเลิกใช้แล้ว
2. ตัวอย่างเชิงลบ

วิไลชอบแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง
 รุจีเปิดไฟทิ้งไว้เสมอเมื่อออกไปนอกบ้าน
 สมชายออกไปเที่ยวกลางคืนทุกคืน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูอธิบายความหมายของการประหยัดให้นักเรียนทราบ
 การประหยัด คือ การยับยั้งระมัดระวังใช้สิ่งที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ เงินทอง เวลา แรงงานให้คุ้มค่าที่สุด
3. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกของการประหยัด 3 ตัวอย่าง
 แดงเลือกซื้อของเฉพาะสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น เป็นการประหยัด
 คำหมั่นซ่อมแซมเครื่องใช้ที่ชำรุดให้ใช้ได้คือไป เป็นการประหยัด
 เขียวปิดไฟฟ้าทันทีที่เขาเลิกใช้ เป็นการประหยัด
 ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่าง เชิงบวกกับความคิดรวบยอดของการประหยัด
 ที่ครูกำหนดให้
4. ครูยกตัวอย่างเชิงลบของการประหยัด 3 ตัวอย่าง
 วิไลชอบแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง ไม่ประหยัด
 รุจีเปิดไฟฟ้างี้วี่เสมอเมื่อออกไปนอกบ้าน ไม่ประหยัด
 สมชายออกไปเที่ยวกลางคืนทุกคืน ไม่ประหยัด
 ให้นักเรียนหาความแตกต่างของตัวอย่าง เชิงลบกับความคิดรวบยอดของการ
 ประหยัดที่ครูกำหนดให้
5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างของการประหยัด

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของการประหยัด
2. ให้นักเรียนบอกวิธีการประหยัดไฟฟ้า
3. ครูยกตัวอย่างการประหยัดและตัวอย่างที่ไม่ใช่การประหยัดปะปนกัน ให้นักเรียนจัด
 ประเภว่าตัวอย่างใดเป็นลักษณะของการประหยัดและตัวอย่างใดที่ไม่ใช่การประหยัด

การออมทรัพย์

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ และรู้จักวิธีการออมทรัพย์

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกความหมายของการออมทรัพย์ได้ถูกต้อง
2. สามารถยกตัวอย่างวิธีการออมทรัพย์ได้
3. เมื่อครูกำหนดตัวอย่างวิธีการออมทรัพย์ และวิธีที่ไม่ใช่การออมทรัพย์ปะปนกัน นักเรียนสามารถจับประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นลักษณะของการออมทรัพย์และตัวอย่างใดที่ไม่ใช่ลักษณะของการออมทรัพย์

ความคิกรวบรวม

การออมทรัพย์ คือ การส่งวนทรัพย์ด้วยการเก็บเล็กผสมน้อย

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
 - การฝากออมสิน
 - การซื้อพันธบัตรออมเงิน
 - การประกันชีวิต
2. ตัวอย่างเชิงลบ
 - การเล่นการพนัน
 - การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล
 - การซื้อเครื่องประดับ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจจจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนในเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูอธิบายความหมายของการออมทรัพย์
การออมทรัพย์คือการสงวนทรัพย์ด้วยการเก็บเล็กผสมน้อย
3. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกของการออมทรัพย์ 3 ตัวอย่าง

การฝากออมสิน	เป็นการออมทรัพย์
การซื้อบ้านเงินผ่อน	เป็นการออมทรัพย์
การประกันชีวิต	เป็นการออมทรัพย์

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกกับความถี่ความยอกที่ครูให้

4. ครูยกตัวอย่างเชิงลบของการออมทรัพย์ 3 ตัวอย่าง

การเล่นการพนัน	ไม่ใช่การออมทรัพย์
การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล	ไม่ใช่การออมทรัพย์
การซื้อเครื่องประดับ	ไม่ใช่การออมทรัพย์

ให้นักเรียนหาความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบกับความถี่ความยอกที่ครูให้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างวิธีการออมทรัพย์

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของการออมทรัพย์
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างวิธีการออมทรัพย์
3. ครูกำหนดตัวอย่างของการออมทรัพย์และตัวอย่างที่ไม่ใช่ลักษณะของการออมทรัพย์

หลาย ๆ ตัวอย่างปะปนกัน ให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นลักษณะของการออมทรัพย์และตัวอย่างใดที่ไม่ใช่ลักษณะของการออมทรัพย์

ประเพณี

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในความหมายและลักษณะของประเพณี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกความหมายของประเพณีได้
2. สามารถยกตัวอย่างประเพณีได้
3. เมื่อครูกำหนดตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นลักษณะของประเพณีและตัวอย่างใดไม่ใช่ลักษณะของประเพณี

ความคิดรวบยอด

ประเพณี หมายถึง แบบแผนความประพฤติหรือการปฏิบัติของบุคคลในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่นิยมยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
 - การลอยกระทง
 - การแข่งขันฟุตบอลระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 - การเล่นสาค่น้ำในวันสงกรานต์
2. ตัวอย่างเชิงลบ
 - กรรมกรหนักหุยกงาน
 - ชาวภาคการฉอราฐวังหลวง

นักเรียนยกพวกตีกัน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนเรื่องประเพณีให้นักเรียนทราบ
2. ครูอธิบายความหมายของประเพณี

ประเพณี หมายถึง แบบแผนความประพฤติหรือการปฏิบัติของบุคคลในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ยอมรับถือปฏิบัติกันต่อมา

3. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกของประเพณี 3 ตัวอย่าง

การลอยกระทง เป็นประเพณี

การแข่งขันฟุตบอลระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับมหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์ เป็นประเพณี

การเล่นสาคูในวันสงกรานต์ เป็นประเพณี

ให้นักเรียนหาลักษณะร่วมของตัวอย่าง เชิงบวกกับความดีความชอบของประเพณี
ที่ครูกำหนดให้

4. ครูยกตัวอย่างเชิงลบของประเพณี จำนวน 3 ตัวอย่าง

กรรมกรนัดหยุดงาน ไม่เป็นประเพณี

ชาวต่างชาติรบกวนรังหลวง ไม่เป็นประเพณี

นักเรียนยกพวกตีกัน ไม่เป็นประเพณี

ให้นักเรียนหาความแตกต่างของตัวอย่าง เชิงลบกับความดีความชอบของประเพณี
ที่ครูกำหนดให้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณี

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของประเพณี
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณี
3. ครูกำหนดตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ชนิด ให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใดเป็น
ตัวอย่างประเพณีดี ตัวอย่างใดไม่เป็นประเพณี

จารีตประเพณี

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความรู้ ความเข้าใจในความหมายและลักษณะของจารีตประเพณี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกความหมายของจารีตประเพณีได้
2. สามารถยกตัวอย่างจารีตประเพณีได้
3. เมื่อครูกำหนดตัวอย่างมาให้หลาย ๆ ตัวอย่าง นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นตัวอย่างของจารีตประเพณี และตัวอย่างใดไม่ใช่ตัวอย่างของจารีตประเพณี

ความคิดรวบยอด

จารีตประเพณี หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม ความซื่อสัตย์ หรือความถูกต้อง สักสมักเข้มงวดในการปฏิบัติ

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
ความกตัญญู การเคารพผู้อาวุโส ความซื่อสัตย์สุจริต
2. ตัวอย่างเชิงลบ
การแสดงความเคารพ การไหว้ครู การบวชนาค

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนเรื่องจารีตประเพณีให้นักเรียนทราบ

2. กรู้อธิบายความหมายของจารีตประเพณี

จารีตประเพณี หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม ความซื่อสัตย์ หรือความถูกต้อง สัมพันธ์กับแนวทางในการปฏิบัติ

3. กรูยกตัวอย่างเชิงบวก 3 ตัวอย่าง คือ

ความกตัญญู	เป็นจารีตประเพณี
การเคารพผู้อาวุโส	เป็นจารีตประเพณี
ความซื่อสัตย์สุจริต	เป็นจารีตประเพณี

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกกับความคิรวบยอดที่ครูกำหนดให้

4. กรูยกตัวอย่างเชิงลบ 3 ตัวอย่าง คือ

การแสดงความเคารพ	ไม่เป็นจารีตประเพณี
การไหว้ครู	ไม่เป็นจารีตประเพณี
การบวชนาค	ไม่เป็นจารีตประเพณี

ให้นักเรียนหาลักษณะความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบ กับความคิรวบยอดที่ครูกำหนดให้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างจารีตประเพณี

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของจารีตประเพณี
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างจารีตประเพณี
3. ครูกำหนดตัวอย่างประเพณีหลาย ๆ ชนิด ให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นจารีตประเพณีและตัวอย่างใดไม่ใช่จารีตประเพณี

ชนบประเพณี

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในลักษณะของชนบประเพณี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกความหมายของชนบประเพณีได้
2. สามารถยกตัวอย่างของชนบประเพณีได้
3. เมื่อครูยกตัวอย่างประเพณีชนิดต่าง ๆ มาให้หลาย ๆ ชนิด เด็กนักเรียนสามารถจำประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นชนบประเพณีและตัวอย่างใดไม่ใช่ชนบประเพณี

ความคิดรวบยอด

ชนบประเพณี หมายถึง ประเพณีที่วางไว้เป็นระเบียบแบบแผน มีลักษณะเป็นพิธีการ ที่ต้องปฏิบัติตามซึ่งคนในสังคมได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
ประเพณีไหว้ครู ประเพณีบวชนาค ประเพณีแต่งงาน
2. ตัวอย่างเชิงลบ
ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ของชาวจีน ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนเรื่องชนบประเพณีให้นักเรียนทราบ

2. กรูอธิบายความหมายของชนประเพณี

ชนประเพณี หมายถึง ประเพณีที่วางไว้เป็นระเบียบแบบแผน มีลักษณะเป็นพิธีการที่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนซึ่งคนในสังคมได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา

3. กรูยกตัวอย่างเชิงบวกของชนประเพณี 3 ตัวอย่าง

ประเพณีไหว้ครู เป็นชนประเพณี

ประเพณีบวชนาค เป็นชนประเพณี

ประเพณีแต่งงาน เป็นชนประเพณี

ให้นักเรียนหาลักษณะร่วมของตัวอย่างเชิงบวกกับความศรัทธาของชนประเพณีที่ครูกำหนดให้

4. กรูยกตัวอย่างเชิงลบของชนประเพณี 3 ตัวอย่าง

ประเพณีขึ้นปีใหม่ ไม่ใช่ชนประเพณี

ประเพณีวันสงกรานต์ ไม่ใช่ชนประเพณี

ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ ไม่ใช่ชนประเพณี

ให้นักเรียนหาลักษณะความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบกับความศรัทธาของชนประเพณีที่ครูกำหนดให้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างชนประเพณี

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของชนประเพณี
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างของชนประเพณี
3. ครูกำหนดตัวอย่างของประเพณีชนิดต่าง ๆ มาให้หลาย ๆ ชนิด ให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นชนประเพณีและตัวอย่างใดไม่ใช่ชนประเพณี

ธรรมเนียมประเพณี

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในความหมายและลักษณะของธรรมเนียมประเพณี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกความหมายของธรรมเนียมประเพณีได้
2. สามารถยกตัวอย่างธรรมเนียมประเพณีได้
3. เมื่อครูกำหนดตัวอย่างประเพณีให้หลาย ๆ ชนิด นักเรียนสามารถจำประเภทได้ว่าตัวอย่างใดเป็นธรรมเนียมประเพณีและตัวอย่างใดไม่ใช่ธรรมเนียมประเพณี

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
 บรรยายในการรับประทานอาหาร
 การแต่งกาย
 การแสดงความเคารพ
2. ตัวอย่างเชิงลบ
 การทำงาน การบรรณาการ การดองกระทง

ความคิรวนย่อ

ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนหรือวางตนในลักษณะที่สังคมยอมรับว่าถูกต้องในโอกาสต่าง ๆ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนเรื่องธรรมเนียมประเพณีให้นักเรียนทราบ
2. ครูอธิบายความหมายของธรรมเนียมประเพณี
ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนหรือวางตนในลักษณะที่สังคมยอมรับว่าถูกต้องในโอกาสต่าง ๆ
3. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกของธรรมเนียมประเพณี 3 ตัวอย่าง

มารยาทในการรับประทานอาหาร	เป็นธรรมเนียมประเพณี
การแต่งกาย	เป็นธรรมเนียมประเพณี
การแสดงความเคารพ	เป็นธรรมเนียมประเพณี

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่าง เชิงบวกกับความคิดรวบยอดที่ครูกำหนดให้
4. ครูยกตัวอย่างเชิงลบของธรรมเนียมประเพณี 3 ตัวอย่าง

การแต่งงาน	ไม่ใช่ธรรมเนียมประเพณี
การบวชนาค	ไม่ใช่ธรรมเนียมประเพณี
การแสดงความเคารพ	ไม่ใช่ธรรมเนียมประเพณี

ให้นักเรียนหาลักษณะความแตกต่างของตัวอย่าง เชิงลบกับความคิดรวบยอดของธรรมเนียมประเพณีที่ครูกำหนดให้
5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างธรรมเนียมประเพณี

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของธรรมเนียมประเพณี
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างธรรมเนียมประเพณี
3. ครูกำหนดตัวอย่างของประเพณีหลาย ๆ ชนิด ให้นักเรียนจำประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นธรรมเนียมประเพณีและตัวอย่างใดไม่ใช่ธรรมเนียมประเพณี

ประเพณีส่วนบุคคล

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในลักษณะของประเพณีส่วนบุคคล

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของประเพณีส่วนบุคคลได้
2. ยกตัวอย่างประเพณีส่วนบุคคลได้
3. เมื่อครูยกตัวอย่างประเพณีหลาย ๆ ชนิด นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่า ตัวอย่างใดเป็นประเพณีส่วนบุคคล และตัวอย่างใดที่ไม่ใช่ประเพณีส่วนบุคคล

ความคิกรวมของ

ประเพณีส่วนบุคคล หมายถึง ประเพณีเฉพาะบุคคลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเท่านั้น ไม่มีคน
กระทบกระเทือนถึงส่วนรวม

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
ประเพณีการเกิด ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการบวชนาค
2. ตัวอย่างเชิงลบ
ประเพณีการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีทำบุญวันสารท
ประเพณีชิงช้า

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูจูงจูงประสงค์ในการเรียนเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูอธิบายความหมายของประเพณีส่วนบุคคลให้นักเรียนทราบ
ประเพณีส่วนบุคคล หมายถึง ประเพณีเฉพาะตัวบุคคลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น
ไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงส่วนรวม
3. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกของประเพณีส่วนบุคคล 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายลักษณะของตัวอย่างทั้งสาม

ประเพณีการเกิด	เป็นประเพณีส่วนบุคคล
ประเพณีการแต่งงาน	เป็นประเพณีส่วนบุคคล
ประเพณีการบวชนาค	เป็นประเพณีส่วนบุคคล

ให้นักเรียนหาลักษณะร่วมของตัวอย่างเชิงบวกกับความถี่ความถี่ของประเพณีส่วนบุคคลที่ครูกำหนดให้

4. ครูยกตัวอย่างเชิงลบของประเพณีส่วนบุคคล 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของตัวอย่างเชิงลบทั้งสาม

ประเพณีการทำบุญวันขึ้นปีใหม่	ไม่ใช่ประเพณีส่วนบุคคล
ประเพณีการทำบุญวันสารท	ไม่ใช่ประเพณีส่วนบุคคล
ประเพณีทอดสงกรานต์	ไม่ใช่ประเพณีส่วนบุคคล

ให้นักเรียนหาลักษณะความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบทั้งสามกับความถี่ความถี่ของประเพณีส่วนบุคคลที่ครูกำหนดให้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีส่วนบุคคล

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของประเพณีส่วนบุคคล
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีส่วนบุคคล
3. ครูกำหนดตัวอย่างประเพณีชนิดต่าง ๆ ปะปนกัน ให้นักเรียนจัดประเภทว่าตัวอย่างใดเป็นประเพณีส่วนบุคคล และตัวอย่างใดไม่ใช่ประเพณีส่วนบุคคล

ประเพณีส่วนรวม

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของประเพณีส่วนรวม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของประเพณีส่วนรวมได้
2. ยกตัวอย่างประเพณีส่วนรวมได้
3. เมื่อครูยกตัวอย่างประเพณีหลาย ๆ ชนิด นักเรียนสามารถจัดประเภทได้ว่า
ตัวอย่างใดเป็นประเพณีส่วนรวม และตัวอย่างใดไม่ใช่ประเพณีส่วนรวม

ความคิกรวบรวม

ประเพณีส่วนรวม หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ เป็นการรวมน้ำใจ
รวมกันทำ

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีสารท
2. ตัวอย่างเชิงลบ
ประเพณีแต่งงาน ประเพณีโกนจุก ประเพณีบวชนาค

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนเรื่องนี้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูอธิบายความหมายของประเพณีส่วนรวมให้นักเรียนทราบ

ประเพณีส่วนรวม หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ เป็นการรวมน้ำใจ
รวมกันทำ

3. กรุยกตัวอย่างเชิงบวกของประเพณีส่วนรวม 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบาย
รายละเอียดของตัวอย่างเชิงบวกทั้งสาม

ประเพณีลอยกระทง	เป็นประเพณีส่วนรวม
ประเพณีสงกรานต์	เป็นประเพณีส่วนรวม
ประเพณีสารท	เป็นประเพณีส่วนรวม

ให้นักเรียนหาลักษณะร่วมของตัวอย่างเชิงบวกกับความถี่รวมของประเพณี
ส่วนรวมที่ครูกำหนดให้

4. กรุยกตัวอย่างเชิงลบของประเพณีส่วนรวม 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบาย
รายละเอียดของตัวอย่างเชิงลบทั้งสาม

ประเพณีแต่งงาน	ไม่ใช่ประเพณีส่วนรวม
ประเพณีโกนจุก	ไม่ใช่ประเพณีส่วนรวม
ประเพณีบวชนาค	ไม่ใช่ประเพณีส่วนรวม

ให้นักเรียนหาความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบกับความถี่รวมของประเพณี
ส่วนรวมที่ครูกำหนดให้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีส่วนรวม

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของประเพณีส่วนรวม
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีส่วนรวม
3. ครูกำหนดตัวอย่างประเพณีชนิดต่าง ๆ ให้นักเรียนจำประเภทว่า
ตัวอย่างใดเป็นประเพณีส่วนรวม และตัวอย่างใดไม่ใช่ประเพณีส่วนรวม

ประเพณีส่วนท้องถิ่น

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับลักษณะของประเพณีส่วนท้องถิ่น และสามารถเข้าร่วมในประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกลักษณะของประเพณีส่วนท้องถิ่นได้
2. ยกตัวอย่างประเพณีส่วนท้องถิ่นได้
3. เมื่อครูกำหนดตัวอย่างประเพณีต่าง ๆ มาให้หลาย ๆ ชนิด นักเรียนสามารถแยกประเภทได้ว่าประเพณีใดเป็นประเพณีส่วนท้องถิ่นและประเพณีใดไม่ใช่ประเพณีส่วนท้องถิ่น

ความคิรวบยอด

ประเพณีส่วนท้องถิ่น หมายถึง ประเพณีเฉพาะถิ่น เฉพาะที่ซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนลักษณะวัฒนธรรมทางสังคม

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
 - ประเพณีการแต่งกาย
 - ประเพณีการเล่น
 - ประเพณีการรับประทานอาหาร
2. ตัวอย่างเชิงลบ
 - ประเพณีลอยกระทง
 - ประเพณีการแต่งงาน
 - ประเพณีการเกิด

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนให้นักเรียนทราบ
2. ครูอธิบายความหมายของประเพณีส่วนท้องถิ่นให้นักเรียนทราบ
ประเพณีส่วนท้องถิ่น หมายถึง ประเพณีเฉพาะถิ่น เฉพาะที่ซึ่งแตกต่างกันไป
ตามสภาพสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนวัฒนธรรมทางสังคม
3. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกของประเพณีส่วนท้องถิ่น 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบาย
ลักษณะและรายละเอียดต่างๆ ของตัวอย่างเชิงบวกทั้งสาม

การแต่งกาย	เป็นประเพณีส่วนท้องถิ่น
การรับประทานอาหาร	เป็นประเพณีส่วนท้องถิ่น
การละเล่น	เป็นประเพณีส่วนท้องถิ่น

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่างเชิงบวกประเพณีส่วนท้องถิ่นกับความคิด
รวบยอดที่ครูกำหนดให้

4. ครูยกตัวอย่างเชิงลบของประเพณีส่วนท้องถิ่น 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายลักษณะ
ของตัวอย่างเชิงลบทั้งสามนั้นด้วย

ประเพณีลอยกระทง	ไม่เป็นประเพณีส่วนท้องถิ่น
ประเพณีการแต่งงาน	ไม่เป็นประเพณีส่วนท้องถิ่น
ประเพณีการเกิด	ไม่เป็นประเพณีส่วนท้องถิ่น

ให้นักเรียนหาความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบกับความคิดรวบยอดที่ครูกำหนดให้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีส่วนท้องถิ่น

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของประเพณีส่วนท้องถิ่น
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างประเพณีส่วนท้องถิ่น
3. ครูกำหนดตัวอย่างประเพณีต่าง ๆ มาให้หลาย ๆ ชนิด ให้นักเรียนจัดประเภทว่า
ตัวอย่างใดเป็นประเพณีส่วนท้องถิ่น และตัวอย่างใดไม่ใช่ประเพณีส่วนท้องถิ่น

รัฐพิธี

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องรัฐพิธี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของรัฐพิธีได้
2. ยกตัวอย่างรัฐพิธี
3. บอกความสำคัญของรัฐพิธีชนิดต่าง ๆ ได้

ความคิรวบยอด

รัฐพิธี หมายถึง พิธีที่ทางราชการได้กำหนดขึ้นเป็นประจำปี มีการกราบถวายบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปเป็นประธานในพิธี

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
 - พิธีพืชมงคลและตรึงนาขวัญ
 - พิธีฉลองวันรัฐธรรมนูญ
 - พิธีวันจักรี
2. ตัวอย่างเชิงลบ
 - พิธีนศรมงคล
 - พิธีในวันเฉลิมพระชนมพรรษา
 - พิธีถวายผ้าพระกฐิน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์ในการเรียนเรื่องรัฐพิธีให้นักเรียนทราบ
2. ครูอธิบายความหมายของรัฐพิธีให้นักเรียนทราบ
รัฐพิธี หมายถึง พิธีที่ทางราชการกำหนดขึ้นเป็นประจำปี มีการกราบทูลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปเป็นประธานในพิธี
3. ครูยกตัวอย่างเชิงบวกของรัฐพิธี 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายประวัติความเป็นมาและความสำคัญของตัวอย่างนั้น ๆ ควบ

พิธีพืชมงคล และ แกร่นาขวัญ	เป็นรัฐพิธี
พิธีวันฉลองรัฐธรรมนูญ	เป็นรัฐพิธี
พิธีวันจักรี	เป็นรัฐพิธี

ให้นักเรียนหาลักษณะร่วมของตัวอย่างเชิงบวกกับความถี่รวมของของรัฐพิธีที่ครูกำหนดให้

4. ครูยกตัวอย่างเชิงลบ 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของตัวอย่างเชิงลบทั้งสามควบ

พิธีฉัตรมงคล	ไม่ใช่รัฐพิธี
พิธีในวันเฉลิมพระชนมพรรษา	ไม่ใช่รัฐพิธี
พิธีถวายผ้าพระกฐิน	ไม่ใช่รัฐพิธี

ให้นักเรียนหาความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบกับความถี่รวมของของรัฐพิธีที่ครูกำหนดให้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างรัฐพิธี

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของรัฐพิธี
2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างรัฐพิธี
3. ให้นักเรียนบอกความสำคัญของรัฐพิธีต่าง ๆ ที่นักเรียนทราบ

ราชพิธี

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ ความเข้าใจในลักษณะของพระราชพิธี ความสำคัญของพระราชพิธีต่าง ๆ ตลอดจนรู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมในวันพระราชพิธีต่าง ๆ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของพระราชพิธีได้
2. สามารถยกตัวอย่างชนิดของพระราชพิธีได้
3. สามารถบอกความสำคัญของพระราชพิธีได้
4. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมในวันราชพิธี

ความคิดรวบยอด

พระราชพิธี หมายถึง งานหลวงสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ทั้งส่วนที่จัดขึ้นตามประเพณีแต่โบราณ หรือจัดขึ้นตามพระบรมราชโองการ

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างเชิงบวก
พิธีฉัตรมงคล พิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พิธีถวายผ้าพระกฐิน
2. ตัวอย่างเชิงลบ
พิธีวันฉลองวันรัฐธรรมนูญ พิธีพืชมงคลและแรกรับขวัญ พิธีวันจักรี

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูแจกบัตรส่งคำสั่งเชิงพฤติกรรมให้นักเรียนทราบ

2. ครูอธิบายความหมายของพระราชพิธีให้นักเรียนทราบ

พระราชพิธี หมายถึง งานหลวงสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ทั้งส่วนที่จัดขึ้นตามประเพณี แต่โบราณหรือส่วนที่จัดขึ้นตามพระบรมราชโองการ

3. ครูยกตัวอย่างเชิงบวก 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายลักษณะรายละเอียดต่าง ๆ ของตัวอย่างเชิงบวกทั้ง 3

พิธีฉัตรมงคล

เป็นพระราชพิธี

พิธีเฉลิมพระชนมพรรษา

เป็นพระราชพิธี

พิธีถวายผ้าพระกฐิน

เป็นพระราชพิธี

ให้นักเรียนหาลักษณะรวมของตัวอย่าง เชิงบวกกับความถี่ของพระราชพิธีที่ครูกำหนดให้

4. ครูยกตัวอย่างเชิงลบของพระราชพิธี 3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายลักษณะของตัวอย่างเชิงลบ

พิธีฉลองวันรัฐธรรมนูญ

ไม่เป็นพระราชพิธี

พิธีพืชมงคลและตรึงข้าวขวัญ

ไม่เป็นพระราชพิธี

พิธีวันจักรี

ไม่เป็นพระราชพิธี

ให้นักเรียนหาความแตกต่างของตัวอย่างเชิงลบกับความถี่ของพระราชพิธีที่ครูกำหนดให้

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างพระราชพิธี

การประเมินผล

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของพระราชพิธี

2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างของพระราชพิธี

การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
วิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย โดยใช้วิธีสอน
แบบอุปมาและแบบอนุมาน

บทคัดย่อ

ของ

สมนึก ชูเลิศ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กันยายน 2524

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ วิชาสังคมศึกษา เรื่องสังคมไทย ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมานและแบบอนุมาน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียน ชาย หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑

ปีการศึกษา ๒๕๒๔ ของโรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี จำนวน ๘๐ คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ๔๐ คน เรียนด้วยวิธีสอนแบบอุปมาน และกลุ่มควบคุม ๔๐ คน เรียนด้วยวิธีสอนแบบอนุมาน ระยะเวลาในการทดลองกลุ่มละ ๒๐ คาบ คาบละ ๕๐ นาที ใช้เนื้อหาในการทดลองเหมือนกัน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด มีค่าความเชื่อมั่น .๘๒๘๗ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น .๘๐๑๐ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

A COMPARATIVE STUDY OF CONCEPT FORMATION COMPETENCE AND
ACADEMIC ACHIEVEMENT OF MATHAYOMSUKSA ONE STUDENTS IN
SOCIAL STUDIES UNDER THE TOPIC THAI SOCIAL THROUGH
INDUCTIVE AND DEDUCTIVE TEACHING METHODS

AN ABSTRACT

BY

SOMNUK CHOOLEERT

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinvirot University

September 1981

The purpose of study was to compare the concept formation competence and the academic achievement of Mathayomsuksa one students in social studies using inductive and deductive teaching methods.

The subjects were 80 students of Mathayomsuksa one at Panuspittayakarn school, Chonburi, during the first semester of the 1981 academic year. Forty students, as the experimental group, taught by inductive teaching method. The other forty students, as the control group, taught by deductive teaching method. Each group took 20 periods, 50 second each, same content. The research tools were the concept formation competence test (reliability = .8278) and the social studies achievement test (reliability = .8010). Both were constructed by the researcher. The analysis of covariance was used for data analysis.

The results showed that the concept formation competence and the academic achievement of Mathayomsuksa one students in social studies of the experimental group and the control group were differed but not significant at .05 level.